

ZELEMII

Yá pò kú láe bee guu

Zelemii ku ado, a ku yá pò gbépii lé ke kpeo, áma a náai ví Luae e à gè zǐ pò Lua dàe kèd píi. Zelemii ku lá Lua zina Polu ò gbezãwa à mè, yèesaikè guu ò Lua gbãa síana í bɔu (2Kln 12.9).

Zelemii yá pò kù wà làasookewàn ke: Aà èwaasoke guu à gò Lua ledɔekena ũ Yelusaleũ (1.4-9) e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wè 626, kí Yosia dea kía ũ gɔɔ (640-609), ò a ku we wè bla, gɔɔ pò yáɔ lé zǐ'ũkũ àlè káfi.

Asilɔ mé gbãa ví gupiiu gɔɔ bee, ò aa ná Babiloniɔ gbãa guwa. Yosia ze'è à èa Isaili bùsu zi kpedo sí. Ama wè 609 guu wà aà dè Megido gɔɔ pò àlè gé kpái Egipi zǐgɔ pò aa mò dɔi Asilɔleɔne. Egipiɔ aà né Yoaza pò zòlè aà gbeu bò kpalau, ò aa Yoakiũ kpà aà gbeu. Wè 597 guu kí Nebukanɛza ní Babiloniɔ sí Yelusaleũ guu, aa ní gbèeɔ náaa tànnɔ ní kí Yekonia pò gò a mae Yoakiũ gɛe ũo sãnu. ɔ aa Zedekia kpà Davidi kpalau, kía gbãasaide pò gbéɔ tò à yãkele kè ní a dii Babiloniɔ. ɔ aa fɛleaaàɔ pàsípási, aa koezò Yelusaleũzi e wè do, ò Nebukanɛza zǐgɔ Yelusaleũ sí wè 587 mɔ soplade guu, aa kí Zedekia kù, ò aa Lua kpé kpàsa, ò aa tà ní gbé gbãaɔ pii.

An taa gbea wà Gedalia pò zǐblenapiɔ aà díle gbãade ũ dè, ò Yuda gbé kɔna pò aa gòò bàalè wà tà Egipi, aa ànabi Zelemii sè ní gbãao wà tàò. We à gàu.

Lán ānabi kīniɔwa Zelemii è yá gbāa pɔ kèpiɔ guu Lua lezà a gbé pɔ aa a náai v̄iopiɔwa. ɔ Zelemii mè tó aa ye m̄sipi kémáε, sema aa εa su Dii ní Luawa, aa lekpaáña ní Egipiɔ tó, aai ze ní zɔblea Babilonideɔneɔ. Ama aa Zelemii díle bɔnkpede ũε, ɔ wà íadàwà. A bílikè yápiwa, asa a ye a gbépiɔzi maamaaε. Màa a kuò dúniau. Gaga bao pɔ Lua díleè aà kpa a gbé pɔ aa ku kai leziɔne mé tò à bílikè, asa a ye a gbépiɔzi. A yáí ɔ zɔaka Luazi m̀òm̀ò (11.18-12.6, 15.10-21, 18.18-23, 20.7-18).

Baa ké àle Lua gbéɔ kaalea yá kpàwake lua-naaikensaidepiɔne, à ní suabaa yá è k̄aa ɔ Luapi bàa εa kuañɔ yá ũ (31). A z̄í pɔ Lua a ble gbεzā náai v̄í, ɔ à seeladeke pɔ í bɔ ní sae kè. Wεɔa Luazi guu à tɔle lù. (32).

Zelemii kè waasokpan náaide pɔ wà Yesu leεũò ũ (Matie 16.14). E Yesupi àɔ gé gai à Gεamusu dikpe ble blè ní a íwaɔ, ɔ à mè Lua bàa kua ní a gbéɔ yá pɔ Zelemii ò pàpa sa (Luk 22.20, 1Kln 11.25).

Dii Zelemii díleā ānabi ũ

¹ Ilikia né Zelemii, Anato pɔ kú Bēyāmεε buiɔ b̄usu sa'onae yán ke. ² Dii yá'òè Amɔ né Yosia,* Yudaɔ kía kpalablea wè kue'aaɔde guu ³ ní Yosia né Yoakiũ,† Yudaɔ kía kpalablea gɔɔ e Yosia né Zedekia,‡ Yudaɔ kía kpalablea wè kuεdode m̀ s̄ode guu, gɔɔ pɔ wà Yelusaleũdeɔ kùkù z̄izɔ ũ.

⁴ Dii yá'òmεε à mè:

* **1:2** 2Kia 22-23 † **1:3** 2Kia 23.35-24.6 ‡ **1:3** 2Kia 24.18-25.21

16 Maa má yákpaleke ní ma gbéó
 vāi pò aa kè aa bò ma kp yáí.
 Aa tulaletikàtea dii páleone,
 aa kùle ní pòkeane.

17 Sòuke, ní fele yá pò má dané oné píi.
 Nsu to sò kēngu an yáio.
 Tó màn sòo, níme má tó sò kēngu ní ae.

18 Ma n ke lán wéle bíidewa gbāe,
 lán m̀pèle ge m̀gotē bíiwa.
 Yuda kía fò kpaneo,
 ge a gbāadeo ge a sa'onao ge a gbépii.

19 Aa ānama, kási aa n fuo,
 asa má kunnò n misia yáie.
 Ma Dii máme má ò.

2

Isailio bɔa Dii kpe

1 Dii yá'òmeè à mè: 2 Ge ò yáè bee kpàwake
 Yelusaleũdeò swáú.
 Ma Dii ma mè,
 á wēndiagòò gběke pò á vīmano dɔmagu
 gòò pò á yemazi ma nò dafu ũ.
 Gòò bee á temazi guwaiwaiu,
 gu pò wi pót̄uo.

3 Aa ku ma m̀endo yáie,
 aame ma buapó káauo ũ.
 Ma gbé pò ní m̀m̀òò tàae è,
 ò músi ní lé.
 Ma Dii máme má ò.

4 A swáse ma yáí, á Isailio,
 á Yakòbu buio píi.

5 Ma Dii ma mè,

tàae kpele á deziò èa,
 5 aa zâkūmanoi?

Aa tẹ táaazi, 5 aa gĩ oi.

6 Ma ní bóle Egipi ma d̄aané guwaiwaiu
 ní s̄egb̄ao ní b̄usu t̄o'edeo
 ní b̄usu iminadeo ní gusisi p̄asio,
 gu p̄o gb̄e lí a baa vío mé gb̄e lío kuuo,
 kási aai ma gb̄eao.

7 Ma suńo t̄ole táaedeu la,
 aaliò a libeò ble ní a p̄maao.
 Ké aa kà, aa ma b̄usu gb̄alè,
 aa tò à ḡò p̄o p̄o má yeio ũ.

8 An sa'onao i ma d̄o,
 ma ikoyādanedeo i ma d̄o,
 an d̄aanao b̄o ma kpe,
 an ānabiò ānabikεkè ní Baali gb̄ao,
 aa tẹ p̄o p̄o lí k̄fiakεnéozi.

9 A yái má mó ní á yáo s̄,
 mé má mó ní á néo ní á t̄ūnao yáo.
 Ma Dii máme má ò.

10 A bua ísiawa e Sipi b̄usu à gwa.
 A gb̄é z̄i Keda a b̄usu à a yá t̄asika,
 í gwa tó yáε bee taa kè we yāa.

11 Buie a diiò líle yāae?
 Kási an táapióá Lua no.

Ma gb̄é p̄o má de Lua gawide ũ,
 ma gb̄éò ma leũkpakè
 ní p̄o p̄o lí k̄fiakεnéo.

12 A musudeo, à to yápi diwá,
 á me i seenata à ḡo s̄aiii.
 Ma Dii máme má ò.

13 Asa ma gbé̄o duunakè lee plaε.
 Máme má nibona í wēnide ũ,
 ̄ aa ma to we,
 aa gè wà biao ȳò níziε,
 bia tefena p̄o aa f̄o í dilεo.

14 Isailioá z̄oonee?
 Wà ní í z̄oble guu nee?

B̄oyāi aa ḡò p̄oviao ũ sai?

15 N̄o musuo p̄alamá aa p̄unamá,
 ̄ aa ní b̄usu yàa,
 an w̄éle tekù, gb̄ee ku we bo.

16 Mefisideo ní Tapanesideo ní mi w̄ané.

17 Ame a yápi í áziεo lò?

Ma Dii á Lua, ké má zemikūaé,
 ̄ a ma to we.

18 B̄oyāi ále gé Egipi Sioo í miii?
 Akεa ále gé Asili Uflata í miii?

19 A v̄aikea a wi á musue,
 á p̄ob̄ozákea a w̄étea íé.

A láasooke, í d̄o ké

á b̄oa ma Dii á Lua kpe v̄ai,

mé á kua v̄lakεameε sai íi.

Ma Dii Lua Ziḡode máme má ò.

Isailio dea no náaisai ũ

20 A ma zuu gb̄òo á noε à ḡèḡè,

a ma bāo k̄èk̄è,

a mè á z̄oblemεεo.

Siana guu i gb̄āsike s̄is̄i les̄i píi musu

ní lí ȳélelēo píi gb̄áuo.

21 Ma á bá v̄ēli maa náaide ũε.

Kpelewa a k̄ēa,

a ḡō v̄ēli b̄olenziaε ũi?

22 Baa tó a zu'ò ní saoo

ń mɔɔnao maamaa,
 á tàae tèbateba a láameeo.

Ma Dii Lua máme má ò.

²³ Kpelewa á f̄o i gb̄aleo,

i ke Baaliɔne kèkeo ni?

A yá pó á kè swadɔɔo gwa,

à láasooke á yãkeapiɔwa.

I gé le à su la,

lán yiongo núnu pó a me f̄lewa,

²⁴ lán s̄èa zàa'ín da pó dóekè ní gbáao,

àle ḡõ íana sesewa.

Déme a f̄o à aà lé liaa gɔɔ pó aà me f̄lei?

Zàa'ín sa pó lé aà weleo kpasao,

aa aà e a gɔɔwae.

²⁵ Asu ào kpálekézi

e á kyale gé yaa á gbáu,

á kòlo giigagao.

N beeo a mè a zekéo,

wá ye dii z̄llozié,

sema wà géma.

²⁶ Lá wí í kpái kú, tó wà bòwà,

màa wa wida Isailiɔwa,

an kíaɔ ní ní gbãadeɔ

ní ní sa'onao ní ní ãnabiɔ.

²⁷ Aaí o líe: Wá maen n ũ,

aaí o gb̄e: M̄me n wá í.

Aa bò ma kpe, aai zemanɔo.

Gɔɔ pó taasi ní lé,

õ aaí me mà fele mà ní suaba.

²⁸ Dii pó á kè ázlaeo ku máe?

Aa fele á taasikεgɔɔ,

tó aa f̄o á suaba!

Asa á Yudaɔ,

á diiɔ dasi kà á wéleɔwa.

²⁹ Bóyái ále zɔakaimazii?

Apíi a bɔ ma kpɛɛ.

Ma Dii máme má ò.

³⁰ Ma ìadà á deziɔwa pãɛ,

aai totoapi yádao.

Aa lèle ní ãnabiɔwa

lán nɔɔmusu pɔkaalenawa.

³¹ A gbāgbēɔ, à wéte ma yái.

Ma gɔ Isailiɔne gbáa

ge gubeebee ũ yà?

Bóyái ma gbépiɔ ì me

waɔ ní bebɛa kɛɛ,

wa mɔ ma kíi bɔ ni?

³² Nɔɔmbleɔ yá a fɔ sã wéndiague?

Zãkɛzi pɔɔ yá a fɔ sã nɔɔ dafugue?

Kási ma yá sà ma gbéɔgu

à gɔɔplakè.

³³ A yenzi ɛɛ víe fá!

Baa káalua sà zɔɔ,

á á yãkea dadaè.

³⁴ Wí taaside yãesaide au e á pɔkasaɔwa,

i ke a ní lé á kpéu,

aale á pɔɔ sélen sɔɔ.

³⁵ Gia ní beeo i me á yãe vío,

ma pɔ a paázio.

Lá a mè ì duunakɛo,

má yákpalekeánɔɛ.

³⁶ Bóyái iɔ liaaliaa à á yãkea lilɛi?

Egipiɔ widawá,

lá Asiliɔ kèéwa.

³⁷ A bɔ we à su ní ɔɔ dia á musue,

asa gbé pò ále ní náaiképiò,
ma gínzìe, á dònle emáo.

3

¹ Tó gběe gí a nai,
ṣ à gè zākè gupálei,
a fṣ ea nṣpi kũ lṣe?
Aà kũa a b̀supi gb̄ale dúuduue.
Apio s̄o a gb̄asikè ní ḡo dasi,
ṣ a ea lé sua saa?
Ma Dii máme mále á la.

² A w̄ezu à s̄is̄i w̄aiwaiò gwae,
gu kpele wi á dàakpauo ni?
Iò z̄le zé sae àò ḡo dá
lán Laalubue z̄leá guwaiwaiuwa.

³ A yáí tò ma gi lou maé,
káabuana i kééo.
N beeo á wé de lán káalua wéwae,
wí lí á kũo.

⁴ A lezùmazi tia a m̀e:
Wá Mae, wá èwaasoḡo gb̄ena,

⁵ n p̄o aò paawázi e b̄e ni?
Nȳo wá kp̄ene kũa ḡoṣpii ȳà?
M̀a i om̄e,
ṣ iò ȳáv̄aìke á p̄oẽwa.

Isailiò p̀òb̀òz̀ak̄ea Dii ní ní suaẁo

⁶ Kí Yosia kpalableḡo Dii òm̄e: N Isaili p̀òb̀òz̀ak̄enapio ȳak̄ea èa? Aa gè gb̄asikè s̄is̄i les̄i p̄ii musu ní lí ỳel̄eṣ̄o p̄ii gb̄áuo. ⁷ Mále e yá beeo k̄ea gb̄ea p̄ii aa suaé, kási aai suo. O an gbé Yuda náaisaideò ní ȳak̄epio è. ⁸ Ma gínzila kpà Isaili

pòbòzâkenapiowa, ma ní yá gbãsí pọ́ aa kẹ̀o yáí. Kási vía i ní gbé Yuda náaisaidepiọ́ kũo, 5 aa gè gbásikè sọ. ⁹ Káaluakaa i ke Isailiọne yáe ũo, 5 aa ní b̀usu gbālè, aa gbásikè gbẹ̀o ní lío yá musu. ¹⁰ Gia ní beeo pii an gbé Yuda náaisaidepiọ́ i sua ní ǹsemendooo, sema m̀afili. Ma Dii máme má ò.

¹¹ Ọ Dii òm̀e: Isaili pòbòzâkenapiọ́ yá maa de Yuda náaisaidepiọ́la. ¹² Ge ñ kp̀awake gugb̀antoo oi ñ me:

Ma Dii ma m̀e,
à sua Isaili pòbòzâkenao!
Má f́éázi bo, asa má gb̀eke ví,
ma p̀o aọ paaázi g̀oọpiio.

Ma Dii máme má ò.

¹³ A we á tàaei lé!
Asa a b̀o ma Dii á Lua kp̀ee,
a táa'ò dii z̀iloowa
lí ỳèlèlèo pii gbáu,
i swáse ma yáio.

Ma Dii máme má ò.

¹⁴ Ma Dii ma m̀e, gb̀enazin pòbòzâkenao, à sua, asa á zán ma ũ. Má á sé wéle ní wéleo dodo, bui ní buio plapla, mí suánọ́ Siọna. ¹⁵ D̀ana pọ́ an ǹse muaamanọ́ 5 má ní dile aa d̀aaé ní d̀şao ní laaio.

¹⁶ Ma Dii ma m̀e, g̀oọ bee tó a k̄s a dasikũ á b̀usu, wa ma bàakuaánọ́ kpagolo yá'o bo, a làasoo a ḡe an s̄o guuo. A ni aọ kúmáo, mé wa a p̀ale keo.

¹⁷ Zibeezi wa o Yelusaleũe, Dii kpalabaa. Bui pii a si Yelusaleũu ma t̀bọa yáí. An ǹsevái swágb̀aa yá a d̀aané bo. ¹⁸ G̀oọ bee Yudaọ na Isailiowa, aa b̀o gugb̀antoo oi b̀usu s̀anu, aai su b̀usu pọ́ má kpà ní deziowau.

¹⁹ Máme má ò.

Má ye mà á sí ma néo ũe,
 mí pœã bùsu kpáwá,
 bùsu pó a kefenke de buipãleo póa.
 Mále e áli ma sísi á Mae ũe,
 mé á we ma to weo,
²⁰ āma á Isailio a bo ma kpe,
 lán nœe pó a zá tò à gè gbãsikèwa.
 Ma Dii máme má ò.

²¹ Wii ma do sísi wáiwai musu,
 Isailio lé sóbo, aale awakpa,
 asa aa pãzeae,
 ma Dii ní Lua ma yá sãnguẽ.

²² A ea sua, pòbòzãkenaò,
 mí á gbágbã ní á pòbòzãkegyão.

Wá ké! Wá sumae,
 asa nímenn Dii wá Lua.

²³ Sísiò ee ví, gbèsísiò zóa ví,
 Dii Isailio Lua mé wá Suabana ũ.

²⁴ Za wá èwaasogoo
 táao wá maeo zĩ ài blè,
 an são ní ní zuo
 ní ní negõeo ní ní nenõeo.

²⁵ Wà naale ní wío,
 wà tó wá gee gõ kpá wá wéi,
 asa ní wá deziò wa duunakè Dii wá Luaee,
 za wá èwaasogoo e gbã wi àà yãmao.

4

¹ Ma Dii ma mè, á Isailio, tó á sua, à sua.
 Tó a zòè á pó pó má zauoi,
 mé ále liaaliaa bo,

² tó a legbè ní ma kuao káukáú ní síanao,
bui páleᵛ báaadakᵛú ní ma tóo,
aai íanadã ma yá musu.

³ Yá pó Dii ò Yelusaleũdeᵛ ní Yudaᵛnen ke:
A Yelusaleũdeᵛ ní Yudaᵛ píi,
à kpase kē wásawasa,
ásu pótᵛ leuo.*

⁴ A tᵛzᵛ á sò gbásiwoloa ũ,
í gᵛ ma pó ũ wásawasa.
Tó màan sᵛo,
má a pᵛkúmabᵛᵛwáe
lán té pᵛ gbēe a fᵛ deowa
yāvai pᵛ á kè yái.

Zigᵛᵛ ba gugbântoo oi

⁵ A kpàwake Yudaᵛne,
à o Yelusaleũdeᵛne:
A kuupe á bùsuu,
à wiile ní loᵛ gbātēo
à oné aa kãaa,
aai bàale ta wéle bíideᵛu.

⁶ A gudᵛkᵛekii dile Siᵛna,
wí mó ule we, ásu zezeo,
asa má tó kisia zᵛᵛ ní pᵛ ònekeao bᵛ gugbântoo oi.

⁷ Nᵛᵛmusu fèle bᵛ a tòou,
buiᵛ kàalenapi dàzeu.
A gò a tía,
àle gé á bùsu kei kélekele,
á wéleᵛ i gᵛ beziaᵛ ũ.

⁸ A yái tò à zwànkasaᵛ kákaála,

* 4:3 Oze 10.12

à ɔ̀ɔ̀ à búbuape,
asa Dii pɔ̀fɛ́awázi z̄ɔ̀, i kpáleo.
9 Zibeez̄i s̄ɔ̀ a kɛ́ kía ní a íwaɔ̀gu,
yápi i di sa'onaɔ̀wa,
ānabiɔ̀ lé i ḡɔ̀ kpaaũa.
Ma Dii máme má ò.

10 Ǿ ma m̀è: A'a Dii Lua! N ɔ̀nɔ̀kè Yelusaleũdeɔ̀ne ní
gbéé beɔ̀ píi. Ké n m̀è aao ku aafiae,† ɔ̀ f̄enda mé aɔ̀
wiile ní miwaa?

11 Goo bee Dii a o Yelusaleũdeɔ̀ne ní gbéé beɔ̀ píi,
à me ían w̄aa a bɔ̀ gbáau s̄is̄i wáiwaiɔ̀ musu à mɔ̀
léle a gbéɔ̀wa. I ke íana pɔ̀ w̄i pɔ̀ fáí a gbās̄i bɔ̀le
no, 12 íana pɔ̀ á gbaemá gbāa aɔ̀ de beea, yákpale
á kɛ́nɔ̀ sa.

13 Gwa! Ale mɔ̀ lán lousisiawa,
aà z̄ikas̄ogo de lán z̄aawa,
aà s̄ɔ̀ w̄aa de kúuɔ̀la.
Waiyoo wápiɔ̀! Wa kaale sa.

14 Yelusaleũdeɔ̀, à á s̄ɔ̀ pípi,
ké à e bɔ̀ aafia.
Aɔ̀ kú ní á làasoo v̄aiɔ̀ e bɔ̀e ni?

15 Wàle a baokpa D̄a buiɔ̀ bùsuu,
wàle músi kpàwake Eflaiũ buiɔ̀ bùsu s̄is̄ideu:

16 A o buiɔ̀ne,
í a kpàwake Yelusaleũdeɔ̀ne,
ibeeɔ̀ b̀ò bùsu z̄àz̄au, aale mɔ̀,
aale kúkua dɔ̀ Yudaɔ̀ w̄éleɔ̀wa,
17 aale liai lán masedānaɔ̀wa,
asa Yudaɔ̀ b̀ò ma kpee.
Ma Dii máme má ò.

† 4:10 Zel 6.13-14, 14.13, 23.16-17

18 A dàa ní á yǎkeao mé bee íé.

A ìadaman we. A pāsí!

Ale ìadawá e á s̄ou.

19 Ma n̄se òkpà! Ma n̄se òkpà!

Ma n̄se lé pusu bo, s̄o k̄emagu,

má f̄o màò níleo.

Ma kuu'ò mà do ní kúkuakeao.

20 Wíwíá lé ke wíwíá,

bùsu ḡò da wàuu gupíuu.

Wá zwàakp̄e wíwí kándo,

wá zwāao yàa ḡòḡò.

21 Máo dàlapoo gwa e boe ni?

Máo kuu'òpí ma do e boe?

22 Dii mè a gb̄é mi vío, aa a d̄o,

né s̄oune, aa yāe gb̄áeo.

Vái òno ò aa d̄o, aa maakea d̄o.

23 Ma z̄íe gwà,

má è da p̄a, a kekeao.

Ma musu gwà, má è a gupua vío.

24 Ma gb̄èsis̄o gwà,

mà è aale lualua,

s̄is̄o s̄o aale deede p̄í.

25 Ma gugwà, mi gb̄ee eo,

baa b̄ao aa ní taa k̄e píe.

26 Ma gugwà, ò má è

bùsu táae ḡò gb̄áa ū,

w̄éle wíwí píi Dii ae

aà p̄okūma p̄así yái.

27 Asa Dii mè

bùsu a òkpa píe,

ń beeo á kaale míomio.

²⁸ Ayámeto toole a búbuape,
musu i siakū,
asa Dii yā'ò, a a nòse suumpao,
à yādīle kò, a ea kpeo.

²⁹ Wéledeò lé tíle píi,
ké aa sōdeò ń kàzunao kōfi mà yái.
Gbēeò lé si dào guu,
gbēeò dède lé solò gbèsòu.

Wéleò gò beziao ũ,
gbēe ku we lo.

³⁰ Yelusaleū, bó nle kei?

Akea n zwāa tēa yè,
n vua nɔamblebòò dà, n kio kài?
N nzia kèke pāe!
N gōpòseò gĩnzie,
aa ye n wēni bɔe sa.

³¹ Ma wii mà lán n'iwāwā wiiwa,
lán nɔe pò lé né sēia iwa.
Siona wiie, àle we fòò, fòò,
à ɔpòò à mè: Waiyoo mapi,
gbēdenao ɔdīea, má kú ga lézi.

5

Gbēe maaò

¹ A Yelusaleū zeaò keele à gwa,
à weele a gāaɔu à e dō.
Tó yāmaakɛn síanweelɛnae ku we,
má sùuuke ń wélepio.

² Baa ké aai me Dii ku,
ń beeo aai legbē ní mɔafilioe.

³ Dii, síana ò nle weelemáo lò?

N ní gbé, i òmáó,
 n ní ké búebuε, ò aa gĩ totoapi mai.
 An swá gbāakù lán gbewa,
 aa gĩ nòselilei.

⁴ Ǿ ma mē taasideᵛne, aa mi v̄io,
 aa Dii yākeᵛ d̄o,
 aa d̄o yá pó ní Lua lé yáínᵛo.

⁵ Má gé mà yā'o maezᵛᵛneε,
 aa Dii yākeᵛ d̄o lé?

Aa d̄o yá pó ní Lua lé yáínᵛo lé?

Kási gbépiᵛ s̄o aa n zuu b̄òríla,
 aa n baᵛ k̄ēk̄émáε.

⁶ Ayám̄eto n̄ᵛᵛmusu a b̄o lákpeu à kusimá,
 àwalewana a b̄o gbáau à ní d̄ede.

Gbeaana a naalené w̄énkpe,

i gbé pó b̄ᵛᵛ taitai,
 asa an tàaeᵛ dasikù,
 an p̄ᵛᵛb̄ᵛzākeᵛ k̄e zài.

⁷ Yelusaleũ, má s̄uukennᵛe?

N gbéᵛ pāk̄pāmaziε,
 aaĩ yási ní t̄áᵛᵛε, i ke mām̄eᵛo.

Má tò pó m̄ómá,
 ò aa s̄i káalua kp̄éu aa gbāsik̄è.

⁸ S̄ōsa k̄āa pó an me feleᵛᵛne,
 an baade i lua a gbédee n̄oi.

⁹ Ma Dii ma mē
 má íadamá yápi yáio lé?
 Má t̄osi buipi taawao lé?

¹⁰ A ge ma v̄εebu* dúuz̄o,

* 5:10 Isa 5.7

ãma ásu dεεε píio.

A a gõnao zõzõ,
asa gõnapioá ma pó no.

¹¹ Isailio ní Yudaο b̀ò ma kpe.

Ma Dii máme má ò.

¹² Aa Dii εεb̀ò aa m̀è:

M̀aa no, v̀ãie a wá leo.

Wá k̄'e ní z̄io ge ní n̄anaoo.

¹³ Anabio lé lé'iana gbaε,

Dii yá aale oo.

Aame aa ní p̀ó e níziawa we.

¹⁴ Ayãmeo ma Dii Lua Zigõde ma m̀è,

lá màa gbépio òne,

má a yá sóso káne ní léu té ũε,

gbépio io de yàa p̀ó tépi a k̄wà ũ.

¹⁵ Isailio, ma Dii ma m̀è

má bui p̀ó kú z̄ãz̄ã sóikεwáε,

bui p̀ó kú za zi mé ao ku ḡōpiiε.

Bui p̀ó ili ní yãmao

mé á ní yá'oa d̄õ.

¹⁶ An gbàlaο ì ga inéε,

ampii ḡõsa gbãaοne.

¹⁷ Aa p̀ó p̀ó á k̀εk̄εo ní á bleo naaa,

aai á nēḡõεo ní á nen̄oεo séle.

Aa á zuo ní á s̄ão ní á bleo naaa,

aai á v̄εεbeo ní á kaad̄emb̄εo séle.

Aa á w̄éle b̄iide p̀ó ále a náaik̄εo d̄εon̄z̄õ ní ní z̄ikab̄o.

¹⁸ Ma Dii ma m̀è, baa ḡō bee má á ke k̀élek̄εleo.

¹⁹ Tó wà n la, b́oyái ma Dii ní Lua má k̀èiné màa píii,

ní oné, lá aa pāk̀p̀amazi aa z̀oblè dii z̀ìl̀òn̄e r̀ízia
b̀usu, màa aa z̀oble bui z̀ìl̀òn̄e b̀usu z̀ìlou s̄.

20 A yáε bee o Yak̀bu buìn̄e,
í a kp̀awake Yudàn̄e à me:

21 S̀oũ ǹ̀sesaidè, à yáma,
á wé v̄í, ili gu'eo,
á swá v̄í, ili yámao.†

22 I kũ à v̄iakemeεo lé?
I kũ à lualua ma aεo lé?
Ma Dii máme mále á la.
Ma b̀usu'ũfáa kàle ísia z̀ìle ũ,
k̀ò p̀ó ma dà̀n̄ we,
a í a f̄õ à a baa v̄í bauo.
Baa ké a í ì z̀ãampapa,
ìli f̄õ à a baa v̄ìo.
Baa ké a ikooà ì k̀õfikε,
ìli f̄õ à a baa v̄ìo.‡

23 Gb̀épì swá gbãa, aa f̀èlemaǹ,
õ aa p̀ãalemεε aa g̀èzεa.

24 Baa ké mi lou mané a g̀òwa
za káabuana e à gé boleí,
mé ma p̀okekeg̀ò d̀ilené,
aali ok̄ε wà v̄iake ma Dii ní Luaεo.

25 A v̄aikεa mé kp̀a p̀ópìn̄e,
á duuna mé ḡíé à maa e.

26 V̄aikεnà ku ma gb̀é́o guu,
aai ní we lán fiikpanàwa,
aai baikp̀a gb̀é́n̄e ké aa e wà ní kú yáí.

27 Lá b̄ã ì̀ ka b̄awena b̄akabo pai,
màa m̀afili ní ua pà,

† 5:21 Isa 6.9-10, Eze 12.2, Maa 8.18 ‡ 5:22 Yob 38.8-11

ḡ aaĩ ke ɔdeɔ ũ wà gbãakũ,

²⁸ aaĩ ká, an me iɔ teke.

An vãikεa gēagē,

aali yási ní netoneɔ, yá e bɔ́nɔ nao.

Aali ze ní pɔesaideɔ aa ní yãnakpãmáo.

²⁹ Ma Dii ma mē,

má ìadamá yápi yáio lé?

Má tɔsi buipi taawao lé?

³⁰ Yá pɔ wa ye a gíyáio

wĩ vɪakeè kò ní b̀suu.

³¹ Anabio ì ãnabikeke ní εεo,

sa'onao zĩa yá mé ì dɔaané.

Màa ma gbéɔ yei,

ãma kpelewa aa ke zái?

6

Koez̄sa Yelusaleũ

¹ Bēyãmεε buio, à bɔle Yelusaleũ,

í gé mikpakĩi wεεlei!

A kuupe Tekoa!

A to súεε fele Betakeleũ seela ũ.

Kisia lé bɔ gugbãntoo oi,

kaale z̄ɔ looaála.

² Má Siɔna mide,

wéle pɔ wĩ me a kefeũ mé a maa.

³ Ziḡɔ mɔ b̀okpa liai,

lán sãdãnaɔ ní ní sãɔwa,

baade ní a gbéɔ a b̀ou.

⁴ A sɔuke wà si Siɔna ní z̄io,

à fele wà ge lélemá ìatē gbãa z̄á.

Agya! Ìatē'aua p̄la,

gu lé gēkōu kò.

⁵ A fεε wà γε lélemá gwāasina,
wí gu pó δε aa ze giu wíwi.

⁶ Ma Dii Zigōde ma mè:

A lizōzō,

í bùsu kále Yelusaleũ bíi saε.

A íada wélepiwa,

asa gbāamɔakōε mé kōu.

⁷ Lá í ìò di lòu,

màa yāvāi di wélepiu.

Taiina ní yāpāsíò zòa òu,

mí e aà gyā ní aà bòò làa ziio.

⁸ Yelusaleũdeò, à ma ledama ma,

ké másu kéwáo yáí.

Tó màn sōo, má á bùsu dēonzōε,

gbēε aò ku a guu lòo.

⁹ Ma Dii Zigōde ma mè:

Wa Isaili pó gōò kōnwε,

lá wí vεε kōnwεwa.

Wa εa a gbesisi,

lá wí pó gbesisiwa.

¹⁰ Dé má yā'òè mà aà gba laaii?

Démε a mamεí?

An swá wēao, aa fō yāmao,

Dii yá í kené íie,

ìli kánguo.

¹¹ Dii pòkūma dèdεa,

má fō màò kúkūa lòo.

Pòkūmapi bòbò néòwa gāε

ní èwaaso pó kāaaa gudoũò.

To wà gōε ní a nòò kú sānu

ń gbé pọ zikù táotaọ.

12 Ma Dii ma m̀è,
tọ ma ọ̀ l̀o b̀usuebeedeola,
má ń b̀eọ na gb̀ep̀aleọne ń ọ̀z̀i, ẹ,
ń ń buaọ ń ń nọeọ.

13 Néf̀ēnen gb̀ēz̀o p̀ii ọ̀v̀ai'enaọne.

Anabio ń sa'onao p̀ii aaiọ gb̀éọ s̀as̀a. ẹ.

14 Aaĩ ẹse ma ma gb̀éọ b̀owa
lá a de p̀e uowa.

Aaĩ me, aafia ku, aafia ku,
kási aafia ku we s̀o.*

15 Yáb̀ēe pọ aa k̀e ỉ kené wí ũe?

Aawo! Ili kené wí ũo,
an g̀e lí g̀o kpá ń wéio.

A yáí aa ta gb̀é pọ g̀e g̀ékiọ guu,
aa kwe g̀o pọ mále ńadamá.

Ma Dii máme má ò.

16 Ma Dii ma m̀è:

A ze zékpaau à a zé káauọ gwa,
í a pọ pọ maa gb̀ea àọ beu,

á s̀o ỉ níni.†

Ọ a m̀è áọ beuo.

17 Ma gud̀anaọ‡ d̀ileé,

má òé àli swádo an kuup̀eai,

ọ a m̀è á swádo.

18 Ayám̀eto buip̀aleọ, à yáma,

í yá pọ a ma gb̀éọ le d̀o!

19 Dúnia gb̀éọ, à yáma,

mále mó gb̀épiọ ásookei.

Yá pọ aale yáọ gben we,

* 6:14 Eze 13.10 † 6:16 Mat 11.29 ‡ 6:17 Oze 9.8

asa aai swādo ma yáio,
aa gĩ ma ikoyáie.

²⁰ Seba tulaleti demee pœ ũo,
ge kaneli fee gĩnana pó bò bũsu zãzãu.
Mili sa pó i oa i a pó káteu à tékũ sio,
á sa'oa lí kamaguo.

²¹ Ayámeto ma Dii ma mè:

Má gbe pó gbéó í gẽmbolewàò kále gbépioñe ní ae,
maeò ní ní néò, gbéé ní a gbéó
aai kpákpaa nípii aa gaga.

²² Ma Dii ma mè:

Gugbántoo oi bũsudeò gwa,
aa fẽle,
bui zõpio lé bõ za dũnia léwa,
aale mó.

²³ Aa sáo ní sõnaò kúkũa,
aa pásí, aali gbéẽ wẽnagwao.
An kõfi Ìò dõ lán ísia kõfiwa,
aa didi ś kpe, aa zí'òpòò,
aale mó léleiwá, Siõnadeò.

²⁴ Wa ní bao mà,

wá ò gò dõwázi.

Yá'õma wá kú gbãa,
wále wãwãma lán ne'inawa.

²⁵ Asu gé buao,

ásu àò be zéuo,

asa íbeò ní fẽndaò kúkũae,
vía póò liaaázi.

²⁶ Ma gbéó, à zwãnkasaò dõdõ á pi,
í gbeembo túfu guu.

A óò lán né mëndona gaamáwa,

à búbuape pāsīpāsī,
asa gbēkaalena a mówá kándoe.

27 Ma n dile m̀baasana ũe,
ma gbé̃ mé gbè m̀de ũ.
N ní yākeao yō, ní ní dàa dō.

28 Swáyāmansaideone nípii,
aaio bebe wàò yādòdómáe.
Aa fèe lán m̀gotē ge m̀siwae,
yākraanlakenaone nípii.

29 Sia lé tévu,
ké m̀gbō e lāa tépiu,
kási àle m̀ baasa pāe,
gbēvāio lé ké gbēmaawao.

30 Wī oné ánuusu giana,
asa Dii gíńzie.

7

Lua zé egēnaá pāe

1 Dii yā'ò Zelemiie à mè: 2 Ge n ze ma kpé b̀leu, ní
kpàwakené we n me: A Yuda p̀ ále gē b̀leu la ále gē
kúleimee, à ma yāma.

3 Ma Dii Zīgōde Isailio Lua ma mè,
à ǹselile ní á yākeao,
mí tó àò ku gue beeu.

4 Asu sásāyā náaike à me
Dii kpén ke, Dii kpéeo.

5 Tó a ǹselile ní á yākeao síana,
mé ále yākekōe a zéwa,

6 tó i gbāam̀o nib̀o ní toneo ní gyaaoneo,
mé i yāesaidēo dede gue beeuo,
mé i íada áziawa a ge dii pāleowao,

7 μά τό à ku guε beeυε.
Gupi ð má kpà á deziowa
aα kuu gωπιι.

8 Α εα?

Αε sásāyā pó ài vίo náaike.

9 E'e! I kpáí'o, i gbēδε,
i gbāsíκε, i εετο ní ma τό,
i tulaletikateα Baaliε,
i gé táα pó á ní dō yāαowa,

10 ð i gbasα mω ze ma αε
kpé pó ma τό kuwàε beeu.

I με α bω aafia,
ð i εα γε yābēεπιω κε.

11 Αε e kpé pó ma τό kuwà pi
á kpáiweliwεω tòo νεε?*

Màa máε ewá.
Má Dii máμε má ò.

12 Ayāμεto,
à gé gu pó ma zōλεu káau Silo,†
í yá pó má kè we gwa
ma gbé Isailiω vāikeα yái.‡

13 Ma Dii ma mè:
Gωω pó áε yáπιω κε píi,
mi dōαα màω oé mōmωωε,
ð ili swásεio.
Ma lezùázi, i weao.

14 A yái, lá má kè Siloε,
màa má κε gu pó má kpà á deziowaε,
kpé pó ma τό kuwà áε a náaikeπι.

15 Má á yá à gomalaε,

* 7:11 Mat 21.13 † 7:12 Yoz 18.1 ‡ 7:12 Sou 78.61

lá ma á gbé Eflaiũ buiò yàwa.

16 Nsu wabikea gbépiòneo.

Nsu wiilea ní yá musuo.

Nsu yágbèaanéó.

Nsu òyò zemazi ní yáíó,

asa má yámamao.

17 N è lá aale ke Yuda wéleò guu

ní Yelusaleũ gáaèa?

18 Néò ì yàawè, maèò ì tesòwà,

nòèò ì pówenti de aa kàa ke musu nòe kíae.

Aaí ìtòle dii pàleòwa,

ké a yá e òa yáí.

19 O ma Dii ma mè

i ke máme a òao,

ampio ò a òmá, wí i ní kú.

20 A yáí tò ma Dii Lua ma mè,

má a pòkúma pāsí bòbò guè bee ní a gbéòwa

ní a pòtuò ní sèa líò ní buapòò.

Aa tékū píie, wa e tépi deo.

21 Ma Dii Zigòde Isailio Lua ma mè,

à sa pò wí a pò káteu à tékū káfi sáaukpasaòu,

à àiake àò a nòò so màa àò geò.

22 Asa ké ma á deziò bòle Egipi,

ma yādīlené,

i ke sa pò wí a pò káteu à tékū

ní sa pàleò yá ò má dīlené adoo.

23 Má òné lò aao ma yá kūa,

míò de ní Lua ũ,

aaio de ma gbéò ũ.

Má òné aa zé pó má òlóné sé,
an kua iò na.

²⁴ Kási aai swáseio,
aai laaidòwào,
an nòsevái swágbāa yá mé d̀aané.
Aa gbεzā gwà, aai gé aeo.

²⁵ Za ɔɔ pó á deziò b̀ Egipi e gbã
miò a z̀blena ānabiò diléé,

²⁶ kási ili swáse ní yáio,
ili laaidòwào, a swágbāakè,
ō a yāvāikè de á deziola.

²⁷ Tó n yápiò òné, aa swáse n yáio.
Tó n lezùńzi, aa wemaο.

²⁸ Oné bui pó i Dii ní Lua yāmaon ní ũ.
Aai we totoaiο,
ō sīana pilimá, a kú ní léuo.

²⁹ A á mi kākēle kóle,
í wēnale si s̀s̀ wáiwaiò musu,
asa á gbāgbēò, ma giázie,
ma pākpaázi ní pofēoe.

³⁰ Ma Dii ma m̀: Yudaò yá pó má yeio k̀, aa p̀b̀εε
kàle kpé pó ma tó kuwàu aa a gbālè. ³¹ Aa Tofeti
gulesi b̀ò Beninũ guzuleu, § aa sa pó wí a pó káteu
à tékũ ò we ní ní neg̀eo ní ní neǹeo. Mámε mi yápi
dilenéo, a làasoo i gē ma s̀ guu seo. ³² Ayāmeto ma
Dii ma m̀, a ɔɔ lé mó ké wa o gue beε Tofeti ge
Beninũ guzule bo, sema Gbēdedεguzule, asa waο
ge vív́ Tofeti e gu gé láae. ³³ Gbēpiò ge a ɔ̀ bāò ní wàiò
p̀blea ũε. Gbēε a ɔ̀kené yàayaaο. ³⁴ Má p̀na wii ní
yaalò ní ǹsek̀fiο midε* Yuda wéleu ní Yelusaleũ

§ 7:31 2Kia 23.10 * 7:34 Zia 18.23

gãaε, asa bùsupi a gõ bezia ùε.

8

¹ Ma Dii ma m̀ε, gɔɔ bee wa Yuda kíα gεwa bɔle miau ní a gbãadeɔ ní a sa'onαɔ ní a ānabiɔ ní Yelusaleũdeɔ píi. ² Wa ɔliu íatēi ní mɔvuao ní saana pɔ aa yeńzi aa zɔblèné aa tēńzi aa yāgbèamá aa kùlené. Wa sélé v̄io, aa gõ káleα tɔɔle lán pɔtuo gbɔwae. ³ Gu pɔ má ɔzɔ bui vāipizi píi, an gbé pɔ gòpiɔ ga sí ní kuawae. Ma Dii Zígɔde máme má ò.

Duuna ní yá pɔ í inéo

⁴ Oné ma Dii ma m̀ε:

Tó gbé lèlε, ìli fελεó lé?

Tó gbé zà zéwa, ìli εαó lé?

⁵ Býāi Yelusaleũdeɔ ì zāmeε yáwai?

Akeα gbépiɔ mikpe ìɔ dɔamei?

Mɔafili ɔ aa zèò, aa gĩ suia.

⁶ Ma swākpà má mà,

aali yázεde oo,

mé an gbēε líɔ ku déndɔmeε guu

à me: Býāi ma vāie taa kèò.

Ampii aaí té ní tufaiε,

lán s̄́ pɔ lé si zílauwa.

⁷ Baa wàaliana ì fεle a gɔɔwae,

felena ní luakibānao ní yaabeεo

aaíɔ gɔɔ pɔ de wa εα suwà d̄́ε,

kási ma gbéɔ ma yādilenε d̄́o.

⁸ Kpelewa á e o ɔnɔnaɔn á ù,

ámε á Dii ikoyā kūai?

Yādanede εgenαɔ a bɔɔlekèé kpaanlaε.

⁹ Wí a ɔnɔnapiɔ kūε,

aa bilike, aai zu bai guu.

Aa gi ma yáie.

ጋጎ kpeletaa buin wei?

¹⁰ A yáí má ní ጎጎጎ kpa gbēpáleጋwa,
an buaጋ i gጋ dāጎጎጎ.

Néfēጎጎጎ gbēzጋጋ píi ጋvái'enaጎጎጎ.

Anabio ní sa'onacá gbēsāsānaጎጎጎ.

¹¹ Aaí ጎጎ má ma gbéጋ bጋwa,
lá a de pጋe ūowa.

Aaí ጎጎ, aafia ku, aafia ku,

kási aafia ku we sጋo.*

¹² Yábēጎጎ pጋ aa kè i kené wí ūe?

Aawo, ili kené wí ūo,
an ጎጎጎ lí gጋ kpá ní wéio.

A yáí aa ta gbéጋ pጋ ጎጎ gékiiጋ guu,
aa kwe ጎጋጋ pጋ mále íadamá.

Má Dii máጎጎ má ò.

¹³ Ma Dii ma mē,
má ní buapጋጋ símáጎጎ.

Vēጎጎ a keo,

kaadጋጎጎ a ne'io,†

baa lá a giigaga.

Wa pጋ pጋ má kpámáጋ símá.

¹⁴ Bóyái wá kálca lai?

Wà káaa wà ta wéle bíideጋጋ,
wíጋ ga dā we,

asa Dii wá Lua dīle wà gagaጎጎ.

A kona í kpàwá wà mi,

ké wa duunakēጎጎ yáí.

¹⁵ Wá wé dጋ aafiai,

* **8:11** Eze 13.10 † **8:13** Mat 21.19

kási yāmaae kuo.
 Wa gbágbāgɔɔ dā,
 ɔ́ wá nisína nà líwa.
 16 Sɔ́ó lé pɔɔɔ ní níu Dā buiɔ̀ b̀susu,
 b̀supi lé lualua s̄s̄saɔ̀ ɔ̀ɔ̀ba yái.
 Wà mò b̀su ɔ̀ɔ̀kpai ní pó pó kúuɔ̀,
 wé́le ní gbé́ pó aa ku a guuɔ̀.

17 Ma Dii ma m̀e,
 má ml̀e p̄s̄inaɔ̀ gbaewá aa á sósoe,
 ml̀epiɔ̀ lí esedeɔ̀ yāmao.
 Má Dii máme má ò.

18 Ma Gbēnɔ̀seninina, ma pɔ̀ siakũ,
 ma ǹse ɔ̀ɔ̀kpà.

19 Ma gbéɔ̀ wii ma dɔ̀
 za b̀su z̄z̄ãu aa m̀e:
 Dii ku Siɔ̀nao lé?
 Siɔ̀na Kíapi ku we ɔ̀o lé?

Bóme tò aa ma pɔ̀ f̄lememe ní ní táaɔ̀i?
 Bóyái aa ma zaf̄ememe ní dii z̄llo p̄aɔ̀i?

20 Wà pó k̀eke k̀ò, sae g̀e,
 wápiɔ̀ s̄ɔ̀, wi wá suabao.

21 Lá ma gbéɔ̀ wíwia, màa má wíwia,
 ma oos̄isi, iwāa kà ma pɔ̀a.

22 B̀ò es̄e ku Galada b̀suuo lé?
 Lòotoo ku weo lé?

Akea ma gbéɔ̀ ɔ̀o i láao ni?

23 Tó ma miá íe yāa,
 mé ma wéá nibɔ̀nae lé,

dõ má wé'i lé kwé fãanε ní gwãasinao
ma gbé pó wa ní dεdεo yá musu.

9

¹ Tó má pilakii ví gbáau yãae lé,
má a gbéto to we mà gé weε,
asa gbãsikenaone nípii,
náaisaideo gãlie.

² Aaĩ lésakã aa εγε zuò,
aalio gbãa ní bùsuu ní náaiyãoo.
Aaĩo vãike wao γεε, aa ma dõo.
Ma Dii máme má ò.

³ A baade laaika a gbēnai,
ásu à a dae náaikεo,
asa dae píiá gbēsāsánaε,
gbēnao ì kō peε.

⁴ Gbēna ní gbēnao aaĩ ònkekõε,
aali síana'okõεo.
An lé dõékè ní εεo,
aaĩ tàaekεkõε e wà kpàsa.

⁵ N kú mɔafilideo guue,
mɔafilipi mé tò aa gĩ ma dõi.

⁶ A yáì tò ma Dii Zígõde ma mē,
má ní baasa mà gwaε.
Bó má ke ma gbéone
an vãipi yá musu bi?

⁷ An lénaá kagbaε,
mɔafilipi mé ìo dõ ní léu.
Na'onwaaone,
mé yaalɔma ba da ní bõoone.*

⁸ Yá bee yáì má ìadamáo lé?

* 9:7 Sou 28.3

Má t̄si buipi taawao lé?
Ma Dii máme má ò.

⁹ Má ɔ̀b̄b̄ mà búbuape s̄is̄iɔ̀ne,
má w̄enale si dádákekiɔ̀ne.
A s̄ékù, gb̄ē lé a baa ví ɔ̀b̄,
w̄ili zù ɔ̀b̄ ma we ɔ̀b̄.
B̄ã ñ n̄b̄ɔ̀ ḡèze a píi.

¹⁰ Má tó Yelusaleũ ḡõ bezia ũe,
gb̄ēgbonaɔ̀ t̄ò ũ.
Mí Yuda bùsu w̄éleɔ̀ d̄eɔ̀nz̄,
gb̄ē aɔ̀ ku we ɔ̀b̄.

¹¹ Dé ñn̄ mé kà yápi gbad̄ai?
Dé Dii yādàè aà a b̄ɔ̀lekei?
Ake a bùsu ḡò gii lán gbáawa,
à ḡà, gb̄ē lé a baa ví ɔ̀b̄ ni?

¹² Ma Dii ma m̄e,
ké aa p̄ākp̄a ma ikoyā p̄ó má d̄ilenéi yáie,
aai ma yápi mao, aai z̄ikewào.

¹³ An swágb̄aa mé d̄àané,
õ aa te t̄áaɔ̀zi lá ñ maeɔ̀ d̄anéwa.

¹⁴ A yáí ma Dii Z̄iḡõde Isailiɔ̀ Lua ma m̄e,
má ḡõí kpámá aa soe,
mí kona í kpámá aa mi.

¹⁵ Má ñ fáaa buiɔ̀ guue,
bui p̄ó ampiɔ̀ ñ ñ maeɔ̀ d̄õ ȳaaɔ̀.
Mí tó wà p̄émá ñ f̄endao
e wà ḡè ñ m̄ide.

¹⁶ Ma Dii Z̄iḡõde ma m̄e:

A yápi da,
 í ge nɔe ge'ɔɔɔnao sísi,
 í gbéɔ zɪ nɔe wɛnaledɔnaɔwa aa mó.
 17 Aai mo búbuapɛé,
 á wé i ibo e à kwé.
 18 Wà ɔɔɔ mà dɔ Siɔna, wàɛ mɛ,
 wa ɔɔkpàe fá, wí wá kú maamaae.
 Wáɛ wá bùsu to we,
 asa wà wá uao dúuzɔɛ.

19 Nɔeɔ, à Dii yāma sa,
 à swákpa yá pɔ lé bo àà léui.
 A ɔɔɔ dada á nenɔeɔne,
 í wɛnale dadakɔɛ.
 20 Asa gaga gè wá fɛnɛntiɔue,
 ɔ à sɪ wá zegikɪiɔ.
 Gapi wá néo dède zeao guu,
 à wá èwaaso mɪde gāae.

21 Oné ma Dii ma mè:
 Gbɛnazɪn geɔ gɔ kpáɛ sɛu lán pɔtuo gbɔwa,
 lán ése pɔ wa kè káɛa gbɛe i mo séɛowa.

22 Ma Dii ma mè:
 ɔnɔna su íanadã a ɔnɔyã musuo,
 gɔgbãa su yɔɔke a gɔsake yáio,
 ɔde su azia se lesi a ɔda yáio.
 23 Tó gbé ye íanadã,
 àà dã ké a wé kè a ma dɔ yáí.†
 A dɔ ké má gbêke vɪ,
 mi yāmaake dúniau a zéwaɛ,

† 9:23 1Kln 1.31, 2Kln 2.17

asa yá beeᵛ mé ì kamagu.

Ma Dii mamε má ò.

²⁴ Ma Dii ma mè a gᵛᵛ a mó ké má ìada gbé pᵛ
aa tᵛzᵛᵛwa, ²⁵ Egipiᵛ ní Yudaᵛ ní Edoᵛᵛ ní Amᵛniᵛ ní
Mᵛabuᵛ ní gbé pᵛ aa ku guwaiwaiu aaí ní kàkāmᵛ
kēleᵛ.‡ Asa buipiᵛ ní Isailiᵛ píi, gyafᵛᵛdeᵛne ní sᵛu.

10

Lua leᵛᵛa ní táaᵛ

¹ Isailiᵛ, à yá pᵛ Dii lé oé ma.

² A mè ásu buipáleᵛ ᵛleᵛe
à bílike seela pᵛ ì bᵛ musuwao.

Ásu to vía lí á kú lánwao.

³ Asa buipáleᵛ felekaayáá yāpāe.

Aaí lizᵛ sᵛu,

ᵛ sia ì áné ní kpásagᵛᵛnao.

⁴ Wí záblewà ní ánusuo ní vuao,

ᵛ wí kusa pápawà ní masanao,

ké asu àᵛ ziazíao yáí.

⁵ Táapiᵛ lí yā'oo,

aa de lán bua báyabᵛᵛwae.

Aali táa'oo, wí ní seᵛ.

Ásu víakεnéo,

aali fᵛ vāie kènέo,

mé aali fᵛ yāmaae kènέ sᵛo.

⁶ Dii, gbēe muaannᵛᵛ, ní zᵛᵛ,

n tᵛbᵛ n gbāa yá musu.

⁷ Bui píi Kía, déme n vía vío ni?*

Ao, a maannᵛᵛ màae.

Bui píi ᵛᵛᵛnao ní ní kpaladeᵛ guu

‡ 9:25 Lev 19.27 * 10:7 Zia 15.4

gbēe muaannɔ.

⁸ Aa doū nípiē,
sɔũɔne, aa mi v̄io,
lí'ãaɔne, aa f̄s̄ lɛdamáe?

⁹ Wí ánuṣu gbēgbēa pɔ wà b̀d̀ Taasisi
ní vua pɔ wà b̀d̀ Ufaza kúlɛwà,
ɔ wí ula búuna ní a g̀aluladeo ḱaka
pɔ pɔ sia ní vuazíkɛnao k̀piē.
Ḡoideɔ ɔz̄iɔne píi.

¹⁰ Dii mé Lua síande ũ,
aàpi mé ̀b̄ ku ḡɔpii Kía ũ.
Tó aà pɔ f̄è, t̄ɔle ì lualuae,
buie a f̄s̄ zɛ aa aà p̄kũma d̄ao.

¹¹ A o buipiɔne à me dii pɔ aame aa musu ní z̄íleo
k̀eopiɔ aa midɛ dúniaue, aao ku gueio.

¹² Dii mé dúnia k̀è ní a gb̄ao,
à t̄ɔle k̀ale ní a ɔnɔ,
à musu kp̀ale ní a wɛz̄eɔ.

¹³ Tó Dii p̀una,
í pɔ kú musu ì k̄f̄k̄eɛ,
lou ì sisi za dúnia léwa.
Dii ì b̄o ní íanao a làasiu,
lou i ma ní píleo.

¹⁴ Gb̄enazinaɔ sɔũ, aa yãe d̄o,
siaɔ ḡeɛ a ḡɔ kp̀a ní w̄eí
t̄áa pɔ aa píɔ yá musu.
Pɔ eḡenaɔne, aa w̄eni v̄io.

¹⁵ Pɔ gianaɔne, láanip̄ɔne.
Yákpalek̄eḡɔz̄i aa midɛ.

¹⁶ Dii pɔ de Yakɔbu buio baa ũ muaár̄nɔ,
asa ɔme p̄pii k̀è
ní Isaili pɔ à ní sé a pɔ ũ.

Aà tón Dii Zígõde.

17 A gbé pó wà koezðáziò,
à á pòò ye bòò á bùsuu.

18 Asa ma Dii ma mè
tia kéwa má bùsue bee gbéò zuzu lán gbewaε.
Má ní ásookeε, wi ní kúkū.

19 Waiyoo wápiò, ké wá wíwia yáí.

Wá bóa b̀̀k̀̀oε.

Wáλε e yāa wá gyāpi bleε.

20 Wà wá zwàakpεò kwèkwe,

wà a baò k̀̀k̀̀.

Wá néò g̀̀zεa, aa ku l̀̀o.

Gbēε ku à zwàakpε ð̀̀wεε l̀̀o,

gbēε ku à a zwāaò kpáλε.

21 Wá ð̀̀aanaoá s̀̀ũ̀̀ne,

aali yāgbεa Diiwao.

A yáí tò an yāe lí b̀̀o maaò,

õ an gbéò f̀̀aa píi.

22 A ma, wàλε m̀̀ó baokpai,

k̀̀fi z̀̀ò ð̀̀o gugbāntoo oi bùsuu.

Wàλε m̀̀ó Yuda wéλε ð̀̀eonz̀̀i,

wéλεpiò i g̀̀õ gbēgbonaò tòò ũ.

23 Dii, má ð̀̀ó ké gbēnazina kua ðε aázia yá ũò,
gbēε a f̀̀õ zεpoo aziaεo.

24 Dii, ma toto a zéwa,

i ke ní p̀̀okūmao no.

Nsu ma lao mà g̀̀õ tēneεo.

25 P̀̀ofē b̀̀ob̀̀o bui p̀̀ó aa n ð̀̀oowa,

gbé p̀̀ó aali n sísiopiò,

asa aa Yakɔbu buio m̀m̀m̀e,
 aa ń m̀m̀m̀ b̀̀e,
 aa ń b̀̀su ̀̀kpà.

11

Yudaɔ Dii bàakuaɔnɔ yāgbooa

¹ Dii yá'ò Zelemii e à m̀: ² Swáse ma bàakuaáɔnɔ yáí, ní o Yelusaleũdeɔne ń Yudaɔ píi. ³⁻⁴ Oné ma Dii Isailio Lua ma m̀, ma bàakuaɔnɔ yá pó má d̄ile ń deziɔne gɔɔ pó ma ń bóle Egipio temɔanɛu, gbé pó yápi k̄uaóá láaipɔe. Má òné aa ma yāma, aao z̄ike yá pó má d̄ilenéowa, aaiɔ de ma gbéó ũ, míɔ de ń Lua ũ, ⁵ mí lé pó má gbè an deziɔne papa. Ma m̀ má b̀̀su pó v̄i ń z'io diu kpámá, lá à g̀ á pó ũ gbāewa. Ǿ ma m̀: Ami, Dii!

⁶ Ǿ Dii òmɛ: Ge n̄ kpàwake Yuda wéleɔ guu ń Yelusaleũ gāaɔ n̄ oné aa swáse ma bàakuaɔnɔpi yáí, aao z̄ikewà. ⁷ Za gɔɔ pó ma bo ń á deziɔ Egipi e gbā, gɔɔpii mio ledamáe, mi me aa ma yāma. ⁸ Kási aali swáseio, aali laaidɔwào, ̄ an baade ǹsevāi ń swágbāao d̀aaè, ̄ ma láaiz̄imá ma bàakuaɔnɔ yá musu, asa ma a yād̄ilené, āma aa k̄uo.

⁹ Ǿ Dii òmɛ: Yelusaleũdeɔ ń Yudaɔ píi aa kú ń lekpaaf̄amazioe. ¹⁰ Aa èa sù ń dezi pó ḡi ma yāmaio duunawa. Aa t̄e táaɔzi aa zobl̄ené. Isailio ń Yudaɔ píi, aa ma bàa kua ń ń deziɔ yá gbò.

¹¹ A yáí tò ma Dii ma m̀ má músi pó aa f̄ɔ buo z̄imá.
 Baa tó aa wiilà,
 má swáse ń yáio.

12 Yelusaleũdeɔ́ n̄ Yudaɔ́ p̄ii
 aa bɔle ge wiile t̄aa p̄o aai tulaletikané t̄eaw̄a.
 Aa f̄ɔ́ n̄ suaba n̄ taasikegɔɔ s̄o.

13 A Yudaɔ́,
 á t̄aaɔ́ dasi kà á w̄éleɔ́wa,
 tulaletikateaki p̄o á b̄o Baaliɔ́
 dasi kà Yelusaleũ ḡaaɔ́wa.

14 Mpi s̄o Zelemii,
 n̄su wabikea gb̄épiɔ́neɔ,
 n̄su wiileanéɔ,
 n̄su yāgb̄eaa n̄ yá musuo.

15 Ma gb̄é yenzideɔ́ lé lé v̄ai kpaai,
 b̄o aale ke ma kpé guui?
 Sa'onɔɔ p̄o aai kpa a n̄ sí ñadamawao,
 aai p̄onake n̄ v̄ai p̄o ðaanéɔ.

16 Ma Dii mi oé yāa
 kuli p̄o a lá sia mé a né kefeũ.
 Má tes̄wáe sa
 n̄ z̄aa'ian gb̄aa k̄f̄fo,
 á ḡɔnaɔ i golegole.

17 A Isailiɔ́ n̄ á Yudaɔ́,
 ma Dii Ziḡɔde ma á báe,
 kási yáyiaawá ñ ma z̄eð sa.
 Ma za f̄e v̄ai p̄o á k̄e yái,
 asa a tulaletikàtea Baaliɔ́e.

Lekpaata Zelemiizi

18 Dii yá p̄o aale ke ðl̄m̄e má ð̄o, asa à ma wé
 k̄em̄e. 19 Má de yāa lán s̄aneɔɔb̄o yāesaide p̄o w̄ale
 gé a k̄olokpaiw̄e, mi ð̄o ké aale lekpaai mazio. Aa

mè wà lizõ ní a néo wà aà bõ dúniaw, ké aà tó su àò
dò gbēegu bo yáí.

²⁰ Dii Zigõde,

asa ni yá gwa a zéwae,
ni nòse ní làasoo tàsika.
Tò símá mà gwa,
asa ma azía nàne n ɔzìe.

²¹ Ayãmeto ma Dii ma mè

Anato gbé pò aale n we aale me,
tó n ãnabikékè ní ma tó,
nyõ tá ní ní ɔoɔ,
má yãví mà o ní musu.

²² Ma Dii Zigõde ma mè

má ìadamá,
an èwaasoɔ gaga zìlau,
an néo gaga ní nɔanao,

²³ an gbé kōnae a gõo,

asa má yáyia Anatodeɔwa an ìadamagɔɔe.

12

Zelemii yãgbɛaa Diiwa

¹ Dii, tó ma mɔma ní yáo,

n yá mé ì zeví.

N beeo má yã'onno yázede musu.

Bóyái vāikenaɔ yá ì bõ maai?

Akea náaisaideɔ ì namablei?

² N ní bá, aa zínapèle e aa gè ne'í.

N tó dò ní léu, an sō kuma sōo.

³ Mpi Dii, ní ma dõ, ni ma yãkea e,

ni wéte làasoo pò mi kemai.

N ní gále tárho

lán sã pó wàlε gέ ní kòlòkpaìwà.
 N ní dilε nídoá pódεdεgòò pó ũ.
 4 Wá bùsu aò ku wēnannò e bòε ní?
 Sē aò ku giigagaa e gòò kpele ní?
 Nòbòò ní bāò m̀ìdε gbέ pó kúuò vāikεa yáìε.
 Asa aai mε Lua yá pó a ní le zia d̀òo.

Lua yázasia Zelemiwa

5 Tó n bàalè ní kèsedeò mé aa n kē,
 kpelewa níyò bakpaaí kε ní sòdeòí?
 Tó n sò daa doũ bùsu aafiadeuo,
 kpelewa níyò kε tó Yuudē pài?
 6 Baa n gbέò ní n uadeò b̀ò n kpe,
 aa zòakànzi.
 Baa tó aalε yá nana onε,
 ǹsu ǹ ní náaikεo.
 7 Ma p̀akpà ma gbέ yenzideòziε,
 ma bui pó má s̀èpi tò we,
 ma a gbέpiò nà ní ibεεonε ní z̀ziε.
 8 Ma gbέò l̀iaamanò lán ǹòomusuwa líkpεu.
 Aa p̀ùnaa, ò má zańgu.
 9 Ma gbέò g̀òmεε b̀aso bàebae ũ,
 b̀aso p̀aleò liai, aalε ānawà.
 A γε wàìò k̀āaa píi, aa m̀ò ble.
 10 D̀oan dasideò ma v̀εebuò ò̀òkpàε,
 aa òz̀ò ma buaòwa,
 aa tò ma p̀oεã t̀òlε g̀ò gbáa gii ũ.
 11 Aa tò à g̀ò gugii ũ,
 a da ma aε wēnannò.
 B̀usupi g̀ò bezia ũ píi,
 asa gbēε ku à laaidòwàò.

12 Bùsudenao dède gbáa sìsì wáiwaiò musu píi,
asa Dii a gbéó dède ní fëndao
za bùsu léla e a léleε.
Gbēnazinae a aafia'e gueio.

13 Aa blewena t̄, ̄ à b̀lené le ũ,
aa taasi dà níziawae, aai ài'eo.
Wí mé de an yākea gbe ũ
Dii p̄okūma p̄asī yái.

14 Ma Dii ma m̀ ma bui v̄ai p̄o aa ku ma gbé Isailio
sae, aale bùsu p̄o má kpà ma gbépiowa símáó bole
ní bùsuue, mí Yudaó kpoε ní guu lo. 15 An woa gbea
mí ea wēnadōné, mí suh̄no ní pá ziu ní bùsuó guu.

16 Buipio mé legbēa ní Baali t̄o dà ma gbéone yāa.
Tó aa ma gbéó ɔlesè sa, mé aale legbē ní ma t̄o, aale
me wa s̄i ní Diio, má ní zed̄o ma gbéó guue. 17 Tó an
buie i ma yāma s̄o, má ní kpoεε, mí ní kaale. Ma Dii
mámε má ò.

13

Sàana yá

1 Dii òmεε mà ge sàana lu mà ye, āma másuli p̄io.
2 ̄ ma sàana lù lá a òwa má yè. 3 Dii yā'oamεε gēn
plaade à m̀ 4 mà sàana p̄o má lù má yèpi se geò
Uflatai, mí ule gbès̄oou we. 5 ̄ ma ge má ùle Uflatai
lá a òmεεwa.

6 Ḡōpla gbea Dii èa yā'òmεε à m̀ mà fεle gé
Uflatai, mí sàana p̄o a òmεε mà ule we se suò. 7 ̄
ma ea ge Uflatai, ma sàanapi b̀ gu p̄o má ùleu, ̄
má è a ̄okpà, a keekea ke lo.

8 ̄ Dii yā'òmεε à m̀: 9 Ma Dii ma m̀, beewa
má ke Yudaó íandāa ní Yelusaleũdeó íandāa z̄ōoε.
10 Gbēvāipio ḡi ma yāmaiε, swágbāa kēmá z̄ō, ̄

aa tè dii pãleɔzi aa zɔblènɛ aa kùlenɛ. Aaɔ de lán sàanapiwaɛ, a keekɛa ke lɔɔ. ¹¹ Lá wí sàana nańzi, màa ma Isailiɔ ní Yudaɔ nàmazi, ké aaɔ de ma gbéɔ ũ, aaɔ ma tɔbɔ, aaɔ ma táasile, aaɔ ma kpɛla, ɔ̃ aa gĩ ma yãmai.

Vɛɛ tùu yá

¹² Oné ma Dii ma mɛ̀, wa vɛɛ ka tùuɔ guu à pa píi. Tó aa ònɛ wa dɔ́ ké vɛɛ a tùu pa, ¹³ ní oné ma Dii ma mɛ̀, má vɛɛ káka bùsupideɔnɛ e à zɔ́ ní lɔɔwa mípiie, sea za kía pɔ́ zɔ́leɛ Davidi kpalaɔwa ní sa'onao ní ãnabiɔ ní Yelusaleũdeɔ píi, ¹⁴ mí ní pãpãkɔ́wa aa wíwi, maɔ ní ní néɔ píi. Ma Dii máme má ò. Má ní dɛdɛɛ, má ní bɔɔ, má sùuukɛ́nɔɔ, má ní wɛnagwao.

Gbeaana a fɔ́ à a wɛ̀sã lilɛ?

¹⁵ A swákpa yãma!

Asu ázia sɛ lɛsío,
asa Dii mé lé yã'o.

¹⁶ A bɛɛɛ dɔ́ Dii á Luac
e àɔ gé gusia kúleiwá,
à gɛmbɔle guluuluui gusísídeu.

A wé dɔ́ gupuai,
kási gusia zɔɔ ɔ̃ a kũaawá,
i gusia pãsí kúála.

¹⁷ Tó i yápi mao,
á wala a to mà gɛ wiipe gusac,
ma wé'i i kwɛ maamaa
ké wa Dii kpàsa gbéɔ kúkũ yáí.

¹⁸ O kíaɛ ní a dao aa zɔ́le zíle,
ké an kíafua gawideɔ gògo yáí.

¹⁹ Nɛgɛvɛ bùsu wéle gbaɔ aaɔ tataaɛ,

gbēe aɔ ku we à wēo.

Wa Yudaɔ naaa táńɔ ɔɔ ũ píie.

²⁰ Yelusaleũ, wezu ñ gwa,

gbéɔ bòle gugbāntoo oi, aale mó.

Gbé pɔ Lua nàne n ɔzĩ ku máe?

N kpàsa gbé gawidepiɔ!

²¹ Bui pɔ n gbēnakpàńɔɔ,

tó Dii tò aa fēlenɔɔ,

ńyɔ me a ni?

Wāwā a ní le lán ne'inawaε.

²² Tó n mè àkea yáε taa n lei?

N tàaeɔ yáí ɔ wà n zwāa pīliima

wà gbāamòne.

²³ Etiopi gbé a fɔ à a mebaa lilεe?

Gbeaana a fɔ à a wēsā lilεe?

A Yelusaleũdeɔ sɔ,

vāi dókèánɔ, á fɔ maakεo.

²⁴ Má á fāaa

lán sē pɔ íana sèle gbáauwaε.

²⁵ A zian we,

baa pɔ má diléén we.

Ma Dii máme má ò,

asa ma yá sàáguε,

ɔ a εε náaikè.

²⁶ Tòɔ, má n zwāa lé káne n miaε,

wi n puizi e.

²⁷ Ma yābēε pɔ á kè sīsĩɔ musu è,

n gbāsíkεa ní n wiile a gɔɔzio

ní n káaluakaa táaɔ yá musuo.

Waiyoo Yelusaleũ,

ńyɔɔ gbālea e bɔε ni?

14

Ikpaa

¹ Dii yá'ò Zelemiiε lousai yá musun à mè:

² Yuda bùsu gò wēnanno,
a wéleε gò zeesai.

Wéledeε oosisi ní bùsu yá musu,
Yelusaleūdeε zɔa ma dɔ.

³ Zeδεε ì ní zíkεnaε zì ítoi.
Tó aa gè lòci, aali í eo,

aaì su tùu giie, bìli ì ní kú.
I kené wí ũ, aaì pókku ní wéa.

⁴ Sèwanaε gò ní bìlio,
aale pókuku ní wéa,
tɔle pàapaa, lou i ma gueio.

⁵ Baa tue da ì a né tó weε,
ké sē kuo yáì.

⁶ Sèa zàa'inaε ze sìsì wáiwaiε musu,
aale we hēhehe lán gbēgbonaεwa,
an wé tà louloū sēsai yáì.

⁷ Baa ké wá tàaeε wá dá yáú,
dɔwále n tó yáì.

Wá pòbɔzákεa kè zài,
wa duunakēne.

⁸ N gbé pó Isailiε wé donzi,
an wetāgɔɔ Suabana,
àkεa n gōwēε lán nibɔ ge gēzεa
pó mò ì wá bùsuu gɔɔ dowai?

⁹ Bóyáì ní de lán gbé pó yá dīwà
ge negōna pó a fō ní suabaowai?
Dii, ní kú wá guu,

wĩb wá sisi n tówa,
ńsu pākpaawázio.

¹⁰ Yá pó Dii ò gbépiò yá musun ke:

Aa ye liaaliaai maamaae,

aali z̄le ní z̄iwao,

an yá lí ká Diiguò.

An t̄aaeò a d̄aaàgu sa,

i ìadamá an duuna yáí.

¹¹ Ǿ Dii òm̄e: Nsu gbépiò aafia wabikeao. ¹² Baa tó aa leyè, má ní wabikea sio. Baa tó aa sa pó wĩ a pó káteu à tékū òa ní pówentio, má sírín̄o. Má ní mid̄e ní z̄io ní n̄oanao ní gagyãoe. ¹³ Ǿ ma mè: A'a Dii Lua! Anabio mé i oné aa wesi z̄ileo, n̄oana a ní deo. Aaĩ me ñȳ ñ gba aafia ḡop̄ii gue beue.

¹⁴ Ǿ Dii òm̄e: Anabipio lé ānabik̄ek̄e ní eeo ní ma t̄oe. Mi ní z̄io, mi yādilenéo, mé mi yāe onéo. Anabike pó aale keéá wépungu egena ní m̄aso beesaio ní làasoo kpaanlao yáe. ¹⁵ A yáí tò yá pó ma Dii má ò ānabi pó mi ní z̄io, mé aale ānabik̄ek̄e ní ma t̄op̄io musun ke: Aale me z̄i ge n̄oana a ḡe ní b̄usuuo, kási s̄o z̄i ní n̄oanao mé a ní dede, ¹⁶ wi gbé pó aale ānabik̄ek̄en̄e zuzu Yelusaleũ ḡaaeò n̄oana ní z̄ipio yáí. Gb̄e aò ku à ní v̄io ge ní n̄eò ge ní n̄eò. Má ní v̄aik̄epi w̄in̄e ní musue. ¹⁷ Yáe bee oné:

To mà wé'ikau,

má kāmabo gwāasina ge fāaneo.

Asa ma gb̄eò w̄iwia maamaae,

wà ní ké ìa à k̄e z̄ai.

¹⁸ Tó ma ge s̄esaou,

mi gbé pó wà ní dedeò ge e kálea.

Tó ma ḡe w̄ele guu,

mi gbé pọ́ lé gyǎkεεε nɔana yáio e.
Anabio ní sa'onao Ìb liaaliaa mípii,
an gbēe a búsu dō lɔ.

19 N gi Yudaɔzi fíafía yà?

N pɔ̀ b̀ Sionagu yà?

Akεa n wá wεtǎ,

gbágbǎa kuo ni?

Wá wé dɔ aafiai,

kási yámaae kuo.

Wá wé dɔ gbágbǎai,

ǝ gili guu wá kúu.

20 Dii, wa wá vǎikεa dǝ

ní tàae pọ́ wá deziɔ kèo.

Wa duunakèneε fá!

21 Nsu sakáwáguo n tó yái,

ńsu n̄ n kpalabaa gawide bɔlɔboo.

N bàakuawanɔ yá su sǎnguo,

ńsu gbɔoo.

22 Buipǎleɔ táaɔ ì to lou mae?

Luabε ì to lou ma ní azíaoa?

Aawo Dii wá Lua, míme ni tó,

ǝ wá wé dɔnzi,

asa míme ni yápio kε píi.

15

Ia pọ́ wa da Yudaɔwa

1 ǝ Dii òmεε à m̀: Baa tó Mɔizi* ge Samueli† ze ma
aε,

Yudapio yá a gē ma s̄uo.

* 15:1 Bɔa 32.11-14, Nao 14.13-20 † 15:1 1Sam 7.5

N ní yá aa go ma ae zà.
 2 Tó aa n lá, má wa géui,
 oné ma m̀è,
 gbé pó má díle aà ga, a gaε,
 gbé pó má díle wà de ní fẽndao,
 fẽnda wa deò,
 gbé pó má díle aà ga ní nɔanao,
 nɔana a gaò,
 gbé pó má díle wà kũ zìzɔ ũ,
 wa kũ zìzɔ ũε.‡

3 Ma Dii ma m̀è,
 má pɔkaalenaɔ gbaemá lee síiɔε.
 Fẽnda a ní dedε,
 gbẽɔ i ní gálegale táńɔ,
 bãɔ ní wàìɔ i ní ble sáasã.

4 Yá pó a ní le a to sɔ kē dúnia b̀usu gbépiigu yá pó
 Yudaɔ kí Manase, Ezekia né kè Yelusaleũ yáí. §

5 Yelusaleũ, déme a wɛnadõnei?
 Déme a waiyookɛnei?
 Déme a mɔ n aafia gbɛaii?

6 Ma Dii ma m̀è
 n pãkpàmazi n bɔ ma kpε.
 A yáí má ɔtɔma mà n de,
 ma kpaɔa ní n wɛnagwaao.

7 Má a gbéɔ zuzu musu ní saao
 lán ésewa an b̀usu wéleɔ guuε,
 má tó aa kua ní néɔwa,
 mí ní midε,
 asa aai mikẽ ní yãkɛaɔwao.

8 Má tó an gyaɔ dasi aɔ de ísiale ũfãaa.

‡ 15:2 Zia 13.10 § 15:4 2Kia 21.1-16

Má tó b̀̀sudeṅaṅ m̀̀ lélé
 ní èwaasoṅ daṅwa fáanḗ gb̄́a źá,
 gili ní b̀̀ab̄́aboao a ḡ́íngu kándoe.

⁹ Ǹ̀e p̀̀ n̄eḡ̄e ì sopla ỳ̀eḗ i ĺaa,
 wí i aà kú,
 aà ḡeḗ i ḡ̄ kpa a w̄í.
 Aà ḡ̄ a pa kpóe, i tá.
 Má tó an ibeḗo ní gb̄́ k̄ṅnaṅ d̄ede.
 Ma Dii máme má ò.

¹⁰ Ma da, waiyoo mapi ké n ma i!
 B̀̀sudeṅ ĺe ma dilé nípii sòlede gudena ùe.
 Mi p̀̀ s̄eáné, mi p̀̀ s̄eamá s̄o,
 kási sa b̄́e ò gb̄́pii Ì om̄e.

¹¹ O Dii m̀̀:
 Má tó ñ b̀̀ aafia fá!
 Mí tó n ibeḗo m̀̀ kulekene taasi p̄́s̄i ḡ̄.

¹² Gb̄́e a f̄̄ m̀̀si ée?
 At̄esa gugb̄́antoo oi m̀̀si ge a m̀̀got̄e.

¹³ Má á àizeḗo ní á p̀̀ oḗo kpámá
 aa naaa fiabosaie
 duuna p̀̀ á k̀̀ á b̀̀suuṅ píi ýi.

¹⁴ Má tó à z̄̄ble á ibeḗone
 b̀̀su p̀̀ á d̄̄o guu,
 asa ma p̄́f̄e a fele lán téwaḗ,
 i kúwá.

¹⁵ Dii, ní ma ýá d̄̄.
 To ma ýá àṅ d̄̄ngu, ní laaid̄̄a.
 T̄o sim̄e ma w̄et̄anaṅwa,
 nísu menakeñ̄̄o e aa ge ma deo.
 Nȳ̄ d̄̄ ké n ýi wí ma lánikei.

16 Ké n yá sòso ní kàmee ma léu,
 má mòmò,
 òme ma pona ní ma yáalɔao ũ,
 asa n tó mé kua Dii Lua Zígòde.

17 Mili zòle sãnu ní yaalɔnao,
 mili pɔnakεhɔ.

Miò zòle madoe, asa ní kumanɔe,
 mé ní tò mále kpɛnɛke an yá musu.

18 Bóyái ma yá'òma lí láao ni?

Ma bɔ pásí, àle gí láai.

Nyò demee lán yiongo lébaawa,

lán nibɔna pò ì yèledinéwa yà?

19 A yáí tò ma Dii ma mè:

Tó n nòselile,

má ea n dile n pá ziu,

níò zíkeme.

Tó n yá gbia b̀aa ní yá yáf̀nao,

nyò de ma ledɔekena ũe.

To aa ea suma, nsu támáo.

20 Má n ke gbépiɔne bíi ũe,

mɔgoté bíi pò wa f̀o gbooo ũ.

Aa sòlekennɔ, kási aa n fuo,

asa máo kunnɔe,

má n suaba, mí n bɔ.

Ma Dii máme má ò.

21 Má n bɔ gbévío ɔzìe,

mí n si nòsepásídepiɔwa.

16

Zelemii kua

1 Dii yá'òmee à mè: 2 Nsu nɔse la ké ò néo i'i gue
 beeuo. 3 Yá pò ma Dii má ò né pò wà ní i'i bùsue

beeuo ní ní da'iaoo ní ní de'iaoo musun ke: ⁴ Gagyã mé a ní dæde. Wa ní vïo, wa ní gaa òòòò, an geoo gò kálea tóòle lán pòtuo gbõwæ. Zì ní ñoanao mé a ní dæde, an geoo i gò bão ní wàio pòblea ù.

⁵ Ma Dii ma mè ñsu gẽ ua pò wà gàuo. Nsu ge òòòòòò ò wēnadōnéo, asa má tò gbépio gò aafiasaie. Má yeñzi òò, má wēnadōnéo. Ma Dii máme má ò.

⁶ Néfēnen gbēzōo aa gaga būsūpiue. Wa ní vïo, wa ní ge'ianaboo. Gbēe a azia lili ge a a mi boo. ⁷ Wa ble kpa ge'iamboñawo wà ní ñse níninéo. Gbē pò a de ge a da gà sō, wa í dōè wà wēnadōèo.

⁸ Nsu gẽ ua pò wàle pònakuo, ñsu zōle ò pòble ò igbēñño. ⁹ Asa ma Dii Zìgōde Isailio Lua ma mè, má pona wii midē gupiu n wáæ, mí yaalo ní ñosekōfio bāde n gōo.*

¹⁰ Tó n yápio ò gbépioñe pii, aa n la: Akæa Dii àsi bèe bee taa ò wá yá musu màai? Tàæ kpele wá kèi? Duuna kpele wá kè Dii wá Luæi? ¹¹ Ní wemá ò me, ké an deziò pākpāmazi yáie. Aa tē dii pālezi, aa zòblèné, aa kùlèné, ò aa pākpāmazi, aalio ma ikoyã kúao. Ma Dii máme má ò. ¹² Ampio sō aa vāikè de ní dezipiòla, an baade ñsevāi mé dōaaaè, an swá gbāa, aali ma yāmao. ¹³ Má ní bōle būsue beepiue, mí táñño būsū pò aa dōo guu, baa an deziò se aa dōo. Wekii aa zòbleu dii pāleñe fāane ní gwāasinao, asa má sūuukēñño.

¹⁴ Ma Dii ma mè, a gōo a mó ké gbēe a me á sī ní Dii pò Isailio bōle Egipioo, ¹⁵ sema Dii pò Isailio bōle gugbāntoo oi būsū ní būsū pò à ní yá ní kpáuo pii, asa má suñño būsū pò má kpà ní deziowapi guue.

* **16:9** Zia 18.23

16 Ma Dii ma m̀e, tia k̀ewa m̀ale kp̀òwenaò sisi dasidasi aa m̀o gé Yudaò k̀úkũi. Bee gb̀ea mí toenaò sísi dasidasi aa m̀o gé n̄ wei gb̀èsis̄iò musu n̄ sísiò musuo n̄ gb̀èsòò. 17 Asa ma wetè n̄ ỳakeaò piie, a kee ul̄eameeo, an t̀aaee ku k̀e ma wé ḡi eio. 18 Má fiaboné lee pla an t̀aaee n̄ n̄ duunao léue, asa aa ma bùsu gb̀âlè n̄ n̄ dii ẁenisai p̀o má zauò e p̀o p̀o má ye a ḡiỳaiopiò li bùsupiae.

19 Dii, n̄m̄e n̄ ma gb̀aa ù,
n̄m̄e n̄ ma zegik̄i ù,
n̄m̄e n̄ ma ul̄ek̄i ù wét̄eagòò.

Buiò b̀o za dúnia léwa,
aai m̀o on̄e ee ò n̄ deziò k̀ũa,
an diip̄iò i àikenéò.

20 Gb̀ee a f̄ò dii ke az̄iaeo,
i ke p̀opiòá diiò no.

21 Aỳam̄eto má ỳadané,
má a gb̀aa n̄ ma ikoo m̀oné sa,
aai d̄ò k̀e ma t̀ón Dii.

17

S̄ò m̀afili v̄i de p̀opiia

1 Wà Yudaò duuna ỳá k̀ené n̄ s̄owa n̄ p̀enk̄eb̀oò.

Wa k̀è n̄ sa'ok̄iò k̀óbaòwa n̄ gb̀ek̄aòo.

2 An sa'ok̄iò n̄ n̄ Asetaati lip̄eleò ỳá ìò d̀ò n̄ néògu se.

Aa ku lí ỳeleleò gb̀áu sísi leš̄iò musu.

3 Má a gb̀ès̄is̄i na á ib̄eeone n̄ oz̄i

n̄ á àiz̄eeò n̄ á p̀o òdeò

n̄ guleš̄i p̀o á b̀òòe

duuna p̀o á k̀è á bùsuu ỳái.

4 A òkpa bùsu p̀o má kp̀àwázi,

mí tó à zòble á ibεεονε bùsu pó á d̄so guu,
asa á tò ma pò f̄le lán téwae,
mé tépi aò kũ ḡōpiie.

⁵ Ma Dii ma m̄è, gb̄é pó b̄ò ma kpe
à gb̄ēnazinaò náaikè,
a daa ní ḡàu ḡò láaipò ũe.

⁶ A de lán lí pó kú gugiiuwae.
Tó nama m̄ò, a e bleo.
Aò ku guwaiwaiue
ge bùsu wiside pó gb̄ē kuuo.

⁷ Báaaden gb̄é pó lé ma náaike,
àle s̄okpalemazi ũ.

⁸ A de lán lí pó wa bà swa sae,*
a z̄inapelea íuwae.
Aà bàa kú ní guw̄áaoo,
a lá Ìò siae.
Ìli imina ȳádao,
ne'í íaaànòo.

⁹ S̄ò m̄oafili v̄í de p̄ópiia,
a kek̄ea v̄ío,
d̄éme a f̄ò à a ȳáò d̄òí?

¹⁰ Ma Dii, máme mi s̄ò ȳōe,
mi n̄òse ȳá tàasika,
mí fiabo baadee a ȳákeawa,†
mí kēè lá a k̄èwa.

¹¹ Gb̄é pó òda è z̄é v̄ái guu de
lán d̄óna pó gbe k̄õmpa p̄ìpiwae.
Ḡō pó a ku a ḡō soplawa,

* **17:8** Soū 1.3 † **17:10** Soū 62.13, Zia 2.23

ṣapi a láawàe, i gṣ sṣũ ù gbεzã.

12 Wá Lua kpé mé aà kpalabaa gawide ù,
kpépi mé fuańla za asínizi.

13 Dii, míme Isailiḃ wé dḃnzi,
wí a gbé pṣ pákpànziḃ kú.

Gbé pṣ bḃ ma kpeḃ de lán tṣ pṣ wa kè tḃlewawae,
asa aa pákpà n gbé pṣ ní de nibḃna í wēnide ũzie.

14 Ma gbágbā Dii, mí gbágbā,
ma bḃ Dii, mí bḃ,
asa n táasi miḃ le gḃḃpii.

15 Wí me yá pṣ Dii ò ku máe?
Aà ke wà e me!

16 Mi gí dḃaaaine n gbéḃneḃ,
ní dṣ ké máme mi wétēagḃḃ nideḃ,
yá pṣ í bḃ ma léu uléaneḃ.

17 Nsu to sṣ kēmago,ḃ
míme ní ma ulékii ù yāpāsígḃḃ.

18 To wí ma wetānaḃ kú,
mapi sṣ, nísu to wí ma kũ.

To sṣ kéńgu,
mapi sṣ, nísu to sṣ kēmago.

N ní ká yāpāsipi gḃḃwa,
ní ní wíwi e leε pla.

Kámabogḃḃ

19 Dii òmεε: Ge ñ ze Gbéḃ Bḃleu, gu pṣ Yuda kíaḃ
iḃ gēu, aaḃḃ bḃu, ní gé Yelusaleũ bḃle kínibḃu lḃ pii.

20 Ní oné aa swákpa aa ma yāma, Yuda kíaḃ ní
Yelusaleũdeḃ pii ní Yuda pṣ aale gē bḃlepiḃuḃ pii.

21 Ma Dii ma mē: A laaika!

Asu asose kámabogɔɔzi,
 ásu gẽò Yelusaleũ bɔleɔuo.‡

²² Asu bɔ̀ò á ua kámabogɔɔzi,
 ásuli zie ke gɔɔpi zío.

Aliɔ dɔ́ ké kámabogɔɔ́á ma pɔ́e,
 lá má dīle á deziɔɛwa.§

²³ Kási aai mao, aai swáseio,
 aa ní swá kàkae, aai mao,
 aa gĩ totoaiɛ.

²⁴ Ma Dii ma m̀è, tó a ma yāma, ále gẽ wélepi bɔleɔu
 ní asoo kámabogɔɔzi lɔ, tó á dɔ́ ké gɔɔpiá ma pɔ́e,
 ále zie ke gɔɔpi zío, ²⁵ kía pɔ́ aa zɔ́lea Davidi kpalauɔ
 gẽ wéleɛ beepi bɔleɔu ní ní ìwaɔ kua śgoɔ guu ní
 dia śɔ́ kpɛo. Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ aao kúrino,
 aaiɔ ku wéleɛ beepiu gɔɔpii. ²⁶ Wa bɔ́ wéle pɔ́ liaa
 Yelusaleũiɔ guu ní Yuda wéleɔ píi ní Běyāmeɛ bui
 wéleɔ ní gusalalao ní gusiśideo ní Nεgeve guwaiwaio,
 wi mɔ́ ma kpéu ní sa pɔ́ wĩ a pɔ́ káteu à tékũ obɔɔ
 ní sa pāle obɔɔ ní pɔ́wentio ní tulaletio ma sáaukpaa
 yái. ²⁷ Tó i ma yāma á d̀è ké kámabogɔɔziá ma pɔ́e,
 mé ále gẽ Yelusaleũ bɔleɔu ní asoo kámabogɔɔzi, má
 téka bɔlepiɔue, i kú á zegikiɔwa. Wa f̃ó tépi deo.

18

Zelemii kua oobona be

¹ Dii yā'òmɛɛ à m̀è: ² Fele gé oobona be, we má tó
 ñ ma yāmau. ³ Ké ma ge oobona be, má è àle oo bo.
⁴ Ké oo pɔ́ àle bopi ñɔkpà aà ɔzi, ñ à èa a pāle b̀ò ní
 gĩpio, lá à k̀èè maawa.

‡ 17:21 Nεε 13.15-22 § 17:22 Bɔa 20.8-10

5 Ǿ Dii yā'òmεε à mè: 6 A Isaili, má f̄ keé lá oobonapi ì kewao lé? Lá ḡi de oobona ɔzi, màa á de ma ɔzi.* 7 Tó ma bui ge bùsu yā'ò ma mè, wà a fuangba, wà a mide, wà kaale, 8 mé bui pó ma ledàwàpi mikè a vāikeawa, má yá pó ma zεò mà yíawà bɔ ma nòseue. 9 Tó ma bui ge bùsu yā'ò ma mè, wà a zεdɔ, wi gba gbāa, 10 mé buipi i ma yāmao, à yá pó má yeio kè, má ɛfāai pó ma mè má keè bɔ ma nòseue. 11 A yái tò, o Yelusaleũdeɔne ní Yudaɔ pii, ma Dii ma mè:

A ma, máε vāi o á musu,
ma sɔu mà mà yáiyawá.

12 Kási aa one a zεkeo.

Aame wao gé ní yá pó wà zεoe,
baade nòsevāi swágbāa yá mé aɔ dɔaaè.

13 A yái tò ma mè,
à buipāleɔ la à ma!

Déme yá bee taa mà yāai?

A Isaili pó á demεε bui léso ũ
a yāvāi pó ì dimá kè.

14 Neεzi ì go Libā bùsu gbèsisīae?

A í nie pó ì bɔ za a musu a láae?

15 Kási ma yá sà ma gbéɔgue,

aaĩ tulaletikateα táaɔne,

ɔ̄ aa zà ní felekaa zéwa,

aa pèle zé kpáinau.

16 Bee yái an bùsu a ḡɔ yàaa,
iɔ de láanipɔ ũ gɔɔpii.

Yápi a di gbé pó lé ḡε weɔwa,

* 18:6 Daa 2.7, Lom 9.20-21

aai ní mike déũdeũ.

¹⁷ Má ní fáaa lán gukpe íanawa ní ibeεo aεε,
má mikpelinée,
má zeínɔ an wétĩagɔɔ.

Lεkpaafi Zelemiizi

¹⁸ Gbéε mè: A mɔ wà lekpaafi Zelemiizi, asa sa'onao yãdane a láao ge ãnɔnɔo lɛdama ge ãnabiɔ yá. A mɔ wà lenakasaè. Wásu laaidɔ aã yá'onewa lo.

¹⁹ Dii, swáε ma yái,
yá pɔ ma ibeεo lé o ma.

²⁰ Wĩ maa fiabo ní vãio yá?

Kási aa εyòmeε.

To lá má ze n aε yá dɔngu,
ma ní maa wèleε,
ké n pɔ e weemá.

²¹ Tòò! Nɔana kpá ní nézi sa,
n ní kpá fẽndaa.

To wà ní gɔεo dede aa gaga,
an naɔ i gɔ gyaa néσαι ũ,
ní ní èwaasoɔ kpa fẽndaa zĩlau.

²² To wà búbua ma dɔ ní ua
gɔɔ pɔ wà lɛlemá kándo,
asa aa εyòmeε ma kũa yáie,
aa baikpámεε ma táa'ozeu.

²³ Mpi sɔ Dii, ní dɔ ké
aa lekpaafimazi, aa ye ma de.
Nsu láka ní tàepiao,
nisu n ní duunapi bádeɔ.
To aa kpagua n aε,
yáyiamá n pɔkũmabɔɔmagɔɔ.

pó wà tulaletikàteau musupòone wà itòle tǎaowa a musuò tékũ.

¹⁴ Ké Zelemii sù ní Tofetio, gu pó Dii aà zì à ãnabikekèu, à gè zè Dii kpé ua, ò a ò gbéone: ¹⁵ Dii Zigõde Isailio Lua mè á yá pó a mè á yía wélee bee ní a zẽwiaowa yíamá píie, ké wélepideò swá gbãa kè, aai a yãmao yái.

20

Zelemii daaliu

¹ Ké sa'ona Pasuu, Imee né pó de Dii kpé gbẽzõe ù Zelemii ãnabikekeapi mà, ² a tò wà aà gbè wà aà dàliu Dii kpé bole pó wí me Bẽyãmee Bole Musu sae. ³ Ké gu dò Pasuu Zelemii bò líu, ò Zelemii òè: Dii a one Pasuu bo, sema Viapòliaai. ⁴ Asa ma Dii ma mè, má tó n gili gẽ nziau ní n gbẽnao píie. An ibeeo ní kwé zì guu, ñyõ wesie. Má Yudaò na Babeli kía e a zìe, i tá ní n gbèeò Babeli, i ní gbèeò dede zì guu. ⁵ Má wélee bee àizeeò na ní ibeeone ní zìe, a buapóò píi ní a pó bẽedeò píi ní pó pó kú Yudaò kía làasiuò, aai naaa taò Babeli. ⁶ Mpi sò Pasuu ní n bẽdeò píi, wa táánò Babeli zìzò ùe. We ñyõ gau, wa n ví ní n gbẽna pó n ãnabi'egenake kènèò.

⁷ Dii, n kõnikèmee, ò ma n yáze è, n gbãamòmee, ò n ma fu. Ò ma gõ pó yáaba ù, gbépii ò ma láanikèe.

⁸ Tó máe yã'o píi, wii mi lé, mi wétèa ní pòkaaleao kpàwake. Dii yá mé tò wí ma sósò,

wìb ma ke pɔɔpɔɔ za kɔɔ e oosi.

⁹ Tó ma mɛ má aà yá dɔ gbéɔguo,
má yá'o ní aà tóo lɔo,

aà yápi Ìb ma sɔ tékūɛ,
Ìb de lá wà tekà ma me guuwaɛ.

Yápi kúkūa ì ma wáɛ, má fɔo.

¹⁰ Asa mi ma wìb vāikpaaɪmanɔ dasi,
wìb me, Viapɔɔliaai.

A aà kɔmalɛkɛ!

Wà aà kɔmalekɛ!

Ma gbéɔ wé Ìb dɔ ma léleaiɛ,

aaɪ me, tó à zǎ yáwa,

wá aà fue, wí tɔsiwà.

¹¹ N beeo Dii kumanɔ negɔɔn pásí ũ,
a yáí ma wetānaɔ kpagua.

Aa fua, wí i ní kú.

Aa tidɔmalao, aai gɔ ní tó íio.

¹² Dii Zigɔde, gbēmaa tàasikana,
ni nòse ní làasoo gwagwa.

Tɔ símámɛɛ mà gwa,

asa ma azía nàne n ɔzɪɛ.

¹³ A lesi Diiɛ à aà táasile!

Asa ì wɛnade bɔ vāikɛnaɔ ɔzɪɛ.

¹⁴ Gɔɔ pɔ ma da ma iwà gɔ láaipɔ ũ,*
ma igɔɔpi su báaa keo.

¹⁵ Gɔɛ pɔ gè a baokpà ma maeɛ,

à aà pɔ kèè na à mè,

aà na ne'í gɔɛ ũ,

ade gɔ láaipɔ ũ.

* **20:14** Yob 3.1-12

16 Gõepi gõ lán wéle pò Dii n fuangba n
wēnagwasaiowa.

Aaliò búbua ma koo,
iliò zikawii ma fāanε.

17 Asa i ma de neasakpeu
ma da gbεε gò ma mia ũ
aà neasakpe gò do ma papa ũ gòopiio.

18 Bómε tò ma bo neasakpepiu la?
Taasi n pòsiao ò má dõ,
ma gò a pa n wioε.

21

Zelemii Yelusaleũ duuzãa yã'oa

1 Dii yã'ò Zelemiie gò pò kí Zedekia Malakia né
Pasuu n sa'ona Zefania, Maasea néo zìwà. Aa mè:
2 Yãgbεawεε Diiwa, asa Babeli kí Nebukanεza lé
zikawanεε.* Wiliò dõo tó Dii a dabudabue kεwεε
lán yãawa, i aà yáwεε.

3 Ǿ Zelemii òné aa ge o Zedekiaε: 4 Dii Isailiò Lua
mè: N zīgõ pò aa gòkebòò kũa, aale zikaò bíi kpe n
Babeli kiao n Babiloni bùsude pò koezòáziò, má tó n
zīgõpiò kpekpae, wi n gòkebòpiò séle sioázi wéleu la.
5 Máme má a gàsì poo, mí zikaáno n ma gàsa gbãao
n pòfεo n kyãwãao n pòkũma zòò. 6 Má gagyã pãsí
ká wéleεbeedepiògu aa gagae, gbēnazinaò n pòtuoo
pii. 7 Ma Dii ma mè, bee gbεa mí Yudaò kí Zedekia n
a ìwaò n gbé pò aa bò gagyã n zio n nãnao guuò na
Babeli kí Nebukanεzaε a zì n n ibεε pò aale n wεo,
aai n dεde n fēndao. Aa sùuukerínòò, aa n gbēe too,
aa n wēnagwao.

* 21:2 2Kia 25.1-2

8 O gbé k̄iniɔne s̄o ma Dii ma m̄e, w̄eni z̄e ní ga z̄eó ̄o mále ɔb̄oné. 9 Gbé p̄o ḡò w̄éleε beepiɔ gaga z̄iú ní n̄anao ní gagȳaoε. Gbé p̄o aa b̄ò ḡè nà Babiloni b̄usude p̄o koez̄ón̄ziɔwaɔ s̄o aao kuε, adeɔ mé aa b̄o. 10 Ma zeò mà v̄āike w̄éleε beepiε, i ke maa no. Ma Dii m̄ame má ò. Má w̄élepi na Babeli kíaε a ɔz̄iε, i tes̄wà. 11 O Yudaɔ kí beɔeɔne aa Dii ȳáε bee ma. 12 Davidi beɔeɔ, ma Dii ma m̄e, àliɔ ȳāke a z̄éwa lá gu lé d̄o, í gbé p̄o w̄ale gb̄aam̄onéɔ b̄o ní wet̄anaɔ ɔz̄i. Tó i ke màa s̄o, má p̄of̄eb̄ob̄owá lán téwa á v̄āikeaɔ ȳáíε, iɔ kúwá, gb̄eε a f̄o deo. 13 Yelusalēudeɔ, má b̄o á kpeε. Ma Dii m̄ame má ò. A kú gbè s̄alala musu guzule saε, ̄o i m̄e: Déme a f̄o lélewáí? Déme a e siwázi wá t̄ouui? 14 Má íadawá á ȳākeɔ léue. Ma Dii m̄ame má ò. Má tes̄ó á líkpe k̄p̄éwaε,† tépi i kú p̄o p̄o liaaiɔwa píi.

22

Zelemii yá'oa Yuda kíaɔne

1 Yá p̄o Dii òn ke: Gé Yudaɔ kí be, ní ȳáε bee oè. 2 Yudaɔ kía p̄o z̄̄leε Davidi kpalau, Dii ȳama, mpi ní n̄ iwaɔ ní n̄ gbé p̄o aai ḡe b̄oleε beeuɔ. 3 Dii m̄e, àli ȳamaake a z̄éwa. Ali gbé p̄o w̄ale gb̄aam̄oè b̄o aà wet̄ana ɔz̄i. Asuli gb̄aam̄o b̄òm̄oεo ge tone ge gyaa.

† 21:14 1Kia 7.2

Asuli ní taiinkεo. Asuli yāesaide de gue beeu bo.
 4 Asa tó áλε zíkε yápiwa, kía pó zōlea Davidi kpalauo
 gē beε bee bōlepiu kua sǒgoo guu ní dia sǒo kpeo ní ní
 ìwao ní ní gbéε. 5 Tó áλε zíkε yápiowa sōo, ma Dii má
 sì ní maziao, beε beepi a gǒ bezia ũε.* 6 Yá pó ma Dii
 má ò Yudaο kί be musun ke:
 N demεε lán Galada bùsuwa,
 lán Libā bùsu gbèsisí misonawa.
 N beeo má tó ñ gǒ gbáa ũε,
 wéλε pó gbēε ku a guuo ũ,
 7 mí bùsudεnaο gbaema,
 an baade io a gǒkeboο kūa,
 aai á sede lí maαo zǒzǒ kátεu.
 8 Buiο aao dō wéλεε beepizi dasi, aai kǒ lala aa me:
 Bóyāi Dii kè mεεwiaε beεε kéwai? 9 Wi oné, ké aa Dii
 ní Lua bàakuañno yá tò we, aa gè kùλε dii páleone aa
 zoblèné yáie.
 10 Asu óbo gbé pó gà yá musuo,
 ásu waiyookεεo.
 A óbo gbé pó wà tàaàno yá musu,
 asa a sua ví bo,
 a wesi a be bùsule bo.
 11 Yá pó Dii ò Yudaο kί Saluŭ† pó zòle a mae Yosia
 gbεu yá musun ke, à mè:
 A bò lakii, mé a su la bo.
 12 A ga gu pó wà tàuaàno zìzo ũε,
 a wesi bùsue beepile bo.
 13 Waiyoo kía pó bekpà,
 i a yākeke a zéwao,

* 22:5 Mat 23.38, Luk 13.35 † 22:11 2Kia 23.31-34

a tò a gbé̃ zíkèè pã.
 Waiyoo kía pó kpé̃ dīdikōa,
 i a yágōgō a zéwao,
 i fiabo a zíkēnaoneo.

¹⁴ A mē á ua tīisi kpa azīae
 ní kpé̃ zō̃ didiakō̃a,
 á fēnenti yaasanao bōbō,
 í sēde lío kpa a gīowa kpékpe,
 í pó tēa lēwà.

¹⁵ N kíakéá sēde lí dasi yá yà?
 N mae i pōble à imīo lò?
 A yāmaakè a zéwa,
 ō aà yá bō̃ maa.

¹⁶ A zè ní taasideo ní wēnadeo,
 ō yá bō̃ maa.

Ké a ma dō yáin weo lò?

Ma Dii máme má ò.

¹⁷ N tò vāi n wé ní n sō̃ blè
 ní yāesaidedeao ní gbāamānáo
 ní gbé̃ bō̃'imiao.

¹⁸ Ayāmeto Dii yáe bee ò Yudaō kí Yosia né Yoakiū‡
 musu.

Wa aà ge óolo wà me
 waiyoo gōe, waiyoo nōeo.
 Wà aà ge óolo wà me,
 waiyoo ma dii, waiyoo ma kiao.

¹⁹ Wa ke aà gee
 lá wī ke zàa'ín geewaε.
 Wa aà ge gále bō̃ Yelusaleū
 wà vūaa wēnkpeε.

‡ 22:18 2Kia 23.36-24.2

20 A ge wii pãε Libã b̀usuu,
 í búbuapε Basana b̀usuu,
 í wiile Abaliũ gbε musu,
 asa bui p̀o a yãyèrĩnɔɔ f̀uaε.

21 Ké áε namable, má òé,
 ɔ̃ a m̀è á maο.
 Zé p̀o á beu za á èwaasogɔɔn we,
 ili swáε ma yáio.

22 Iana a á d̀oanao séε píε,
 wi bui p̀o a yãyèrĩnɔɔ k̀úkũ tárnɔ,
 á γεε i g̀o kpá á wéi,
 wí i á k̀ú á väikeao yái.

23 A gbé p̀o á k̀ú kpé p̀o wa òò ní Libã lío guu,
 a sakpedà seδε lípio musu,
 wãwã a mówá lán ne'iwãwãwae,
 í aauke à pelembo.

24 Ma Dii má ò Yudaɔ kí Yekɔnia§ Yoakiũ néε, baa
 ké ní δε tāana ũ ma ɔplaa ɔnewa, ní ma kuao má n b̀o
 ma ɔpiwae. 25 Mí n na gbé p̀o aale n weɔne ní ɔzi, gbé
 p̀o ríε v̄iakenéɔ, Babeli kí Nebukanεza ní Babilonio.

26 Mpi ní n da'iao, má á zu b̀usu pãleuε, b̀usu p̀o wi
 á iuo. We á gagau. 27 A e su b̀usu p̀o á a beεkeuo.

28 Yekɔnia gbé bee δε oo p̀o wí
 wà sakàu ge p̀o p̀o gbéε yeio ũ yã?
 Bóyái wa aà zu ní a néɔ
 b̀usu p̀o aa d̄o guui?

29 B̀usude, b̀usude, b̀usudeɔ,
 à Dii yãma.

30 Dii m̀è gbépi tó dalau nésai,
 gbé p̀o a b̀o maa e a wēni léuopi,

asa àà n̄ee a b̄o maao,
an gb̄ee a e Yudāo k̄ia ble
à z̄s̄le Davidi kpalauo.

23

Davidi bui vl̄apaa ȳá z̄edekena ũ

¹ Ma Dii ma m̄e, waiyoo s̄ad̄ana p̄o aaĩ ma
s̄ao kaalēo, d̄oana p̄o aaĩ ma kp̄asa s̄ao f̄aaao.

² Aȳam̄eto ma Dii Isailio Lua má ò ma gb̄é
d̄oanap̄ion̄e, lá i olia ma s̄aozio, mé a n̄ ȳa a n̄ f̄aaa,
má á ȳakēo w̄íe á musue. Ma Dii m̄ame má ò.

³ M̄ame má a s̄a k̄nao k̄aaa b̄usu p̄o ma n̄ ȳa ma
n̄ kp̄auo p̄ii, mí sūn̄o n̄ kp̄asau, aai n̄e'i aa k̄. ⁴ Má
s̄ad̄anao dilen̄e aa d̄oané, v̄ia a n̄ k̄ú bo, s̄o a k̄éngu
bo, mé an kee a s̄as̄a bo. Ma Dii m̄ame má ò.

⁵ Gwa, ḡooe a m̄o

ké má t̄o Davidi bui vl̄apa* gb̄ēmaa ũ,
k̄ia p̄o a kpalable n̄ laaio ũ,
i ȳamaake a z̄éwa a b̄usu.

Ma Dii m̄ame má ò.

⁶ Aà ḡoo Yudāo mi āo daa íae,

Isailio io ku d̄ōo.

T̄oe bee w̄ali àà sísiwà,

Dii p̄o t̄o ȳa b̄ōwan̄o na.†

⁷ Gwa, ḡooe a m̄o ké wa me n̄ Dii p̄o Isailio b̄òle Egipio
bo, ⁸ sema n̄ Dii p̄o Isailio b̄òle gugb̄antoo oi b̄usu
n̄ b̄usu p̄o à n̄ ȳa n̄ kp̄auo p̄io.

Anabi ēgenāo

⁹ Ma p̄o ȳa ānabio ȳa musu dúuduue,

* 23:5 Isa 4.2 † 23:6 Zel 33.14-16

ma wá gà píi,
 ma gō lán wēdenawa,
 lán gbé pó v̄ēē z̄l̄ewàwa
 Dii ní a yá gbāsisaio yáí.
 10 Gbāsíkēnao busu pà,
 v̄ai ò aa tei, we an gbãa kuu.
 Busu gò wēnanno ké Dii lekèè yáí,
 dádákekli gò ní wío.

11 Ma Dii ma mē,
 ānabio ní sa'onao p̄azea,
 mi ní e ní v̄aio ma kpéu se.

12 A yáí tò an zé a zāana kē,
 má ɔz̄n̄zi aa kwē gusiaue,
 mí yáyiamá ní íadamagɔɔ.

Ma Dii máme má ò.

13 Ma yāv̄ai è Samali ānabieɔwa,
 aa yā'ò ní Baali gbāao
 aa ma gbé Isailio sàsāò.

14 Ma v̄ai pó ì dimá è Yelusaleū ānabieɔwa,
 aaí gbāsíkē, aao be ní mɔafilio,
 aaí v̄aikēnao gba gbãa,
 ò gbēe lí mikē a v̄aiwao.

Aa gōmēe lán Sɔɔɔdeɔwa nípii,
 w̄éledepio de lán Gɔmɔɔdeɔwaε.‡

15 A yáí tò ma Dii Zígōde
 má ò ānabipio yá musu ma mē,
 má tó aa gōí só ní pɔblea ũ,
 aai kona í mi ní imia ũ,

‡ 23:14 Daa 18.20

asa Yelusaleũ ānabipio tò
ma yādasai li būsopiaε.

¹⁶ Ma Dii Zigõde ma mē,
ásu yá pó ānabio lé oé mao.
Aaĩ to ào yiongo lébaa d́́aε,
anzia yá õ aaĩ oé,
aali ma ma léuo.

¹⁷ Aaĩ o gbé pó sakamaguone,
má òné aao ku aafiaε.
Aaĩ ea o swágbāadepione,
vāi a ní leo.

¹⁸ An déme kú ma ìwaο guu
à e ma yāmai?

An déme swāsè ma yái a mài?

¹⁹ Gwa! Má pókūmabobómá lán zàa'ianawaε,
i liasāizõ à pila vāikenao miwa lán zàawa.

²⁰ Ma pofē a weeo
e mà ge yá pó mále yá midεò.
Gooḡbezāzĩ õ á a midõ sáasā.

²¹ Máme mi ānabipio dileo,
õ aa wāa ní ní yākeao,
mi yā'onéο, õ aa gè yā'ò.

²² Tó aa ku ma ìwaο guu yāa,
dõ aa ma yá kpàwakè ma gbépine,
dõ aa tò aa bò ní zé vāi guu
aa mikè ní dàa vāiowa.

²³ Ma Dii ma mē,
gudoūna Luan ma ūa?

Kāikāi e zázā Luan ma ũ.

²⁴ Ma Dii ma mē,
gbēe a e ulε guei mà gí aà eia?

Mi musu ní zílẹ̀o pao lé?

Ma Dii máme má ò.

²⁵ Ma yá pọ̀ ǎnabi ẹ̀genawo ì o ní ma t́so mà, aai me, wa è iue, wa è iue. ²⁶ Anabipio ẹ̀ kũa ní ǹd̀se guu. Bọe aa ze sásāyā pọ̀ kú ní s̄s̄u ǎnabikekẹkẹaei? ²⁷ Aale e nana yá pọ̀ wàle okõe a to ma t́o sá ma gbéoguae, lá à sà ní dezioggu Baali yáíwa. ²⁸ Anabi pọ̀ nana'ò, aà a nanapi dau siuné. Gbé pọ̀ ma yá kũa s̄s̄, aà ma yápi oné siana. Bó blewe misina ví ní pówenapioi? ²⁹ Ma yá de lán téwae, a de lán masana pọ̀ ì gbewi kélékéléwae. Ma Dii máme má ò.

³⁰ A yáí ma Dii ma fele ní ǎnabi pọ̀ aai ma yá sékõwa aa s̄d̀pio. ³¹ Ao, ma fele ní ǎnabi pọ̀ aai nízia yā'o, aai me máme má òpioe. Ma Dii máme má ò. ³² Ao, ma fele ní ǎnabi gbēsāsāna nana'onapio. Aai dau siu ma gbéone, aai ní sásā ní ní ẹ̀ ẹ̀ pā giioe. I ke máme ma ní díleo, mi ní zio. Aali káfiae ke gbépioe. Ma Dii máme má ò.

³³ Tó gbépio ge ǎnabie ge sa'onae n la à m̀e, yá kpele ma m̀e a ní lei? Ní oné, bó yá ũi? Má ní t́o wee. Ma Dii máme má ò. ³⁴ Tó ǎnabi ge sa'ona ge gb̄e m̀e Dii yá ále o, má íada gbépiwae ní a bede. ³⁵ Yá pọ̀ á baade ì o a gbēnae ge a dae en ke: A me kpelewa Dii yázāsimai? Dii m̀e ni? ³⁶ A gb̄e su lékã ma yáz̄leawáwa lo, asa baade zia yá mé a z̄lewà. Màa io be ní ma Dii Zigõde á Lua b̄e yá fuangbaao. ³⁷ Ali ǎnabi la, kpelewa Dii yázāsimai? Dii m̀e ni? ³⁸ Tó à s̀u m̀e, yá pọ̀ ma m̀e a z̄lewán ke, baa ké má òé ásu lékãwào, ³⁹ a yáí má á yá b̄o dilẹe.

Apio n wéle pò má kpà á deziowao, má gíazie, mí á vúaa, ⁴⁰ mí tó àò be n wío, á gee io kpaá á wéi gòpii.

24

Kaadɔɛn gbí pla

¹ Ké Babeli kí Nebukanɛza Yudaɔ kí Yekonia, Yoakiũ né n Yuda gbãadeɔ n li'ãnaɔ n siao kùkù Yelusaleũ à tàrínɔ Babeli bùsuu zìzɔũ, * a gbɛa Dii kaadɔɛn gbí pla òlɔmɛɛ kálɛa a kpé kpeɛɛ. ² Gbípi m̀endo kaadɔɛna maa maamaaɛ, libe maa dafuɔnɛ. Ado sɔ, a v̄ai ḡɛaḡɛ, wa f̄ɔ bleo a v̄ai pi yáí. ³ Ǿ Dii ma la à m̀è: Bó n̄ èi Zelemii? Má wèwà: Kaadɔɛnaɔnɛ. A pò pò maa maa maamaaɛ, pò pò v̄ai sɔ, a v̄ai ḡɛaḡɛ, wa f̄ɔ bleo a v̄ai yáí. ⁴ Ǿ Dii yá'òmɛɛ à m̀è: ⁵ Ma Dii Isailio Lua ma m̀è, Yuda pò ma n̄ yá la, aa ḡɔ zìzɔũ Babeli bùsuu, mále n̄ gwa pɔmaaɔ ũ lán kaadɔɛn maapiowae. ⁶ Máɔ wéteńzi an bɔa maa yáíe, mí suńɔ bùsuɛ beeu. Má n̄ zedɔɛ, má n̄ fuangbao, má n̄ gba gbãaɛ, má n̄ gbooo. ⁷ Má n̄ gba sɔ pò a to aa ma dɔ, ké mámɛmaa Dii, aaiɔ de ma gbéɔ ũ, míɔ de n̄ Lua ũ, asa aa sua n̄ n̄semendooɛ. ⁸ Ma Dii ma m̀è, lá wa ke n̄ kaadɔɛn v̄ai pò wa f̄ɔ bleoo a v̄ai yáí, màa má ke n̄ Yudaɔ kí Zedekiao n̄ a iwaɔ n̄ Yelusaleũ gbé kɔnaɔ, aa ḡɔ bùsuɛ beeu ge aa tà Egipin nò. ⁹ Má tó aa ḡɔ s̄k̄ɛngu yáp̄as̄í ũ dún̄ia bùsu gbépiiɛɛ. Aa ḡɔ láanipɔ ũ, gbéss̄s̄bɔ ũ, gbékabɔ ũ, wi yáadańɔ gu pò má n̄ yá mà n̄ kpáu píi. ¹⁰ Má zìḡɔ gbaemá n̄ iminao n̄ gagyáo e mà ge n̄ midɛ bùsu pò má kpà n̄ deziowau.

* **24:1** 2Kia 24.12-15

25

Yudaɔ kua zìzɔɔ ũ wè bààɔkwi

¹ Dii yā'ò Zelemii e Yudaɔ yá musu Yudaɔ kí Yoakiũ, Yosia né kpalablea wè síiɔde guu, Babeli kí Nebukanεza kpalablea wè séia guu.* ² ǃ ānabi Zelemii ò Yelusaleũdeɔne ní Yudaɔ píi à mè: ³ Sea za Yudaɔ kí Yosia, Amɔ né kpalablea wè kue'aaɔde guu e gbã, a wè bao ní aaɔon la ké Dii yá Ìò dedea, ɔ mio oé, ili swáseio.

⁴ Dii Ìò a zòblena ānabiɔ diléé m̀òm̀ò, ili swáse ní yáio, ili mao. ⁵ Aa mè á baade bo a zé vāiu, à mikē a vāikεawa, Ìò ku bùsu pò Dii kpá á deziɔwau gɔɔpii. ⁶ Aa mè ásu te táaɔzi à zòblené à kulεnéo. Asu to Dii pɔ fē á pɔkeao yáí à ìadawáo.

⁷ Ma Dii Zìgɔde ma mè, i swáse ma yáio, ɔ a ma pɔ fē ní á pɔkeao. Màa a ìadà áziawa. ⁸ A yáí ma Dii Zìgɔde ma mè, lá i swáse ma yáio, ⁹ má gugbāntoodeɔ sísiwá ní ma zòblena Babeli kí Nebukanεzao, mí tó aa lélewá á bùsuu la ní bui pò liaaáziɔ píi. Má ní kaaleε, aai gɔ sɔkēngu pò ũ, láanipɔ ũ, aaiɔ kaalea wáiwai e gɔɔpii. ¹⁰ Má ní pɔnakεa ní yaabo ní nɔsekɔfio ní wísilɔgbε kɔfio ní filia gupuaɔ midεε.† ¹¹ Wa bùsupi kaale à gɔ da wáiwai píie, a buiɔ i zòble Babeli kíaε wè bààɔkwi.‡ ¹² Tó wè bààɔkwipi pà, má tó Babeli kía ní a bùsudeɔ tàae wí ní musu, Babiloni bùsupi i gɔ wáiwai e gɔɔpii. Ma Dii Zìgɔde máme má ò. ¹³ Má tó yá pò má ò bùsupi le píie, yá pò kú láε bee guu ānabike pò

* **25:1** 2Kia 24.1, Dan 1.1-2 † **25:10** Zel 7.34, Zia 18.22-23

‡ **25:11** 2Lad 36.21, Dan 9.2

Zelemii kè bui pii musu. ¹⁴ Ampio aa zɔble buionɛ dasi n kía zɔɔ, mí flaboné n yákeawa n n pɔkeawo.

Dii pɔkūma imibo

¹⁵ Yá pɔ Dii Isailio Lua òmɛɛn ke a mɛ: Imibo pɔ ma pɔkūma vɛɛ ka a pai si ma ɔzi, ní tó bui pɔ mále n zimáɔ mi nípii. ¹⁶ Tó aa mi, aa talaatalaabo, aaiɔ íande yá ke fɛnda pɔ mále síngu yái. ¹⁷ Ɔ ma imibopi sí Dii ɔzi, má tò bui pɔ Dii ma zimáɔ mí nípii. ¹⁸ A ma zi Yelusaleũ n Yuda wéleɔ n n kíaɔ n n gbãadeɔwa, ké aa gɔ bezia ũ, sɔkɛngu pɔ ũ, láanipɔ ũ, gbékabɔ ũ, lá a ku gbãewa. ¹⁹ A ma zi Egipio kí Falaɔwa n a iwawo n a kía deɔ n a gbéɔ pii ²⁰ n bui pɔ kú weɔ pii n Uzu bùsu kíaɔ pii n Filítɛ kíaɔ pii, Asekeloni kía n Gaza kíaɔ n Ekɛloni kíaɔ n Asedoda gbé kɔnaɔ kíaɔ, ²¹ n Edɔũ n Mɔabuɔ n Amɔnio ²² n Tii bùsu kíaɔ pii n Sidɔ bùsu kíaɔ pii n Ísia baa bùsu kíaɔ pii ²³ n Dedã n Temaɔ n Buzuɔ n bui pɔ aai n kákãmo kɛleɔ ²⁴ n Laalubuɔ bùsu kíaɔ pii n bui pɔ aa ku guwaiwaiuɔ pii ²⁵ n Zimli bùsu kíaɔ pii n Elaũ bùsu kíaɔ pii n Mɛde kíaɔ pii ²⁶ n gugbãntoo oi bùsu káikái n a zàzã pii n dúnia bùsu píio. Babeli bùsu kíaɔ mé aa mi n gbɛa.

²⁷ Oné ma Dii Zigɔde Isailio Lua ma mɛ, aa ípi mi e à zɔlemáɛ. Aa pisi, aai léle, aa fele bo fɛnda pɔ mále síngu yái. ²⁸ Tó aa gi imibopi sii n ɔzi aa a imi, oné ma Dii Zigɔde ma mɛ aa mi teasiɛ. ²⁹ Ma yáyiaama guu, lá mále daale wéle pɔ ma tó kuwáwa, ampio sɔ aa bo pãe? Aa bo pão, asa mále fɛndadeɔ sisi dúnia gbépiiwaɛ. Ma Dii Zigɔde máme má ò. ³⁰ Anabikeke yápi musu n me,

Dii a pala za musu,
 a pūna za a kúkii pó a kua adoau,
 a pala a būsudeɔwa gbáugbāu,
 a wiile lán gbé pó lé ɔzɔ vɛɛwawa,
 i zɔadɔ dúnia gbépiiwa.

³¹ A kɔfi a gé e dúnia léwa,
 asa Dii a bɔbɔ ní bui píioɛ,
 a yákpaleke ní gbēnazina píio,
 i fēnda si vāikenaɔgu.

Dii mé ò.

³² Dii Zígɔde mè:

Gwa, kaale a li būsu ní būsua,
 zàa'ian gbāa mé lé fele za dúnia léwa.

³³ Gɔɔ bee gbé pó Dii a ní dedeɔ aɔ ku dúnia léla e ní a
 léleo. Wa ní gaa ɔɔɔɔ, wa ní ge séle wà vío, aɔ kálea
 lán pɔtuo gbɔwa tɔɔɔɔ.

³⁴ Sādānaɔ, à koo pūna à búbuape,
 kpàsa dɔaanaɔ, à gbeembo būsuu,
 asa á kòlokpagɔɔ kàɛ,
 á kwé à wíwi kélekéle lán sekpawiwawae.

³⁵ Sādānaɔ bókii eo,
 kpàsa dɔaanapiɔ e bàaleo.

³⁶ Sādānaɔ wii ma dɔ,
 kpàsa dɔaanapiɔ lé búbuape,
 asa Dii lé ní dádākekíio kaaleɛ.

³⁷ An gu namablekíio gɔ da kílíkili

Dii pɔkūma pásí yáí.

³⁸ A bɔ a tòou lán nɔɔmusuwaɛ,
 an būsu i gɔ wáiwai ibeɔɔ fēnda
 ní Dii pɔkūma pásio yáí.

26

Zelemii kua ga lézi

¹ Yudaᵛ kí Yoakiũ,* Yosia né kpalablea gᵛᵛ, Dii yā'òmεε à mè: ² Ma Dii ma mè, γε ze ma kpé ua, ní yā'o Yuda wélede pᵛ lé mᵛ lousisii ma kpé uauᵛne pii. Yá pᵛ má dilenεᵛ oné pii. Nsu ñ a kee too. ³ Wilio dᵛᵛo tó aa we n yāma, an baade i bᵛ a zé vāiu, mí yá pᵛ ma zeᵛ yāa mà yíamá an vāikea yái bᵛ ma nᵛseu. ⁴ Oné ma Dii ma mè, tó aai swáse ma yái aa ma ikoyā pᵛ má kpámáᵛ kūao, ⁵ tó aai swáse ma zᵛblena ānabi pᵛ mio dilené mᵛᵛᵛᵛᵛᵛᵛᵛ yáio, lá aai gí swáseii yāawa, ⁶ má ke kpée beε lá má kè Siloewaε,† mí tó wéleε beεpi gᵛ gbékabᵛ ᵛ bui piiε.

⁷ Sa'onao ní ānabiᵛ ní gbé kᵛniᵛ pii yá pᵛ Zelemii ò Dii uapi mà. ⁸ Ké Zelemii yá pᵛ Dii dàε à o gbéᵛne òné a làa, sa'onao ní ānabiᵛ ní gbé kᵛniᵛ pii aa ᵛpèlewà aa mè: N gaε. ⁹ Bóyāi n ānabikekè n mè kpée bee a gᵛ lán Silowa, mé wéleε bee a gᵛ bezia ᵛ wáiwaiεi? Ǿ wà liā Zelemiizi Dii ua we. ¹⁰ Ké Yuda gbāadeᵛ mà màa, aa bᵛ kibε aa gè Dii ua, ᵛ aa zᵛle Bᵛle Dafu saε. ¹¹ Ǿ sa'onao ní ānabiᵛ ò gbāadepiᵛne ní gbé kᵛniᵛ pii aa mè: Wà yāda gᵛepia wà aà de, asa à àsi bᵛε ò wéleε bee musuε, á swá mà. ¹² Ǿ Zelemii ò gbāadepiᵛne ní gbé kᵛniᵛ pii à mè: Dii mé ma dile mà àsi bᵛε pᵛ á mà kpée bee ní wéleε beeo yá musupi o. ¹³ A á zé ní á yākeao lile, í Dii á Lua yāma, Dii i gbasa yá pᵛ à mè á yíawá bᵛ a nᵛseu. ¹⁴ Mapi sᵛ má na á ᵛzi ke kᵛ. A kemεε lá à kèé maawa. ¹⁵ Ama àᵛ dᵛ sásā,

* **26:1** 2Kia 23.36-24.6 † **26:6** Yoz 18.1, Sou 78.60

tó a ma de, á tó yāesaidedeá yá wí á musu n wéleε beeo n gbé p kú a guu p iie, asa siana guu Dii mé ma zī siana mà yápio káé á swáwa. ¹⁶ Ǿ gbāadepio n gbé kīnio pii ò sa'onao n ānabione aa mē, wá fō yāda gōepia wá aà deo. A yā'òwēε n Dii wá Lua tóε.

¹⁷ Ǿ bùsu maezōeō fēle ò bílaε aa mē: ¹⁸ Mōleεε gbé Mise ānabikekè kī Ezekia gōō, a ò wá Yudaone pii à mē:

Dii Zīgōde mē,

wa Siona sa pa bua ūε,

wa to Yelusaleū gō bezia ū,

a kpé sīsī i gō sīsī líkpεde ū.‡

¹⁹ Kí Ezekia ge Yuda gbēε Misepi dēε? Ké Ezekiapī Dii vīa vī, i awakpaè, ǿ Dii yá p kú à mē á yámá bō a nòseuo lé? Wápio sō wá ye yāzō i wázīaε yà? ²⁰ Gbēε ku à ānabikekè n Dii tóo lo. Aà tón Uliá, Semaia né, Kiliayaaliū gbéε. A asi bēε dou p kú Zelemii ò wéleε bee yá musu ò lo. ²¹ Ké kī Yoakiū n a negōnao n a kīa deeo Uliá yápi mà, a wēleε à aà de. Ké Uliapi a feena mà, vīa aà kū, ǿ à bàalè tà Egipi. ²² Ǿ kī Yoakiū gbéō zī Egipi n Akaboo né Elenatāo. ²³ Aa Uliá kū sùò kīε, ǿ à aà dè n fēndao à aà ge se zù táaaō vīkīi. ²⁴ Bee gbēa Safana né Aikaū zè n Zelemii, ǿ wi aà kpámá aa aà dè lo.

27

Zelemii zuudaa azīaε

¹ Yudaō kī Zedekia, * Yosia né kpalablea gōō, ma Zelemii, Dii yā'òmεε ² à mē: Zuu fōfō, ní ba kákau

‡ 26:18 Mis 3.12 * 27:1 2Kia 24.18-20

ò da n nɔɛ, ³ ní bɔ ge lædi kíae beeo zina pɔ aa m̀ò
 Zedekia kíi Yelusaleũɔne: Edoũɔ kía ní Moabuo kíao
 ní Amɔniɔ kíao ní Tiideɔ kíao ní Sidɔdeɔ kíao. ⁴ Lediné
 aa o ní diɔne, ma Dii Zigɔde Isailio Lua ma m̀è,
⁵ máme ma ɔ pòo ma dúnia k̀è ní gbēnazinaɔ ní nòbo
 pɔ kú a guuo ní ma iko zɔɔo, ɔ mi kpa gbé pɔ má
 yeiwa. ⁶ Mále á búsuɔ na ma zòblena Babeli kí
 Nebukanɛzae a ɔzi sa. Baa sēanɔboɔ aao de aà pɔ
 ũe. ⁷ Bui píi i zòbleè ní aà néo ní aà tũnao aà kpe
 e aà búsu iko lé àò ká, bui dasio ní kía zɔɔo i gbasa aà
 búsuɔdeɔ ka zòbleu.

⁸ Bui ge búsu pɔ a gbéɔ i Babeli kí Nebukanɛza
 zuu se à zòbleèò, má buipi naè a ɔzi, i ní wetā ní
 fēndao ní nɔanao ní gagyāo e aa ge midɛ. ⁹ Asu
 swáse á ānabio yáio ge á m̀sokenaɔ ge á nana
 yāboɔlekenaɔ ge á welendeɔ ge á esede pɔ aale oé á
 zòble Babeli kíaeo. ¹⁰ Ee pɔ aale ānabikekeoé mé a
 to wà á kũkũ táano, ío zà ní á búsu. Má ɔzɔ́azi, we
 á gagau. ¹¹ Bui pɔ aa Babeli kía zuu se aa zòbleèò sɔ,
 má tó aao kú ní búsu aao sēwauɛ, aaiɔ ku we. Ma
 Dii máme má ò.

¹² Ma yápi ò Yudaɔ kí Zedekiae píi ma m̀è: A
 Babeli kía zuu se à zòbleè ní aà gbéɔ, ké à e àò ku.
¹³ A ye à gaga ní zio ní nɔanao ní gagyāo lá Dii ò bui
 pɔ i zòble Babeli kíaeo a gawa yà? ¹⁴ Asu swáse
 ānabi pɔ aai oé á zòble Babeli kíaeo yáio. Ee ɔ aai
 ānabikekeoé. ¹⁵ Dii m̀è i ní zio, ee aai ānabikekeò ní
 a tóo. An yáí á ɔzɔ́azi, í midɛ, ápiɔ ní ānabi pɔ aai
 ānabikekeépiɔ sānu.

¹⁶ ɔ ma yā'ò sa'onaoɔne ní gbé k̄niɔ ma m̀è, Dii
 m̀è ásu swáse á ānabi pɔ aai ānabikekeéɔ yáio.

Aaĩ me wa Dii kpé pɔ́ sɛ́le Babiloni b̀usuu wà suð tiatiaε. Εε ̄ aaĩb̄ ānabikεkεoé. ¹⁷ Asu swáσε ní yáio. Aɔ a zɔbleananke Babeli kíaε, ké à e àɔ ku. A ye á meewiaε bee ḡo bezia ũ yà? ¹⁸ Tó ānabiɔn ní ũ s̄iana, mé Dii yá ̄ aale o, a maa aa kuleke Dii Ziḡoδεεε, ké wasu pɔ́ pɔ́ ḡò aà kpéuɔ ní Yudaɔ kía beo ní Yelusaleũo sɛ́le tað Babilonio yáí. ¹⁹⁻²⁰ Asa ké Babeli kí Nebukanεza Yudaɔ kí Yekɔnia, Yoakiũ né k̀t̀ tað Babeli ní Yelusaleũ gb̄εz̄ɔɔ ní Yuda gb̄εz̄ɔɔ pii, i Dii kpé m̀pελεo ní íkakiio ní tadibɔɔ ní pɔ́ k̄ini pɔ́ ḡò w̄épiuɔ sɛ́leo. ²¹ Yá pɔ́ Dii Ziḡoδε Isailiɔ Lua ò pɔ́ pɔ́ ḡò a kpéuɔ ní Yudaɔ kía beo ní Yelusaleũo musun ke: ²² A mè wa pɔ́piɔ sɛ́le tað Babeliε. We pɔ́piɔ aao kuu e àɔ gé sɛ́lei à suð a gbεu la.

28

Anabi εγενα Anania

¹ Yudaɔ kí Zedekia kpalablea wè s̄iĩɔde mɔ sɔode guu ̄ ānabi Anania, Azuu né, Gabaɔɔ gbé òmεε Dii ua sa'onao ní gbé k̄iniɔ wáa à mè: ² Dii Ziḡoδε Isailiɔ Lua mè á Babeli kía zuu é. ³ E wè pla àɔ gé kái á tó wà su ní a kpé pɔ́ pɔ́ Babeli kí Nebukanεza sɛ́le tað Babeliɔ a gbεu la. ⁴ A tó Yudaɔ kí Yekɔnia, Yoakiũ né su lɔ ní Yuda z̄iɔɔ pɔ́ wà tàr̄nɔ Babeliɔ pii. Dii mé ò, à mè á Babeli kía zuu é.

⁵ ̄ ānabi Zelemii wè ānabi Ananiapiwa sa'onao ní gbé pɔ́ kú Dii uaɔ wáa ⁶ à mè: Ami! Dii ke màa! Dii ke lá ní a ānabikεkèwa, aà to wà su ní a kpé pɔ́ ní gbεu la ní z̄iɔɔ pɔ́ aa ku Babeliɔ pii. ⁷ N beeo swáσε ñ yá pɔ́ mále onε gbépii wáaε bee ma. ⁸ Anabi pɔ́ kú

wá ãa za káaukaauo ãnabikékè zǐ ní músio ní gagyão yá pó a bùsu daside ní ní kía zɔɔ le yá musu. ⁹ Anabi pó ãnabikékè à mè aɔ aafiae sɔ, tó à kè lá a òwa, ɔ wa dɔ ké Dii mé aà zǐ síana. ¹⁰ Ǿ ãnabi Anania zuu pó da Zelemii nɔɛpi bò a è. ¹¹ A ò gbépii wáa à mè: Dii mè màa á zuu pó Babeli kí Nebukanɛza dà bui píie ε e wè pla àò gé kái. Ǿ ãnabi Zelemii gèzɛa.

¹² Anabi Anania zuu pó a bò ãnabi Zelemii nɔɛ a èpi εa gbɛa, Dii yá'ò Zelemii à mè: ¹³ Gɛ nò Ananiae ma Dii ma mè, zuu pó wa kè ní lío ɔ ní èo lò? Mò zuu má ke sa a gɛɛ ũ. ¹⁴ Ma Dii Zígɔde Isailio Lua ma mè má mò zuu da bui píie, aai zɔble Babeli kí Nebukanɛzae. Baa sèanɔbɔɔ má ní naè aà ɔzǐe.

¹⁵ Ǿ ãnabi Zelemii ò ãnabi Ananiae: Ma yãma Anania! Dii mé i n zǐo, ɔ ní tò gbépio εε náaikè. ¹⁶ Ayãmeto Dii mè nýɔ ánuato. Nyɔ wɛɛ bee bleo, asa ní ò gbéɔne aa bɔ Dii kpɛɛ.* ¹⁷ Wèpi mɔ soplade guu ɔ ãnabi Anania gàu.

29

Lá pó Zelemii kpàsá zǐzɔne

¹ Anabi Zelemii kua Yelusaleũ ɔ à lá kpàsá zǐzɔɔ gbɛzɔɔne ní sa'onao ní ãnabio ní gbé pó Nebukanɛza ní naaa Yelusaleũ à tàrno Babelio. Yá pó a kè lápi guun ke. ² A lápi kè kí Yekonia ní a dao ní a iwao ní Yuda gbɛzɔɔ ní Yelusaleũ gbɛzɔɔ ní siao ní li'ãnao kúkũa Yelusaleũ taaño Babeli gbɛae.* ³ A lápi kpà Safana né Elasa ní Ilikia né Gemaliaowae, ɔ Yudaó kí Zedekia ní zǐò kí Nebukanɛzawa Babeli. Lápi guu à

* **28:16** Iko 13.6 * **29:2** 2Kia 24.12-16

mè: ⁴Yá pò Dii Zigõde Isailiõ Lua ò gbé pò á tò wà ní naaa Yelusaleũ wà tàrĩnõ Babelionen ke: ⁵A zõle we, í kpedõdõ. A pótõ bua, íõ ble. ⁶A nõse, í néõ írĩnõ. A nõse á néõne, í á nenõeo kpásã gõõwa, aai néõ i, íõ k̄s̄, ásu laoa zé séleo. ⁷A wéle pò má tò á kú a guu maa weele. Ali wabikea wélepi yá musu, asa tó wélepi maa, ã á kua aõ na. ⁸Ma Dii Zigõde Isailiõ Lua ma mè, ásu to ãnabiõ ní màsokena pò kú á guuõ á sásãõ. Ásu swáse nana pò aai o yáio. ⁹Ee ã aai ãnabikekeoé ní ma tóo, kási máme mi ní zio. Ma Dii máme má ò.

¹⁰Ma Dii ma mè, tó á kua Babeli wè bàaõkwipi pà,† má mó á k̄i, mí yãmaa pò ma a legbè keé, mí suánõ á gbèu. ¹¹Asa má yá pò ma zèò mà keé dõ. Ma Dii máme má ò. Aafia yáe, i ke yãpãsi no. Má á ká zia pò á wé dõiwa. ¹²Gõõ bee á mó wabikeia, í lezumazi, mí swáse á yái. ¹³A ma k̄i weele, í ma e, tó a su ma k̄i weele ní nòsemendoo.‡ ¹⁴Ma Dii ma mè á ma e, mí á kãaa mà suánõ á pá ziu. Má á bole buiõ guu ní gu pò ma zõuázio píi, mí ea suánõ gu pò ma á yáu. Ma Dii máme má ò. ¹⁵Ma bee ò ké a mè máme ma ãnabiõ kpàwá Babeli yáie. ¹⁶Ma Dii ma mè, kía pò zõlea Davidi kpalau ní Yelusaleũdeõ píi, á gbé pò aai táánõopiõ, ¹⁷má zĩ ní nõanao ní gagyãõ kán̄gue, aai gõ lán̄ kaadõen vlãa pò wa fõ bleowa. Ma Dii máme má ò. ¹⁸Mí péma ní fẽndao ní nõanao ní gagyãõ, vía i dúnia bùsu gbépii kú ní yái. Aaõ de láaiõ ù, s̄k̄ẽngu pò ù, láanipõ ù, gbés̄s̄s̄bõ ù bui pò ma ní yá ma ní kpá ní guuõne píi. ¹⁹Asa aai swáse yá pò má dà ma zõblena ãnabiõne aaõ oné láasaiio.

† 29:10 2Lad 36.21, Dan 9.2 ‡ 29:13 Iko 4.29

Ma Dii máme má ò. Apio s̄ i swás̄eio. Ma Dii máme má ò.

²⁰ A ma yāma, á gbé p̄o má tò wà á kùkù Yelusaleū wà tàán̄o Babelio. ²¹ Ma Dii Zīgōde Isailio Lua ma mē, Kolaia né Ahabu ní Maasea né Zedekiao lé ānabikekéé ní εεο ní ma t̄oε. Má ní na Babeli kí Nebukanεzaε a z̄iε, i ní dede á wáa. ²² A Yuda p̄o á kú Babeli z̄i z̄o ūo áli gbé ká à λεū ní gbépio à me: Dii kεne lá Babeli kía kè Zedekia ní Ahabuoε à ní kpátεawa. ²³ Asa aa wíyā kèε, aa gbāsí kè ní ní gbédee nao, mé aa εεtò ní ma t̄o, aa yá p̄o mi danéo ò. Má yápi d̄o, a seeladen ma ū. Ma Dii máme má ò.

Anabi εεna Semaia

²⁴ Dii ò Zelemiie aà o Nεela gbé Semaiaε aà me: ²⁵ Dii Zīgōde Isailio Lua mē, n lāo kpàsā sa'ona Zefania, Maasea née ní nzia t̄o ní sa'on k̄nio ní Yelusaleūde o pii n mē, ²⁶ Dii mé Zefaniapi kpà sa'ona ū sa'ona Yoiada gbεu aào wéte Dii kpéi, i íande p̄o lé ānabikeke o gbá ní ní mio daliu. ²⁷ O n Zefaniapi là, b̄ome tò i Anato gbé Zelemii p̄o lé ānabikekené wetāo ni? ²⁸ N mē Zelemiipi lá kpàsāé Babeli à mē á ḡo plake weε. A z̄iε we, í kped̄o. A p̄o t̄o bua, ío ble.

²⁹ Sa'ona Zefania lápi kyokè ānabi Zelemiie, ³⁰ ō Dii yā'ò Zelemiipie à mē: ³¹ Lá kpàsā z̄i z̄o nε m̄pii, ní oné ma Dii ma mē, lá Nεela gbé Semaia ānabikekéé, máme ma aà z̄i o, ō a tò a εε náaikè, ³² a yái ma Dii ma mē, má íada Nεela gbé Semaia piwa ní aà buie. Aà buie a e ào ku ma gbé o guuo, mé a éfāai p̄o má ke ma gbé o nε eo, ké a òné aa b̄o ma kpe yái. Ma Dii máme má ò.

30

Isailio sua n'pá ziu

¹ Dii yá'ò Zelemiie à mè: ² Ma Dii Isailio Lua ma mè, yá p'ó má òne pii k'è lá guu. ³ Ma Dii ma mè, gwa, g'ooe a m'ó k'è má a gb'è Isailio n' Yuda'ò b'ò z'ìz'òkeu, mí su'ín'ò bùsu p'ó má kpà n' dezi'owa aa g'õ v'í guu. Ma Dii máme má ò. ⁴ Yá p'ó Dii ò Isailio n' Yuda'ò musun ke, à mè:

⁵ Ma Dii ma mè, à v'ía wii ma d'ò!
S'òk'èngu wii, aafia wii no.

⁶ A gb'èe la à ma,
g'õe mé ì k'úle ne'ia?
Ake'a ma ne'g'õna'ò è,
an oa f'énkpaa píi,
aale'ò f'ífi n' gb'ee'wa
lán n'oe p'ó lé ne'iwai?

⁷ Waiyoo, asa g'oo'pi taasi v'í z'õ,
g'ooe a'ò muaa'òo.
Yak'òbu bui'ò taasig'ooe,
āma aa b'ou.

⁸ Ma Dii Z'ig'õde ma mè,
g'oo bee má zuu é'ene' n' n'oe,
mí n' m'odaona'ò k'èk'èné.

Aa z'òble bui z'ìl'ò'ne b'ò,
⁹ ma Dii n' Lua, máme aa z'òblemee,
n' n' kí Davidi bui p'ó má dil'ene'ó.

¹⁰ A Yak'òbu bui ma z'òblena'ò,
ásu to v'ía á k'úo,
á Isailio, ásu bílik'eo.
Ma Dii máme má ò.
Asa mapi má á b'òle za guz'ãz'ãue,

mí á buiɔ bɔɛ ní zɔblebusuu.
 Yakɔbu buiɔ ɛa aao ku dɔdɔa nana,
 gbɛɛ a to vía ní kú bo.

¹¹ Ma Dii ma mɛ,
 má kúánɔ á suabaa yáíɛ.
 Bui pɔ máɛ á fáaa ní guuɔ,
 baa tó ma ní mǐɛ píi,
 má á midɛ míɔmíɔ.
 Má á toto a zéwae,
 má we à bɔ swágagasaio.*

¹² Asa ma Dii ma mɛ,
 á bɔá b̀̀kɔɔɛ,
 á kea'ia uusikè.

¹³ Gbɛɛ ku à kulekemɛɛ á yá musuo,
 á bɔ a ɛɛ mao, a láaa vío.

¹⁴ A yá sà á yenzideɔgu,
 aa yeázi bo,
 asa ma á lé lán á ibɛɛwae,
 ma á toto lán gbé pãsiwae,
 asa á tàaeɔ zɔɔɛ,
 á duuna tiisi.

¹⁵ Asu wiile á b̀̀kɔɔ wãwã yá musuo.
 A tàae zɔɔ ní á duuna tiisio yáí
 ma yá beɔ kèié.

¹⁶ Wa á tàitainɔ taitai píiɛ,
 wi tá ní á ibɛɛɔ z̀̀zɔɔ ũ píi.
 Gbé pɔ aa á pɔɔ nàaaɔ gɔ pɔ naaaaɔ ũ sɔɛ,
 gbé pɔ aa á pɔɔ sèɛɔ gɔ pɔ séɛaɔ ũɛ.

¹⁷ Má ɛa á gba aafia,

* **30:11** Zel 46.27-28

má tó á bɔ́ láa,
 ké wíɔ́ oé pɔ́ vūaaaɔ,
 Siɔnade pɔ́ gbēe yerɔziɔ́ yáí.
 Ma Dii máme má ò.

¹⁸ Má su ní Yakɔ́bu buiɔ́ ní pá ziu,
 má ní wēnagwa aa su ní gbɛu.

Aa ní mēewia zia vu,
 aai ɛa kibɛ kpá lá a ziwa.

¹⁹ Wa sáaukpaa mamá ní pɔ́na súuo.

Má tó aa dasikūɛ, aa lao ɔɔ,
 má ní kpelaɛ, wa ní kpeɔɔ ɔɔ.

²⁰ Aaɔ de lán káauwa,
 aaɔ zedɔamēē m̄piie,

mí ɪada gbé pɔ́ gbāamònéɔwa.

²¹ An gbēe mé aɔ de ní dɔaana ũ,
 gbé pɔ́ neblè ní guu mé aɔ de ní kía ũ.

Má tó aà s̄mazi aàɔ kumano kái.

Tó màa no, déme a f̄s̄ gi a wēnii à s̄mazii?

Ma Dii máme má ò.

²² Aa ḡs̄ ma gbéɔ́ ũ,
 mí ḡs̄ ní Lua ũ.

²³ Ma pɔ́f̄ɛ a feɛ lán zàa'ianawaɛ,
 i su vāikenaɔ miwa lán zàalolowa.

²⁴ Ma pɔ́kūma pās̄í a weeo,

sema ma yá pɔ́ ma zed̄ ma s̄u kè.

Gɔɔgbɛzāz̄í á yápi gbad̄s̄.

31

¹ Ma Dii ma mē
 gɔɔ bee máɔ de Isailio Lua ũ,
 aaiɔ de ma gbéɔ́ ũ.

² Ma Dii ma m̀è
 má maake gbé pò b̀ò f̀ẽnda léz̀ìone gbáau,
 má gé Isailipìò gbai íampakii.

³ Dii b̀ò m̀òwá za káaa à m̀è:
 Ma yeaázi láaa v̀io,

a yáí ma á gále ní gbèkeo.

⁴ Má ea á zedò, íò zedòa.

A Isaili nenonao,

á ea á sésēnáo se l̀ò,

í b̀ole gẽ̀ò p̀onakenaò òwãu.

⁵ A ea v̀elìò ba Samali sísíò p̀oleu,
 mé a banaò mé aa a be m̀oòke.

⁶ G̀oòe a m̀ó ké gud̀onáo lé gbáa zu Eflaiũ gb̀èsíí
 musu aa m̀e:

A f̀ele wà gé Síona Dii wá Lua kíi.

⁷ Ma Dii ma m̀è
 à lesi Yakòbu buìone ní p̀onao,

à gulake buìò mide yá musu.

A to wà ma táasilea ma d̀ò, í m̀e:

Dii, ǹ ǹ gbé Isaili k̀onáo suaba.

⁸ Má b̀òh̀nò gugbántoo oi b̀usuue,

mí ní káaa za dúnia léwa.

V̀iao ní eò ní ǹosindeeò aao kú ní guu

ǹ ǹe p̀ó kúlea ní ǹowãwãò.

Gb́é bílapìò su la dasidasi,

⁹ aa su ní wé'io ní awakpaameeo.

Máò d̀aané swa sae

zé sálala p̀ó aa g̀embòleuo guu,

asa Isailìò maen ma ù,

Eflaiũ buipíá ma neg̀e séiae.

¹⁰ A buipáleo, à ma yáma,

í a kpàwàkε ísiabaazāzādeɔnε.
 Ma gbé pɔ ma Isailiɔ fàaa,
 má εa mà ní kãaa lɔε,
 mí a kpàsa sãpiɔ dʒá lán sãdãnawa.

11 Asa má Yakɔbu buiɔ bo,
 má ní bɔ gbé pɔ an gbãa deńlɔɔ ɔzi.

12 Aa mɔ gulakε Siɔna s̀isi musu,
 aa pɔnakε ní èfãai pɔ má kènέo,
 pɔwεna ní v̄εεo ní n̄isio
 ní pɔtuo ne'iao yái.

Aaɔ de lán swalu idewa,
 an ȳεεε a késãmá bo.

13 Wéndiaɔ pɔnakε, aaɔ ðwã
 ní èwaasoɔ ní maez̄ɔɔ pii.

Má ní ɔɔlɔ lile pɔna ũ,
 mí ní n̄ɔse n̄ininé,
 an n̄ɔseyaa gbεu má n̄ɔsena dané.

14 Má tó blε n̄iside f̄ε sa'onaɔzi,
 má tó blε maa àɔ di ma gbéɔzi.

15 Ma Dii ma m̀è
 wàε wii ma dɔ Lama,
 wàε búbuape,
 wàε ɔɔlɔ w̄ɛnanno.
 Laseli mé lé a néɔ ɔɔlɔ,
 à ḡi awamai,
 ké aà néɔ ku bo yái.*

16 Ma Dii ma m̀è
 ásu ɔɔlɔ bo,
 ásu to w̄é'i bɔwá bo,
 asa má á taasi ài kpáwáε.

* 31:15 Daa 35.16-19, Mat 2.18

Ma Dii máme má ò.
A buiᵛ bᵛle ní ibeᵛᵛ bᵛsuu aa su.

¹⁷ A wé dᵛ á ziai,
asa á buiᵛ su ní bᵛsuue.
Ma Dii máme má ò.

¹⁸ Ma Eflaiũ buiᵛ wēnakεa mà aa mè:
Wá de lán gáae pᵛ zī dᵛe dᵛowa,
ᵛ n wá swāgāga maamaa.

Wá gbεsi, wí su,
asa míme ní wá Lua ũ.

¹⁹ Wa bᵛ n kpe, ᵛ wa nᵛselile,
wá wékεa gbεa wa wázia gbègbē.
Wí wá kú wá èwaasogᵛᵛ yá musu,
wá gεε gᵛ kpa wá wéi.

²⁰ Eflaiũ buiᵛá ma né yenzideᵛᵛne,
ma pᵛ dᵛmáo lé?

Baa ké miᵛ ní lele an yáᵛ yái mᵛᵛᵛᵛᵛᵛ,
an yá lí sāmago.

A yái ma pᵛ i bᵛ ní guuo,
má wēnadᵛᵛné maamaa.
Ma Dii máme má ò.

²¹ A lípelepele á zéu seela ũ,
à tó á sᵛ àᵛ ku zé pᵛ á beupiwa.

Isaili léso, su n wéleᵛ guu,

²² Nenᵛe pᵛᵛᵛᵛzākεna,
nýᵛᵛ liaaliaa e bᵛe ni?

Ma Dii má yá dafu dile dúniau,
nᵛepi mé aᵛ olia a gᵛi sa.

²³ Ma Dii Zīgᵛde Isailiᵛ Lua ma mè, tó ma suńᵛᵛ
ní pá ziu, gbé pᵛ kú Yuda bᵛsuuᵛ ní a wéledeᵛ me:
Dii báaada a sᵛsᵛi pᵛ a kua adoau, gu pᵛ yázede

kuu. ²⁴ Wa zōle Yuda būsuu ní a wéleɔ, sèwanaɔ ní dádákɛnaɔ píi. ²⁵ Asa má gbé pò imi ní yèeε sīmáɔ gba í, mí tó gbé pò nɔana ní gbāa sīmáɔ ká.

²⁶ Gɔɔ bee ɔ wéɓungu pò mále e wèea. Ké ma gugwà, yá pò má è i guupi na.

Dii bàa ɛa kua ní Isailiɔ

²⁷ Ma Dii ma mè gɔɔe a mó ké má tó gbēnazinaɔ ní pɔtuɔɔ gupa Isaili ní Yuda būsuo. ²⁸ Lá ma wɛdɔné yāa, ma ní fuangba, ma ní gboo, ma ní pisabò, ma yāyīamá, màa má wéteńzi sa, má ní zedɔ, má ní gba gbāa. Ma Dii máme má ò. ²⁹ Gɔɔ bee aa me maε vèεbe kùma blè ɔ néɔ swaa fěnkpaò,† ³⁰ asa baade a ga a duuna yáie. Gbé pò vèεbe kùma blè swaa mé a fěnkpa.

³¹ Ma Dii ma mè, a gɔɔ a mó ké ma bàa a ɛa àò kú ní Isailiɔ ní Yudaɔ dafu.‡ ³² Ma bàa aɔ kúńɔ lá a kú ní ní deziɔ gɔɔ pò ma ní kú ní ɔwa ma ní bóle Egipiawo. Asa baa ké má de ní zá ũ, aa ma bàakuarínɔ yá gbòoe. Ma Dii máme má ò. ³³ Lá ma bàa aɔ kú ní Isailiɔ gɔɔ bee gbɛan ke.

Má a ikoyā dané ní nòε guu,

má ké ní sōwa.

Máɔ de ní Lua ũ,

aaɔ de ma gbéɔ ũ.

³⁴ An gbēe a yādada a deεo,

gbēe a ma dōa da a gbéεo,

asa ampíi aɔ ma dōe,

néfēnen gbēzɔɔ píi.

Ma Dii ma mè

má ní tàaeɔ ké má,

† 31:29 Eze 18.2 ‡ 31:31 Mat 26.28, 1Kln 11.25, 2Kln 3.6

má ní duuna yāda lɔ.Š

³⁵ Ma Dii ma mɛ
mámɛ ma íatɛ díle à gupu fāanɛ,
ma mɔvua ní saanaɔ pèpɛ aa gupu gwá,
mi to ísia fɛle, a ikooaɔ pūna,
ma tón Dii Zígɔde.

³⁶ Mé i ke pópíɔ gòmalaɔ,
Isaili bui a midɛmɛɛ bauo.
Ma Dii mámɛ má ò.

³⁷ Ma Dii ma mɛ
mé i ke wà musu yɔ̃
wà dúnia zímpɛɛɔ asii dɔ̃,
má gí Isaili buiɔzi pii
yá pɔ aa kè yáio.
Ma Dii mámɛ má ò.

³⁸ Ma Dii ma mɛ gɔɔe a mó ké wa ea wélepi kálemɛɛ
sea za Ananeli kalangawa e Gola Bɔleu. ³⁹ Za we
wa ba poo geð Galebu sísiwa, wi liaa geð Goai.
⁴⁰ Guzulɛ pɔ de gevíkíi ní nísigbɔkɔlékíio ũ ní bua pɔ
kú we e za Sedɔ swaiɔ e Sɔ́ Bɔleu gukpɛ oi, apii aɔ de
ma pɔ ũɛ. Wa wélepi wi lɔ, wa gboo bauo.

32

Zelemii tɔɔlelua

¹ Dii yā'òmɛɛ Yudaɔ kí Zedekia kpalablea wɛ̃
kwide guu,* Nɛbukanɛza kpalablea wɛ̃ bao pla-
saide guu. ² Gɔɔ bee ɔ Babeli kíapi zígɔɔ liaa
Yelusaleŭi, mé wa ma kŭa dakpɛunaɔ ua Yudaɔ kí
bɛ. ³ Yudaɔ kí Zedekia mé ma dakpɛu we à mɛ:

Š 31:34 ɛbe 8.8-12, 10.16-17 * 32:1 2Kia 25.1-2

Bóyāi ríle ānabikeke n mē, Dii mē á wéleε bee na Babeli kíaε a ɔzi, i siai? ⁴ N mē má bɔ Babiloniɔ ɔziɔ. Dii a ma na Babeli kíaε a ɔziε, wá wesikɔle, wí yābɔ kɔ léu. ⁵ N mē a ma kũ tamanɔ Babeli. We máɔ kuu e Dii ge ma yá keke. N mē tó wa zíkà ní Babiloniɔ, wá zibleo.

⁶ Dii yā'òmεε à mē ⁷ ma desē Saluũ né Hanameli a mɔ ma kíi, i omεε mà a tɔle pɔ kú Anato lú, asa máme má a daε fēεε ũ, máme má a lua zé ví. ⁸ ɔ ma desē né Hanamelipi mɔ ma kíi dakpeunaɔ ua lá Dii òwa. A òmεε mà a tɔle pɔ kú Anato, Bēyāmεε buiɔ bùsuu lú, asa máme má a lua zé ví. Má dɔ ké yápi bɔ Dii kíie, ⁹ ɔ má lù, ma ánuusu yòè le gēo ní plao. ¹⁰ Ma a tɔ kē láu má nàna, ɔ ma ánusupi dī kiloowa seeladeɔ aε. ¹¹ ɔ ma tɔlepi lútaala lé nàna, yá pɔ wa díle a yá musu ku a guu. Ma lápi sè ní lá pāle pɔ wi a lé nanao, ¹² má kpà Nelia né Baluku, Maasea tɔúnawa Hanameli ní seelade pɔ aa ní tɔ kē lápiuɔ ní Yuda pɔ káleε dakpeunaɔ uaɔ wáa. ¹³ An wáa má ò Balukue ma mē: ¹⁴ Dii Zigɔde Isailiɔ Lua mē ñ lāe beεɔ sé, pɔ pɔ wà a lé nàna ní pɔ pɔ wi a lé nanao, ní ge da ouu, iɔ ku we e gɔɔpla, ¹⁵ asa Dii Zigɔde Isailiɔ Lua mē, wa εa kpéɔ ní tɔleɔ ní vēebuɔ lúlu bùsue beepiu bε.

¹⁶ Ké ma lápi kpà Nelia né Balukupiwa, ɔ ma wabikè Diiwa ma mē: ¹⁷ A'a Dii Lua, mme n n ɔ pòo n musu ní zílεo kè ní n gbāa zɔɔo, yāe líb zí'ũ neo. ¹⁸ Ni gbēkεkεné dasi, mé ni maεɔ taaε wi ní néɔne ní musu. Lua zɔɔ gbāade, n tón Dii Zigɔde. ¹⁹ Yá pɔ ni zeɔɔ zɔɔ, yá pɔ ni keɔ dasi. Ni wéte gbēnazina yákeaci, mé ní fiabo baadeε a yákeawa. Gbépii a zé

pó á sè gbɛ'e. ²⁰ N dabudabuɔ kè Egipi seela ũ, e ní a gbão niɔ ke wá guu ní buipãleɔ guuo, ɔ n tɔbò lá wàle ma gbãewa. ²¹ N n ɔ pòo, n n gbé Isailiɔ bòle Egipi ní dabudabukeaɔ seela ũ ní n gãsa gbãao e vía gbéɔ kù. ²² N bùsu pó n a legbè ní deziɔne n mè nyɔ kpámá kpámá, bùsu pó ví ní zó'io diue beepi. ²³ Aa mɔ sɪ, ɔ aai n yãmao, aa te n ikoyãio, aai zɪke yá pó ní dɪlenéwao, ɔ n yáe bee yĩamá píi. ²⁴ Babiloniɔ koezò wá wéleɪ, aa dedekiɪ bò bíi sae ké aa e si yáí. Fɛnda ní nɔnao ní gagyão mé tò wélepi naa ní ɔzi. Yá pó ní ò a ke kè, n wesɪe. ²⁵ Dii Lua, wéle kú Babiloniɔ ɔzi, ɔ ní òmɛɛ mà tɔle lú ní ánusuo seeladeɔ wáaa?

²⁶ ɔ Dii yá'ò Zelemiie à mè: ²⁷ Dii gbépii Luan ma ũ, yáe ɪo zɪ'ũ mɛɛe? ²⁸ A yáí tò ma Dii ma mè má wélepi na Babeli kí Nebukaneza ní Babiloniɔne ní ɔzi. ²⁹ Babiloni pó lé zɪkaɔpiɔ tesɔwà ní a kpéɔ, ké wà tulaletikàtea Baaliɛ, wà itòle dii pãleɔwa kpépiɔ musu, wà ma pɔ fɛmɛɛ yáí.

³⁰ Isailiɔ ní Yudaɔ yá pó má yeio kè za ní èwaasogɔɔ, aa ma pɔ fɛmɛɛ ní pó pó aa kèɔ. Ma Dii mame má ò. ³¹ Za gɔɔ pó wà wélepi kàle e ní a gbão a gbéɔ ɪo ma nòse felemɛɛɛ. Aa tò ma pɔ pà, a yáí má ní yá mà ní gomalaɛ. ³² Isailiɔ ní Yudaɔ ma pɔ fɛmɛɛ ní vãí pó aa kèɔ ní ní kɪaɔ ní ní gbãadeɔ ní ní sa'onao ní ní ánabiɔ ní Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ píie. ³³ Mikpe aa òmɛɛ, i ke ae aa òao. Miɔ yãdadané m̀òm̀ò, kási aali swáseio, aa gɪ totoaiɛ. ³⁴ Aa pɔbɛɔ kàle kpé pó ma tó kuwàù, aa a gbãlè. ³⁵ Aa gulešɪɔ bò Baaliɛ Beninɔũ guzulɛu, aa ní negɔɔe ní ní nenɔɔe kpà M̀ò̀̀kuwa. Mámɛ ma yápi dɪlenéɔ, a làasoo i gɛ ma

sõ guu seo.† Yābēε pó aa kè aa Yudaᵋ dàᵋ duunaun we.

³⁶ N mē fēnda ní nᵋanao ní gagyāᵋ mē tò wéleε bee naa Babeli kía ɔzĩ, ñ ma Dii Isailiᵋ Lua ma mē, ³⁷ būsᵋ pó ma ɔzũnzĩ ní pɔkũma pāsio ní pɔfē zᵋᵋᵋᵋ, má ní kāaa būsᵋpĩᵋ guu we mà suñᵋ ní gbēu laε, mí tó aᵋᵋ ku dɔdɔa. ³⁸ Aaĩᵋ dε ma gbēᵋ ũ, míᵋ dε ní Lua ũ. ³⁹ Má tó aᵋᵋ ma vĩa vĩ gɔɔpii ní nᵋsemendoo zé doũ guu, ké aᵋᵋ ku aafia ní ní néᵋ. ⁴⁰ Ma bàa aᵋ kúrĩᵋ gɔɔpiiε, má kámabo ní maakeanéo. Má tó aᵋᵋ ma vĩa vĩ ní sᵋue, aa bᵋ ma kpe bauo. ⁴¹ Ma pᵋ iᵋ dɔmá, mí maakené. Má ní zedᵋ būsue beepiu sĩana ní nᵋsemendoo ní pᵋeāᵋ.

⁴² Ma Dii ma mē, lá ma yá saε bee yĩa gbépiᵋwa pii, màa má ní gba aafia lá ma a legbènéwa. ⁴³ Būsᵋ pó ále o à gᵋ bezia ũ, gbēnazinae ge pɔtuoε ku a guuo, má nà Babiloniᵋ ní ɔzĩε beepi, wa εa tᵋleᵋ lúlu a guue. ⁴⁴ Wa tᵋleᵋ lúlu ní ánusuo, wi tᵋᵋ dada láu, wi a lé nana seeladeᵋ wáa Bēyāmε buiᵋ būsᵋú ní wéle pó liaa Yelusaleũziᵋ ní Yuda wéleᵋ ní gusĩsĩdeo ní gusalalao ní gbáaᵋ, asa má suñᵋ ní pá ziue. Ma Dii máme má ò.

33

Dii legbēa Yelusaleũ yá musu

¹ Dii yā'ò Zelemiie lᵋ gɔᵋ pó wà aà tàta dakpeunaᵋ ua, à mē: ² Ma Dii ma mē ma tᵋle ikàsa, má kàle ma a zedᵋ, ma tón Dii. ³ Lezumazi, má wema, mí asiiyā zᵋᵋ pó ní dᵋᵋᵋ onε. ⁴⁻⁵ Asa ma Dii Isailiᵋ Lua ma mē, wa wéleε bee kpéᵋ ní kibεᵋ kwé. Alε zĩka ní Babiloni

† 32:35 Lev 18.21

bùsude pò koezòáziò, kási á kpépiò pa ní gbēnazin γεοε. Má ní δεδε ní kpēneo ní ποῖφοε. Má gí wélepizie a gbéò vāikea yáí.

⁶ N beeo má m̀è ní εσεο ní aafiao, mí a gbéò gbágbā, mí tó nama t́má, an zea iò gbāa. ⁷ Má su ní Yudaò ní Isailiò ní pá ziu, mí ní zedò lán káauwa. ⁸ Má duuna pò aa k̀emεε wolomá wásawasa, má tàae pò aa k̀emεε aa b̀ò ma kpe ḱémá. ⁹ Wélepi a ma t̀òò, a ma pò ke na, wa ma táasileu, wi lémaa. Tó bui pò kú dúnia guu pii yāmaa pò mále keèò mà pii, an me a dee, aa bílike aafia ní nama pò mále kpawào yá musu.

¹⁰ Ma Dii ma m̀è, i me gue bee g̀ò bezia ũ, gbēnazinaò ní p̀otuoò ku a guu l̀ò. Kási Yuda wéleò ní Yelusaleũ gāae pò g̀ò f̀òòòò, gbēnazina ge p̀otuo ku a guu gueio, ¹¹ wa p̀ona ní yaalò súu ma d̀ou ní ǹosek̀f̀f̀io ní sáaukpa sa'onao l̀òò aao me:

Wà Dii Zigòde sáaukpa,

asa a maa, aà gbēke láaa vío.*

Asa má tó bùsupi su a gbεu lá a káauwae. Ma Dii máme má ò.

¹² Ma Dii Zigòde ma m̀è, gue beeá beziae, gbēnazina ge p̀otuo ku a guuo, kási a wéle píi a εa àò dádákek̀ii víe, sādānaò i ní sāò káλεu. ¹³ Gusíside wéleò guu ní gusalala wéleò ní gbáa wéleò ní Bēyāmeε buiò bùsu wéleò ní Yelusaleũ z̀εwiao ní Yuda wéleò pii, sāò εa gē ní kaau gbé pò lé ní nao ae. Ma Dii máme má ò.

Dii legbēa Davidi bui yá musu

* **33:11** Eza 3.11, Sou 118.1, 136.1

14 Ma Dii ma m̀e gɔɔe a m̀o ḱe má lé maa p̀o má gb̀e Isailio ní Yudaɔne papa.

15 Gɔɔbeezi má t̀o Davidi bui vl̄apa† gb̄ēmaa ũ, ili yāmaake a zéwa a b̀usu.

16 Gɔɔ bee Yudaɔ d̀eepoo, Yelusaleũdeɔ aao ku d̀oɔa. T̀e bee walio aà sisiwà, Dii p̀o t̀o yá b̀wanɔ na.

17 Asa ma Dii ma m̀e Davidi bui a ḱe Isaili kpalawa bauo,‡ 18 Levii bui sa'onao ḱe ma ae ní sa p̀o w̄i a p̀o káteu à tékũ oao ge ní p̀owentio ge ní lá gu lé d̀o sa'oao.§

19 Dii yá'ò Zelemiiwa à m̀e: 20 Ma Dii ma m̀e, t̀o a f̄o ma f̄aane ní gw̄aasinao dilea gb̀o,* ḱe aasu ke a gɔɔwa bo, 21 t̀o, ma bàa kua ní ma z̀blena Davidio a gboo, aà bui i ḱe kpalawa sa. M̀ae ní sa'ona Levii bui p̀o aai ma gb̄agbaɔ bo.† 22 Ma z̀blena Davidi buio ní Levii bui p̀o aai zikemeɛe, má t̀o aao dasi lán saanaɔwa, wa f̄o nao, lán ísiale ũf̄awa, wa f̄o zaadao.

23 Dii yá'èa d̀e Zelemiiwa à m̀e: 24 N yá p̀o gb̀epio lé o m̀o lò? Aa m̀e ma gi bui m̀en pla p̀o má s̀epiozi. M̀a aale saka ma gb̀éɔgu, aale ní gwa bui ũ bo. 25 Ma Dii ma m̀e, t̀o mi f̄aane ní gw̄aasinao dileo, mé mi iko dile musu ní z̄leɔe, 26 má gí Yakɔbu buio ní ma z̀blena Davidiozie sa, ḱe aà bui su kpalable Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbu buiowa bo yáí. Asa má suɔnɔ ní pá ziuɛ, mí ní w̄enagwa.

† 33:15 Isa 4.2, 11.1, Zel 23.5-6 ‡ 33:17 2Sam 7.12-16, 1Kia 2.4

§ 33:18 Nao 3.5-10 * 33:20 Daa 8.22 † 33:21 Zia 5.10

34

Dii legbēa Zedekiaε

¹ Gɔɔ pɔ Babeli kɪ Nebukanεza n̄ a zɪgɔɔ pɪi n̄ b̄usu pɔ àle kiblewàɔ gbéɔ pɪi lé zɪka n̄ Yelusaleũdeɔ n̄ a z̄εwiaɔ, Dii yā'ò Zelemiiε à mè: ² Ma Dii Isailiɔ Lua ma mè, ge o Yudaɔ kɪ Zedekiaε ma mè, mále wéleε bee na Babeli kíaε a ɔz̄iε, i tesɔwà. ³ Aàpi s̄o a bɔ aà ɔz̄iɔ, wa aà kũ na Babeli kíapie a ɔz̄iε. Aa wesikɔle, aai yābɔ kɔ léu, wi taaàno Babeli. ⁴ N beeo lé pɔ ma Dii má gbèèn ke: Ma mè wa aà de n̄ f̄endaoo, ⁵ a ga niēniēε. Lá wà tulaletikà aà dezi kía káau pɔ d̄baaɔne téa, màa wa tulaletikaε téa, wi búbuapèè wà me: Waiyoo kí! Ma Dii máme ma lépi gbè.

⁶ Ɔ ānabi Zelemii yápi ò Yudaɔ kɪ Zedekiaε pii Yelusaleũ, ⁷ gɔɔ pɔ Babeli kía lé zɪka n̄ Yelusaleũdeɔ n̄ Yuda wéle pɔ ḡɔɔ, Lakisi n̄ Azekao. Yuda wéle bíide pɔ ḡɔɔ lén we.

Zɔboa

⁸ Kɪ Zedekia leduókè n̄ Yelusaleũdeɔ à mè wà zɔɔ ḡɔa wéεɔ ũ kpàwake. A gbεa ɔ Dii yā'ò Zelemiiε. ⁹ Kɪ mè baade a zɔ pɔ de Ebelu ũ ké, ḡɔε noε pii. Gbēε su àɔ a Yuda dee v̄i zɔ ũ bo. ¹⁰ Ɔ gbāadeɔ n̄ gbé k̄iniɔ lé kè doũ aa mè, wá baade a zɔ kē ḡɔε ge noε, wáɔ n̄ k̄iia zɔɔ ũ bo. Ké aa kɔ yāmà, aa n̄ ké. ¹¹ Gbezā aa nòse pāle sè, aa èa zɔ pɔ aa n̄ képiɔ dà zɔbleu.

¹² Ɔ Dii yā'ò Zelemiiε à mè: ¹³ Ma Dii Isailiɔ Lua ma mè, gɔɔ pɔ ma á deziɔ b̄òle Egipi b̄usu zɔbleu, ma a bàakuarínɔ yādilené ma mè ¹⁴ an baade lí a Ebelu dee pɔ az̄ia ȳiamá ké a wè soplade guu. Tó à zɔblèné

wè soolo, aali aà kě.* Ɔ á dezio i swásemazi aa ma yāmào. ¹⁵ A su á dòwa, a yá pó má yei kè, á baade gōa wéεo ũ yā'ò a gbédeεε, ɔ a kō yāmà ma aε ua pó ma tó kuwàu. ¹⁶ Ɔ a εa a ma tó òòkpà, á baade èa a zò pó a kè aà a pœá ke kù l. A εa a ní dá zobleu, gōε nœε píi.

¹⁷ Ayāmeto ma Dii ma mè, i swáεε ma yáio, á baade i gōa wéεo ũ yā'o a gbédeεεo. Ma Dii máme mále gōa wéεo ũ yá kpáwakeé sa. Má á gbaε mà á kpá fēnda ní gagyāo ní nœanaoε. Má tó à gō sōkēngu pó ũ dúnia bùsu gbépiie. ¹⁸⁻¹⁹ Yuda dœanao ní Yelusaleū dœanao ní kí iwao ní sa'onao ní bùsu gbé kíniò ledoukèmanɔ, aa gè gáaena paaa zāngu. Ɔ aa ma bàakuaínɔ yá gbò, aai zíkε ledou pó aa kèmanɔpiwao. A yái má tó aa gō lán gáaena pó aa paa pla aa gè a zānguopiwa, ²⁰ má ní na ní ibεε pó lé ní wœone ní ɔziε, an gœo i gō bāo ní wáio pœblea ũ.

²¹ Má Yudaɔ kí Zedekia ní a iwao na ní ibεε pó aale ní wœone ní ɔziε, Babeli kía zīgō pó aale kéwápio. ²² Ma Dii ma mè má yādilené, aai su wéleε bepiu, aai lélewà, aai tesōwà. Má tó Yuda bùsu wéleεo gō beziao ũ, gbēε aɔ ku a guuo.

35

Lekabu buio

¹ Dii yā'ò Zelemiiε Yudaɔ kí Yoakiū, Yosia né gɔɔ* à mè: ² Gé Lekabu buio bε. Yā'óíno, ní móíno ma kpé kpéne dou, ní vœε kpámá aa mi. ³ Ɔ ma gε Zelemii né Yazania, Habazinia tōina sísi ní a

* **34:14** Bœa 21.2, Iko 15.12 * **35:1** 2Lad 36.5-8, Dan 1.1-2

dāunaɔ́ n̄ a n̄éɔ́ n̄ Lekabu bui b̄edeɔ́ pii. ⁴ Ma geíno Dii ua e Lua gb̄é Anana, Igedalia n̄é ɪwaɔ́ kp̄éneɯ. A ku kp̄éne p̄ó di bíib̄ed̄ōana Maasea, Saluū ne kp̄éneae, gu p̄ó gb̄ēz̄ōō kp̄éne kúu. ⁵ Ma t̄uu p̄ó v̄ēe ka a paio k̄ale Lekabu buip̄ione n̄ keeonaɔ́, ɔ́ má òné: A mi. ⁶ Aa m̄è: Wili v̄ēemio, asa wá dezi Lekabu n̄é Yonadabu yād̄ilew̄ēe à m̄è wásuli v̄ēemio e wá bui léwae. ⁷ A òw̄ēe ɔ́ wásuli kp̄ed̄o, wásuli p̄ót̄o, wásuli v̄ēebu bao. A m̄è wásu w̄ò p̄ópio v̄io, sema w̄ò ku zw̄àakp̄eɔ́ guu ḡoɔ́pii, ké w̄à e ḡēḡē bùsu p̄ó wá kú a guu b̄òm̄o ūe beeu. ⁸ Wá wá dezi Lekabu n̄é Yonadabu yápi k̄ua piiē. Wápio n̄ wá n̄eɔ́ n̄ wá neḡḡeɔ́ n̄ wá nen̄eɔ́ wili v̄ēemio. ⁹ Wili kp̄ed̄o w̄ò ku a guuo. Wá v̄ēebu v̄io ge bua ge p̄obui. ¹⁰ Wio ku zw̄àakp̄eɔ́ guue. Wá yá p̄ó wá dezi Yonadabu d̄ilew̄ēe k̄ua piiē, wále z̄ikew̄à. ¹¹ Ké Babeli kí Nebukan̄eza sí wá bùsuu, ɔ́ wá òk̄ōe: A m̄ò w̄à báale Babiloni z̄iḡō n̄ Sili z̄iḡōne, wí tá Yelusaleū, ɔ́ wa ḡō Yelusaleū la.

¹² Ǿ Dii yá'ò Zelemiie à m̄è: ¹³ Ma Dii Z̄iḡōde Isailio Lua ma m̄è, ge o Yelusaleūdeɔ́ne n̄ Yudaɔ́ pii ñ me: A sw̄áse ɔ́damai à ma yāmao lé? Ma Dii máme mále á la. ¹⁴ Lekabu n̄é Yonadabu yād̄ile a buione à m̄è aasuli v̄ēemio, ɔ́ aa yápi k̄ua, aali mio e n̄ a gb̄āo, ké aale z̄ike n̄ dezipi yáwa yái. Mapi s̄o mio yā'óé m̄òm̄o, ɔ́ íli z̄ike ma yáwao. ¹⁵ Mio a z̄òblena ānabio z̄íwá m̄òm̄o, aaiɔ́ oé á baade ɔ́ a zé v̄ai guu, i a yākeao lile. Aaiɔ́ oé ásu te dii p̄aleɔ́zi à z̄òblenéo, íb̄o ku aafia bùsu p̄ó má kp̄à á deziɔ́wa guu. Kási i sw̄ásei à ma yāmào. ¹⁶ Lekabu n̄é Yonadabu buio z̄ikè yá p̄ó an dezipi d̄ilenéwa, ápio s̄o íli ma

yāmao. ¹⁷ Ayāmeto ma Dii Lua Zīgōde Isailio Lua ma mē, yá pó má ò má yía Yelusaleūdeō n̄ Yuda k̄niowa, má yíamáe, asa ma yā'òné, aai swásēio. Ma lezùrízi, aai weao.

¹⁸ ☩ Zelemii ò Lekabu buipione, Dii Zīgōde Isailio Lua mē, lá á á dezi Yonadabu yādileaé k̄ua, ále z̄ike yá pó a d̄ilepiowa pii, ¹⁹ a yái Dii Zīgōde Isailio Lua mē, Lekabu né Yonadabu buie aō zobleē gōōpiiē, aō k̄léa we v̄i bauo.

36

Yoakiū Zelemii lá kaa téu

¹ Yudaō k̄i Yoakiū, Yosia né kpalablea wè s̄iioḁde guu, Dii yā'ò Zelemiie à mē: ² Lá sé yá pó má òne Isailio n̄ Yudaō n̄ buipāleō yá musu za gōō pó ma na yā'oanewa Yosia gōō e gbā k̄éu pii. ³ W̄ilio d̄šo tó Yudaō yá pó ma zēò mà yíamá yāma, an baade i bō a zé v̄aiu, mí n̄ tàaeō n̄ n̄ duunao k̄émá.

⁴ ☩ Zelemii Nelia né Baluku s̄isi. Ké Zelemii yá pó Dii òe d̄au lé siu Balukuē, ̄ àle k̄é láu. ⁵ ☩ Zelemii òè: Lá wà ḡimēe n̄ gea Dii uao, ⁶ gé Dii yá pó má d̄au má s̄iune n̄ k̄é láu kyokeiné we leyegōō. N a kyoke Yuda pó aa b̄ò z̄ēwia aa m̄òone pii. ⁷ W̄ilio d̄šo tó aa awakpa Diiē, an baade i bō a zé v̄aiu, asa kp̄ēne n̄ p̄ofē yá pó Dii ò gb̄ēpio musuo z̄ō.

⁸ ☩ Nelia né Baluku k̄é lá ānabi Zelemii òewa pii, à ḡè Dii yá pó kú lápi guu kyokè Dii ua. ⁹ Yudaō k̄i Yoakiū, Yosia né kpalablea wè s̄oode, a m̄o k̄ēokwide, wa d̄ile wà leye Dii kp̄é kp̄ele Yelusaleūdeō n̄ Yuda pó aa b̄ò z̄ēwia aa m̄ò Yelusaleūō pii. ¹⁰ Gōōbeezi Baluku Zelemii yá

taalapi kyokè Dii kpé kpea pò de lakēna Gemalia, Safana né pò ũ guue. Kpeapi ku Bole Dafu sae Dii kpé ua lesiue.

¹¹ Ké Gemalia né Mika, Safana tōŭna Dii yá pò kú taala guupi mà, ¹² ã à gè kibε lakēna kpéu, à gbāadeε beeο lè kálea we, lakēna Elisama ní Semaia né Delaiao ní Akaboo né Elenatāo ní Safana né Gemaliao ní Anania né Zedekiao ní gbāade kiniο pii. ¹³ Ǿ Mika taala pò Baluku a kyokè a mà kànέ ní swáwa pii. ¹⁴ Ǿ gbāadepiο Netania né Yehudi, Selemia tōŭna, Kusi síwεna zì Balukuwa aa mè: Oè aà lá pò à a kyokè gbέοnεpi se mοδ. Ǿ Nelia né Baluku taalapi sè gèoné. ¹⁵ Aa òè: Zòle n lápi kyokewéε. Ǿ Baluku a kyokèné. ¹⁶ Ké aa yápi mà, aale kō gwagwa wèlewele, ã aa ò Balukue: Sema wà yápi dau wà siu kíε pii. ¹⁷ Ǿ aa Baluku là wà mè: Kpelewa ní kè ní lápi kèi? A dau a siune yà? ¹⁸ Ǿ Baluku wémá à mè: Ké à yápi dau a siumeε, ã má kè ní lákēbοο. ¹⁹ Ǿ gbāadepiο òè: A ní Zelemiiο à γε uλε, gbέε su àο á kúkii dōo.

²⁰ Gbāadepiο taalapi si dilε lakēna Elisama kpéu, ã aa gè kí lè ua aa yápi siuè. ²¹ Ǿ kí Yehudi zì lápi séi, ã à γε sè lakēna Elisama kpéu. Ké à sùò, à a kyokè kípíε ní gbāade pò kú aà saεο. ²² A mο lè mο kέokwide guue, áana kú. Kí zòlea a kpéu, té kaa tàasou dilεa aà ae. ²³ Tó Yehudi lápi kyokè zekii àaō ge siiō, ã kí ì lápi zō we léu ní lakēna fēnao, ì zu tàaso tépiu e lápi gè tekù pii. ²⁴ Ké kí ní a ìwapiο yápi kyó mà, vía ì ní kūo, aai ní ulaο gà wa kέo. ²⁵ Baa ké Elenatā ní Delaiao ní Gemaliao awakpàè asu lápi kpasao, ì ní yāmao. ²⁶ Ǿ kí ò a né Yelamelie ní Azelie né Selaiao ní Abedee né Selemiao aa gé lakēna Baluku ní ānabi

Zelemii kúkúì, àma Dii ní úlé.

²⁷ Kí taala pọ Zelemii a yá dàu a síu Balukue a kèpi kpasaa gbèa, Dii yá'ò Zelemii è à m̀: ²⁸ Èa ǹ lá pàle se l̀, ní yá pọ kú taala séia guu, Yudaó kí Yoakiũ kpàsapi kèu, ²⁹ ní ge o kípíe ma Dii ma m̀, à taalapi kpàsa à m̀: Bóyái wa kèu wà m̀ Babeli kía a m̀ búsue bee òkpa, i gbènazína ní pọtuoó yáui? ³⁰ A yái má ò Yudaó kí Yoakiũ yá musu, àa buie a z̀le Davidi kpalauo, wa àa ge zu bàasie, íatè i le fáane, fii i kpawà gwá. ³¹ Má àa tàae ní àa néo tàaeo ní àa ìwaó tàaeo wí ní musue, mí yá pọ ma m̀ má yía Yelusaleũdeowa ní Yudaó píi yíamá píi, ké aai ma yámao yái.

³² Zelemii taala pàle se kpà lakèna Baluku, Nelia néwa, ò à lá pọ Yudaó kí Yoakiũ kpàsapi yá dàu a síuè píi a kèu. A yá bee taa kàfikáfìè dasi l̀.

37

Zelemii daakpeu

¹ Babeli kí Nebukanèza Yosia né Zedekia díle Yuda b̀su kía ũ Yoakiũ né Yekonia gbèu.* ² Aàpi ní a ìwaó ní a b̀sudeo aai swásè Dii yá pọ ànabi òio. ³ Ő Zedekia Selemia né Yehukali ní sa'ona Zefania, Maasea néo z̀l ànabi Zelemiiwa aa m̀: Wabikewèè Dii wá Luawa. ⁴ Zelemii ìo bebe gbéó guu, asa wi àa dakpeu gíao.

⁵ Goo bee Falaó b̀ Egipi ní a z̀gòó. Ké Babiloni b̀su gbé pọ lia Yelusaleũzió a baomà, ò aa gò. ⁶ Ő Dii yá'ò Zelemii è à m̀: ⁷ Ma Dii Isailio Lua ma m̀,

* **37:1** 2Kia 24.17

Yudaᵛ kí pᵛ gbéᵛ zìma nì ma laε, γε nì oè Falaᵛᵛ zìgᵛᵛ pᵛ b̀̀le Egipi aale mᵛ dᵛiaàleᵛ εa tá nì b̀̀suu. ⁸ Babiloni b̀̀sudeᵛ εa mᵛ léle wélepiwae, aai si aa tesᵛwà. ⁹ Ma Dii ma m̀̀ àsu ázia sásã à με, Babiloniᵛ goálaεᵛ, asa aa tao. ¹⁰ Baa tᵛ a Babiloni pᵛ lé zikaánᵛᵛ f̀̀ p̀̀í, tᵛ kᵛᵛᵛ mé gᵛᵛ nì zwàakpeᵛᵛ guu, ampᵛᵛᵛ mé aa fele tesᵛ á wélepiwa.

¹¹ Ké Babiloni zìgᵛᵛᵛ gᵛᵛ Yelusaleᵛᵛa Falaᵛᵛᵛ zìgᵛᵛᵛᵛ yáí, ¹² ᵛ Zelemii f̀̀le lé gé Bēyāmεε buiᵛᵛ b̀̀suu a kpaale séi a gbéᵛᵛ guu we. ¹³ Ama ké à kà Yelusaleᵛᵛ Bēyāmεε Bᵛleu, gudᵛᵛanaᵛᵛ gbēzᵛᵛᵛ pᵛ wᵛᵛ με Selemia né Ilia, Anania tᵛᵛna aà kᵛᵛ à m̀̀: N ye gé nai Babiloniᵛwae. ¹⁴ ᵛ Zelemii m̀̀: Εγεε! Máε gé naimáo. ᵛ Ilia i we aà yáío, ᵛ à g̀̀aànᵛᵛ gbāadeᵛᵛ kíí. ¹⁵ Gbāadeᵛᵛ pᵛᵛ p̀̀aaazi, aa aà gb̀̀ aa aà dàkpeu lakēna Yonatāa be, gu pᵛ wa d̀̀le dakpeunaᵛᵛ be ᵛ. ¹⁶ ᵛ wà aà dà ε pᵛ wà a bala k̀̀u, à gᵛᵛᵛᵛplak̀̀e we.

¹⁷ Bee gbεa kí Zedekia gbéᵛᵛ zì, wà aà b̀̀ m̀̀oè azia kúkiu, ᵛ à aà là à m̀̀: N yáε mà Diiwae? Zelemii wèwà à m̀̀: Ao, a n na Babeli kíaε a ᵛziε. ¹⁸ ᵛ Zelemii kí Zedekia là à m̀̀: Tàae kpele má k̀̀ne ge n ìwaᵛᵛne ge nì gbéᵛᵛne ᵛ a ma dakpeui? ¹⁹ A ānabi pᵛ aa ānabikek̀̀e aa m̀̀ Babeli kía a léle á b̀̀suwaoᵛᵛ ku máε? ²⁰ Tiasa ma dii kí, níle maa? Nsu to wà εa tamanᵛᵛ lakēna Yonatāa beo. Tᵛ ni ke màao, má ga weε. ²¹ ᵛ kí Zedekia m̀̀ wà Zelemii dile dakpeunaᵛᵛ ua, wᵛᵛ wéle p̀̀εkenᵛᵛ p̀̀ε kpawà lá gu lé dᵛ m̀̀ndodo e p̀̀ε γε láaᵛᵛ wéleu. ᵛ Zelemii gᵛᵛ dakpeunaᵛᵛ ua.

38

Zelemii zua lɔ giuu

¹ Matā né Sefatia ní Pasuu né Gedaliao ní Selemia né Yukalio ní Malakia né Pasuuo yá pɔ Zelemii lé o gbéɔne mà à mè: ² Dii mè gbé pɔ gò wélee bee guuo ɔ wa ní dede ní fɛndao ge ní nɔnao ge ní gagyāo, āma gbé pɔ aa gè nà Babiloniɔwao aao ku. Aa bo aafia, aaiɔ ku. ³ Dii mè á wélee bee na Babeli kía zīgɔne ní ɔzi, aai sí. ⁴ Ǿ gbāadeɔ ge ò kíe: Wà gbépi de, asa àle zīgɔ pɔ gòwɛe wá wéle guuo kādeɛ ní gbé kɪniɔ pii, yá pɔ àle oné yáí. Gbépi lé wá gbéɔ aafia wɛleɔ, sema an ásookea. ⁵ Ǿ kí Zedekia òné: Madɔ a kú á ɔzi kò? Bó á ye mà ke bi? ⁶ Ǿ aa Zelemii se dà kiane Malakia lɔ pɔ kú dakpeunaɔ uapiu. Wà aà gbàe lɔpiu ní baoe. Lɔpi í vɔ, sema pèlea, ɔ Zelemii vɛle pèleapiu.

⁷ Etiopi gbé Ebemeleki pɔ de kía nɔo gwana ũ mà wà Zelemii dà lɔpiu. Goo pɔ kí zɔlea Bɛyāmeɛ Bɔleu, ⁸ ɔ Ebemelekipi bò aà be, à gè a òè: ⁹ Ma dii kí, yá pɔ gbépi kè ānabi Zelemiiɛ maao, aa aà dà lɔue. A gau ní nɔnaoɛ, asa pɛe ku wéle guu bo. ¹⁰ Ǿ kí òè: Gbɛɔn baakwi se la géɪnɔ, ní aà bo lɔpiu e ào ga. ¹¹ Ǿ Ebemeleki gbéɔ sè gèɪnɔ kibɛ. Aa pɔ zio ní zwànkaso sèle kpɛa pɔ kú làasi zɪleu, ɔ aa gbàe Zelemiiɛ ní bao lɔpiu. ¹² Ǿ a ò Zelemiiɛ à mè: Pɔpio ka n kúlukulunau ní bapiɔ. Ké Zelemii kè màa, ¹³ ɔ aa aà gà bòò lɔpiu. Zelemii ku dakpeunaɔ uapiu.

Kí Zedekia yagbeaa Zelemiiwa

¹⁴ Ǿ Zedekia gbéɔ zɪ ānabi Zelemiiwa, aa aà sè sùòè Dii kpé bɔle aaɔdeu. Ǿ kipi ò Zelemiiɛ: Málɛ

yāgbεama. Nsu yāe ulεμεεο. ¹⁵ Ǿ a wèwà à mè: Tó má òne, nýṣ ma deo yó? Baa tó ma lεdàma, nýṣ swáεε ma yáio. ¹⁶ Ǿ kí lεgbèè asii guu à mè: Má sǐ ní Dii pó wá gbá wēnio, má n deo, má n na gbé pó lé n wεone ní ɔzió. ¹⁷ Ǿ Zelemii òè: Dii Lua Zígṣde Isailio Lua mè, tó n mikpà Babeli kía zígṣ dɔaanaɔwa, nýṣ bo, mé wa tesṣ wéλεε beewao. Mpi, nýṣ kú ní n bedeo. ¹⁸ Tó ni mikpamá sṣo, á wéλεpi na Babiloniɔne ní ɔziε, aai tesṣwà, mé nýṣ e pilimáo. ¹⁹ Ǿ kípí òè: Máε víake wá gbé Yuda pó gè nà Babiloniɔwaɔneε. Tó wà ma kpámá, aa ma wetáε. ²⁰ Ǿ Zelemii mè: Wa n kpámáo. Dii yāma, níɔ zike yá pó má ònepiwa, nýṣ bo, níɔ ku aafia. ²¹ Tó n gi mikpaimá sṣ, yá pó Dii òlɔμεεn ke: ²² Má è wà bòle ní n be nɔε pó gṣṣ Babeli kía zígṣɔne, ṣ nɔεpiɔ lé me:

Gbé pó nannɔpiɔ ònɔkèneε,

ṣ aa n fu.

N gbá v̄λε pèleau,

ṣ aa bò n kpe.

²³ Wa bɔle ní n naɔ ní n néɔ Babiloniɔne. Mpi sṣ nýṣ pilimáo. Babeli kíapi mé a n kú, i tesṣ wéλεε beewa.

²⁴ Ǿ Zedekia ò Zelemiie: Nsu to gbèe yápi mao, ké wasu n deo yáí. ²⁵ Tó gbāadeɔ mà ma yá'ònnɔ, mé aa mò n la aa mè ò yá pó ní òμεε ní yá pó má òneɔ oné, tó n a kee ùlené, aa n deε, ²⁶ ní oné n mɔ awakpaimεε, ké másu n gbaε Yonatáa be ò ga weo yáíε.

²⁷ Gbāadepiɔ mò Zelemii kíi píi, aa yálàlawà, ṣ a wèmá lá kí dàewa píi. Ǿ aai yāe oè bo, asa gbèe yá

pó aa ò ní kǎo ní kíó dǎo. ²⁸ Ǔ Zelemii ku dakpɛunaɔ ua e wà gè Yelusaleũ siò. Lá wà Yelusaleũ sɪn ke:

39

Babiloni Yelusaleũ sia

¹ Yudaɔ kí Zedekia kpalablea wè kǎokwi mɔ kwide guu, Babeli kí Nebukanɛza mò lia Yelusaleũ ní a zǐgɔɔ. ² Zedekia kpalablea wè kuɛdode mɔ sɪiɔde guu, a gɔɔ kǎokwide zǐ ɔ aa a bǐi fò. ³ Ǔ Babeli kía ní a ìwaɔ mò zǐle Guo Bɔleu. Asi'onki Nɛɛgali Salezɛɛ kú ní guu ní Samɛgaa Nɛboo ní zǐgɔɔ ziia Saasikiũo ní Babeli kía ìwa kɪniɔ pǐi. ⁴ Ké Yudaɔ kí Zedekia ní a zǐgɔɔ ní é màa, ɔ aa lèkɔwa aa bòle ní kibe kaaɔ, aa bòle wǐle bɔleu gwá, aa Yuudɛ dɔɔ zé sè. ⁵ Ǔ Babiloni zǐgɔɔ pèle ní gbɛu, ɔ aa Zedekia lè Yeliko gusalalau. Aa aà kù tàò Babeli kí Nebukanɛzawa Libla, Amata bùsuu. We à yǎdàuaàla, ⁶ à aà néo dèdɛ aà wáa ní Yuda bùsu kíabuio pǐi. ⁷ Ǔ à Zedekia wé wǐwi à aà yè ní mɔdaonao, à tǎaàɔ Babeli. ⁸ Ǔ Babiloniɔ tesò aà bɛwa ní Yelusaleũ kpéɔ pǐi, mé aa a bǐi gbòo. ⁹ Dɔaio gbɛzɔɔ Nɛbuzaladǎ gbé pó gò wǐleuɔ sèle tàrɪnɔ Babeli ní gbé pó gè nàwaɔ ní gbé kɪniɔ. ¹⁰ Taaside búubuɔ ɔ à ní tó Yuda bùsuu we, à ní gbá vǐebuɔ ní bugbɛɔ gɔɔ bee.

¹¹ Babeli kí Nebukanɛza yǎdǐle dɔaio gbɛzɔɔ Nɛbuzaladǎɛ Zelemii yá musu à mè: ¹² N aà sé, níɔ laaidɔwà. Nsu vǎie kɛèo. Lá a ònɛ, nǐli kɛè. ¹³ Ǔ dɔaio gbɛzɔɔpǐ ní zǐgɔɔ ziia Nɛbusazebǎo ní àsi'onki Nɛɛgali Salezɛɛo ní Babeli kía ìwaɔ pǐi ¹⁴ Zelemii sè bòò dakpɛunaɔ ua, aa aà kpà Aikaũ né Gedalia, Safana tǔnawa, à tàò a bɛ, ɔ a ku a gbéɔ guu we.

¹⁵ Gɔɔ pɔ Zelemii ku dakpɛunaɔ ua, Dii yǎ'òè à mè:
¹⁶ Gɛ ñ o Etiopi gbé Èbemelékíe,
 ma Dii Zígɔ̀de Isailiɔ Lua ma mè,
 má yá pɔ má ò wé́lɛɛ bee musu ke,
 kaalɛɛ, i ke aafia no.
 Gɔɔ bee aà wé a siɛ.
 Ma Dii máme má ò,
¹⁷ Gɔɔ bee sɔ́ má aà bɔ,
 má aà na gbé pɔ àlɛ vɛ́akɛnɛ́ɔnɛ ní ɔ̀ziɔ.
 Ma Dii máme má ò.
¹⁸ Má aà bɔɛ, wa aà de ní fɛ̀ndaoo,
 má aà misi ké a ma náai vɛ́ yáí.
 Ma Dii máme má ò.

40

Zelemii z̄lɛa Mizipa

¹ Dɔaiɔ gbɛ̀z̄ɔ̀ Nɛ̀buzaladã Zelemii gbæa gbæa Dii yǎ'ò Zelemiipiɛ. A Zelemii lè Lama, wà aà yè ní mɔ̀daonaɔ, a ku Yelusaleũ z̄íḡɔ̀ ní Yuda gbé pɔ wàlɛ tárnɔ̀ Babeliɔ guuɛ. ² Ké dɔaiɔ gbɛ̀z̄ɔ̀pi Zelemii è, a òè: Dii n Lua zè̀ò wà yáyia guɛ beewæɛ. ³ Dii m̀ò̀ sa lá á òwa, asa a duunakèè, i aà yãmao. A yáí yápi á léi. ⁴ N beeo mále m̀daona polo n ɔ̀wa gbã. Tó à kènɛ, tamanɔ̀ Babeli, mí laaidɔ̀ma we. Tó i kɛnɛ s̄o, kámabo. Bùsu gwa da n æ, gu pɔ kènɛ maa géu. ⁵ Ké Zelemii i dazɛuo, a òè: Gé Aikaũ né Gedalia, Safana tɔ̀una pɔ Babeli kía aà d̄lɛ Yuda wé́lɛɔ gbɛ̀z̄ɔ̀ ù kíí, níɔ kuaànɔ̀ n gbéɔ guu, ge gu pɔ kènɛ pii lé. ɔ̀ dɔaiɔ gbɛ̀z̄ɔ̀pi kùs̄ũakèè, à aà gbàèò. ⁶ ɔ̀ Zelemii gè Aikaũ né Gedalia kíí Mizipa, ñ a kuaànɔ̀ we a gbé pɔ gè ní bùsuuɔ̀ guu.

Gedalia dilea
(2Kia 25.23-24)

⁷ Ké Yuda zīgō d̄aanao n̄ n̄ gbé p̄o kú s̄euo mà Babeli kía mé Aikaũ né Gedalia dile b̄usu d̄aana ũ, mé à taaside p̄o aai tárn̄o Babelioo n̄à a ɔzi, ḡeoo n̄ n̄eoo n̄ néo píi, ⁸ aa m̄o Gedalia kíi Mizipa. Netania né Isimaela kú n̄ guu n̄ Kalea néo Yohanani n̄ Yonatāao n̄ Tanum̄e né Selaiiao n̄ Netofa gbé Efai néo n̄ Maaka gbé Yezaniao n̄ n̄ gbé. ⁹ ɔ Aikaũ né Gedalia, Safana t̄ũna legb̄en̄é n̄ n̄ gbé à m̄e: Asu z̄oblea Babilonioe viak̄eo. A z̄ole wá b̄usu la, í z̄oble Babeli kíae, yá i b̄oán̄o na. ¹⁰ Mapi, má ḡo Mizipa lae, mí yá'o Babiloni p̄o aa m̄o wá kíioe. Apio s̄o à ge p̄okeke n̄ v̄eoo n̄ n̄isio, í ká d̄ou, ío ku w̄ele p̄o á z̄leu.

¹¹ Ké Yuda p̄o kú M̄abuo b̄usu n̄ Am̄onio b̄usuo n̄ Ed̄ũo b̄usuo n̄ b̄usu p̄aleo mà Babeli kía gbé k̄nao t̄o Yuda b̄usu, mé à Aikaũ né Gedalia, Safana t̄ũna dile n̄ gb̄ez̄o ũ, ¹² aa b̄o b̄usu p̄o aa f̄aaaupioo aa s̄u Yuda b̄usu, aa m̄o Gedalia kíi Mizipa, ɔ aa p̄o k̄eke maamaa n̄ v̄eoo píi.

¹³ Kalea né Yohanani n̄ zīgō d̄aana p̄o kú s̄euo m̄o Gedalia l̄e Mizipa m̄pii, ¹⁴ aa òe: N d̄o ké Am̄onio kí Baalisi mé Netania né Isimaela z̄i n̄ deio lò? Ama Aikaũ né Gedalia í n̄ yá sio. ¹⁵ ɔ Kalea né Yohanani ò Gedaliae asii guu Mizipa à m̄e: To mà ge Netania né Isimaelapi de. Gb̄ee ao a yá d̄o. B̄oyái n̄ȳo to aà n̄ de, Yuda p̄o k̄aaańzio í f̄aaa píii? Yuda k̄nao mid̄e. ¹⁶ ɔ Aikaũ né Gedalia w̄e Kalea né Yohananiwa: Nsu yápi keo, ee n̄le d̄o Isimaelawa.

41

Gedalia dea

¹ Wēpi mo soplade guu ɔ Netania né Isimaela, Elisama tɔuna mò ní gbɛɔn kwio, aa Aikaũ né Gedalia lè Mizipa. Kía buie, mé kía iwae. Goo pɔ aale pɔble Mizipa we sãnu, ² ɔ Isimaelapi ní gbɛɔn kwi pɔ kuaànɔ fɛle Aikaũ né Gedalia, Safana tɔuna lè ní fɛndao, aa gbé pɔ Babeli kía aà dilɛ bùsu gbɛzɔ ũpi dè.* ³ Isimaelapi Yuda pɔ kuaànɔ Mizipa weɔ dède pii ní Babiloni zīgɔ pɔ kú weɔ.

⁴ Ké a gu dɔ, gbɛe Gedalia dea yá dɔ gɛiao, ⁵ ɔ gbɛɔn basiiɔ bɔ Sikeũ ní Siloo ní Samalio. Gbépio ní lekãnao wà, aa ní pɔkasao ga kèkè, aa ní me lili kpélekpéle, aale gé Dii ua ní pɔwentio ní tulaletio. ⁶ ɔ Isimaela fɛle Mizipa, àle gé dairile ní ɔɔbo. Ké à kà ní kii, a òné: A mo wà gé Aikaũ né Gedalia kii. ⁷ Ké aa gè wéleu, ɔ Isimaela ní gbé pɔ kuaànɔ ní kòlokpakpa, à ní ká lɔ'eu. ⁸ A mo lè an gbɛɔn kwio ò Isimaela: Nsu wá dedeo, asa wa mase ní naao ní nísio ní zɔo ùle sɛue. ɔ à ní tó we, i ní dede ní ní gbéɔ. ⁹ Lɔo pɔ kí Asa yè goo pɔ àle zika ní Isailio kí Baasao ɔ Isimaela gbé pɔ à ní dedepio kàu Gedalia pɔ sae. Lɔopi ɔ Isimaela gbé pɔ gàgao kàu páupãu.

¹⁰ ɔ Isimaela gbé pɔ aa gè Mizipao kùkù pii, kía nenɔɔo ní gbé pɔ dɔaio dɔaana Nebuzaladã Gedalia dilɛ ní dɔaana ũ aa gè weɔ, ɔ à dàzeu àle tá Amɔnio bùsuu.

¹¹ Ké Kalea né Yohanani ní zīgɔ dɔaana pɔ kuaànɔ yãvãi pɔ Isimaela kè mà pii, ¹² aa ní gbéɔ sèle pii,

* **41:2** 2Kia 25.25

aa gè zíkai ní Isimaelapio. Aa aà lè íkalekíi zɔɔ pɔ kú Gabaɔɔ sae. ¹³ Ké gbé pɔ aa kú ní Isimaelaoɔ Yohanani ní zígɔɔ dɔaana pɔ kuaàɔɔ è, an pɔ kèna. ¹⁴ ɔ gbé pɔ Isimaela ní kúkū Mizipapio Isimaelapi tò we, aa tà Yohanani kíi. ¹⁵ ɔ Isimaela ní a gbɛɔn swaaɔɔ piliwà, aa tilè wà tà Amɔniɔ bùsuu.

¹⁶ Yohanani ní zígɔɔ dɔaana pɔ kuaàɔɔ Mizipa gbé kɔnapio sí Isimaelawa Gedalia dea gbɛa, aa ní séle, zígɔɔ ní nɔɔ ní néɔ ní kía nɔɔ gwana pɔ à sùrínɔ ní Gabaɔɔɔɔ, ¹⁷ ɔ aa dàzeu aa zè Kimaū pilakíi pɔ kú Beteleū sae. Aale tá Egipi, ¹⁸ ké aale bàale Babiloniɔne yáí. Aale viakɛné, asa Isimaela Gedalia pɔ Babeli kía aà díle bùsu dɔaana ũ dèe.

42

Zelemii wabikea Diiwa Yudaɔne

¹ ɔ Kalea né Yohanani ní Osaia né Azaliao ní zígɔɔ dɔaanaɔ ní gbé kíniɔ néfɛnen gbɛzɔɔ pii gè ² ānabi Zelemii lè aa òè: Yá pɔ wále gbɛama ma, ní wabikewɛe Dii n Luawa ní gbé kɔnae beɔɔ pii. Wá dasi yāa, wá gbé pɔ wa gɔɔ sa wá bílao lá ní è wá síe beewa. ³ Wabike Dii n Luawa aà zé pɔ wá sé ní yá pɔ wá keo owɛe. ⁴ ɔ ānabi Zelemii òné: Má mà. Má wabikeé Dii á Luawa lá á òwa. Yá pɔ a wèwá pii má oé. Má gí yāe oié. ⁵ ɔ aa ò Zelemii: Lá Dii n Lua su onɛ wà ke, tó wi zíkewà píio, Diipi mé aɔ de wá seelade síande náaide ũ. ⁶ Yāmaa ge a vāin nò, wá zíkɛ Dii wá Lua pɔ wále n zí yāgbɛaiwà yáwa, ké wà e wàɔ aafia, asa wá zíkɛ Dii wá Lua yáwaɛ.

⁷ Gɔɔ kwi gbɛa Dii yá'ò Zelemiiɛ. ⁸ ɔ à Yohanani ní zígɔɔ dɔaana pɔ kuaàɔɔ sísi ní gbé kíniɔ néfɛnen

gbẽzõ p̄ii. ⁹ A òné: Dii Isailiõ Lua pó a ma z̄i yāgb̄eaiwà mè: ¹⁰ Tó a ḡõ z̄õle b̄usupiu la, má á z̄ed̄o, má á fuangbao, má á gba gb̄aa, má á gbooo, asa ma p̄o yà yá pó má ȳlawá yáie. ¹¹ Asu viake Babeli k̄ia pó á aà vīa vīeo. Asu viakeèò, asa máo k̄uán̄oe. Má á suaba, mí á b̄o aà ōzi. Ma Dii máme má ò. ¹² Má w̄enad̄õé, Babeli k̄ia i á w̄enagwa, i ea á b̄usu soaaé. ¹³ Tó a su mè á Dii á Lua yāmao, á z̄õle b̄usuu lao, ¹⁴ tó a su mè aawo, wá tá Egipīe, we wáõ kuu, wá k̄õ'e ní z̄ioo, wá z̄i kuu mao, n̄ana a káwáguo, ¹⁵ too, à ma yāma Yuda k̄õnao. Ma Dii Z̄iḡõde Isailiõ Lua ma mè, tó a gi ta Egipi, a ge z̄õle we, ¹⁶ f̄ẽnda pó ále viakeè mé a á le Egipi we, n̄ana pó ále leeleke a yá musu a káágūe, í gaga we. ¹⁷ Gb̄é pó aa zè ní Egipi taaò wá ge z̄õle weo, wa ní dede ní f̄ẽndaoe ní n̄anao ní gagyão. An gb̄ee a b̄oo, aa b̄o yá pó má yíamá f̄oouo. ¹⁸ Ma Dii Z̄iḡõde Isailiõ Lua ma mè, lá ma p̄of̄e ní p̄ok̄ūmao b̄õb̄o Yelusaleũdeowa, màa má p̄ok̄ūmab̄oowá, tó a ta Egipi. A ḡõ gb̄ékab̄o ũ, s̄õk̄ẽngu pó ũ, láaip̄o ũ, láanip̄o ũ, mé á wesi gue beele bau lo.

¹⁹ ☽ Zelemii mè: Yuda k̄õnao, Dii òé ásu ta Egipio. Aõ d̄õ s̄áasã ké má òé gb̄ãn we, ²⁰ ma mè a z̄ã yáwa, ále ázia kaik̄ee. A ma z̄i Dii á Luawa, a mè mà wabik̄ewáé, yá pó a om̄ee mà oé, á ke píie. ²¹ Ma yá pó Dii á Lua ma z̄i òé gb̄ã, k̄ási i swás̄eio. ²² Aõ d̄õ s̄áasã ké wa á dede ní f̄ẽndaoe ní n̄anao ní gagyão gu pó á ye gé z̄õleuipi.

43

Yudaõ taa Egipi

1 Ké Zelemii yápi ò gbépiɔne p̄ii a làa, yá p̄o Dii ní Lua aà z̄iomápi, 2 Osaia né Azalia ní Kalea né Yohananio ní waladeɔ p̄ii ò Zelemiiɛ: Ɛɛ níle to. Dii wá Lua i n z̄i ò owēɛ wásu gé z̄ɔlei Egipioo. 3 Nelia né Baluku mé n swáfèwēɛ, ké à wá na Babilonionɛ ní ɔz̄i, aai wá dede ge aai táwanɔ Babeli. 4 Ǿ Yohanani ní z̄iḡɔ d̄oanaɔ ní gbé k̄iniɔ i Dii yāmao, aai ḡɔ Yuda b̄usuuo. 5 Ǿ Yohanani ní z̄iḡɔ d̄oanapiɔ Yuda k̄ona p̄o aa b̄o b̄usu p̄o aa f̄aaau aa s̄u Yuda b̄usuuo s̄ele p̄ii aa dàzeu, 6 ḡɔɛo ní n̄oɛo ní néo ní k̄ia nen̄oɛo ní gbé p̄o d̄oaiɔ gb̄ɛz̄ɔ Nebuzaladā ní tó ní Gedaliao ní ānabi Zelemiiɔ ní Nelia né Balukuoɔ. 7 Aai Dii yāmao, ɔ aa tà Egipi e Tapanesi.*

8 Ǿ Dii yā'ò Zelemiiɛ Tapanesi we à m̄è: 9 Gbè gb̄ɛn̄o s̄ele ge ò v̄ilev̄ile biliki p̄o kp̄aleɔ guu Falaɔ b̄e kp̄ele Tapanesi la Yudaɔ wáa, 10 ní oné ma Dii Z̄iḡɔde Isailiɔ Lua ma m̄è, má a z̄òblena Babeli kí Nebukan̄za sisi, mí aà k̄palabaa kp̄ale gb̄e p̄o má v̄ilepiɔwa. Ǿme a zw̄àakp̄e d̄o gb̄epiɔ musu. 11 A m̄o léle Egipiwa, ɔ gbé p̄o má d̄ile aa gagaɔ gaga, gbé p̄o má d̄ile wà ní k̄úkū z̄iz̄o ũɔ, wa ní k̄úkū a ũɛ, mé gbé p̄o má d̄ile wà ní dede ní f̄ɛndaɔɔ, f̄ɛnda wa ní dedeò. 12 A tes̄o Egipi táakp̄eɔwa aa tékū, i táapiɔ s̄ele tað. Lá p̄od̄ana í a p̄o k̄akaala, màa Babeli k̄ia a Egipi b̄usu p̄o k̄akaala, a ta aafiaɛ. 13 A íatē kp̄e p̄o k̄ú Egipi gb̄ep̄eɔ wíwi, i tes̄o Egipi táakp̄eɔwa.

44

Yáyiaa táagbagbanaɔwa

* 43:7 2Kia 25.26

1 Yáe bee dède Zelemiiwa Yuda pò kú Egipiò yá musu, gbé pò kú Midoliò ní Tapanesiò ní Mefisiò ní Egipiò bùsu geomidokii oioo. 2 Ma Dii Zigõde Isailiò Lua ma mèn, a yá pò má yíã Yelusaleũ ní Yuda wéleowa è píi. A gò bezia ù gbã, gbëe ku weo 3 vâi pò wélepideò kè, aa gè tulaletikâtea dii pò ápiò ge á deziò dõoone aa kùlené, ò aa ma pò fèlemee yáí. 4 Mio a zòblena ãnabiò ziwá mòmoo, aai me ásu yãbëe pò má zaupi keo. 5 O i swáse a ma yãmào. I miké á vãikawao, i tulaletikaa téa dii páleone too. 6 O ma pofè ní pokũmao bòbò Yuda wéleò ní Yelusaleũowa e aa gò bezia gii ù lá á dõ gbãewa.

7 Ma Dii Lua Zigõde Isailiò Lua ma mèn, bóyãí ále yãzõ i áziae à ázia midei? A Yuda gõee ge nõee ge née ge yõminae a gõo. 8 Ale ma pò fèlemee ní á pòkeao. Ale tulaletikâtea dii pálepiõne Egipi la, gu pò a mò zõleu. A ázia dede a yáí, i gõ láaipò ù ní láanipòo dúnia bui píie. 9 Vâi pò á deziò kè á bùsuo ní Yelusaleũ zeaò guuo ní á kíao ní náo ní ápiò ní á nao sãágu yà? 10 E ní a gbão i ázia busao, á ma vía vío. I te ma ikoyã ní yá pò má díle á deziõneozio. 11 Ayãmeto ma Dii Zigõde Isailiò Lua ma mèn, ma zèò mà mikpelié, mí yáyiawá mà á míõnzõ ápiie. 12 A Yuda kõna pò a ze ní sua Egipi lao, ò a su lao, lakii ò á gagau ápii. Fènda ní nõanao a néfènen gbëzõ dede, aai gõ gbékabo ù, sòkèngu pò ù, láaipò ù, láanipò ù. 13 Má á gbé pò kú Egipiò wetã ní fèndao ní nõanao ní gagyãoe, lá ma Yelusaleũdeò wetãwa. 14 Yuda kõna pò mò zõle Egipie a bõo. A e ea ta Yuda bùsu pò ále a bækeuo. A tá weo, sema á gbé pò sù bókii è bàasio.

15 ǃ gǔe pó aa dǔ n nɔe ì tulaletikateaa dii pǎleɔneɔ n nɔe pó kǎaaa we dasidasio n Yuda pó aa ku Egipi n Patelosipio ò Zelemii: 16 Wá yá pó n òwɛe n Dii tóopi sio. 17 Yá pó bò wá léu píi ɔ wá ke, wá tulaletikateaa luabe nɔe kíaee, wí ítǔlewà, lá wápio n wá deziɔ n wá kíaɔ n wá gbāadeɔ kè Yuda búsuu n Yelusaleũ zeawuwa. Gɔɔ bee pɔblea diwázie, wále namable, mé vǎi i wá leo. 18 Za gɔɔ pó wa tulaletikaa téa luabe nɔe kíapie tò, wále ítǔlewà bo, pópíi lé késawáe, fɛnda n nɔanao lé wá dedee. 19 ǃ nɔeɔ mè: Ké wále tulaletikateaa luabe nɔe kíapie, wále ítǔlewà, wále kàa kèè lá aà taawa, wá kè wá zǎo lé sai nɛe?

20 ǃ Zelemii ò gǔe n nɔe pó lé yázásiwawɔne à mè: 21 Tulaleti pó ápio n á deziɔ n á kíaɔ n á gbāadeɔ n á búsudeɔ kàtea Yuda wéleɔ guu n Yelusaleũ zeaw guuo yá do Diiguo lé? Diipi i làasookewào lé? 22 Ké Dii kpàsa n á vǎikeaɔ n tɛ yá pó á kèɔ, a yáí á búsugò bezia gii ũ, gbɛe ku we bo, à gò láaipɔ ũ lá á dǔ gbāewa. 23 Lá a tulaletikàtea a duunakè Diie, i aà yāmao ge aà ikoyā ge aà yādileaɔ, i aà ɔtondokii gwao, a yáí à yām̀dié lá a gǔò gbāewa.

24 ǃ Zelemii ò nɔeɔne n gbé kinio à mè: A Yuda pó á kú Egipi laɔ, à Dii yāma. 25 Dii Zigǔde Isailio Lua mè ápio n á nɔe a legbè, ɔ a zíkèwà a mè á lé pó á kè luabe nɔe kíawa fiaboèe. A mè áo tulaletikaè téa, ío ítǔlewàe. Too, à lé pó á kèwà fiaboè! A zíkè lé pó á gbèèwa! 26 N beeo à ma yāma, á Yuda pó á kú Egipi! Ma Dii ma mè, má sí n ma zɔkɛo, á Yuda pó á kú Egipio, á gbɛe a ma tó si à gbasa me á sí n Dii Lua kuao bo. 27 Mále wéteázi ke mà vǎikeé yáie,

i ke maakeaé yáí no. Wa á Yuda pó á kú Egipiò dede ní fẽndaoe ní noanao e à ge mide ápii. ²⁸ Gbé pó aa bò fẽnda lézi, aa bòle Egipi aa ta Yuda bùsuuò aao bílao, Yuda kōna pó m̀ zòle Egipiò i dō sa gbé pó a yá kú, tó mapi ge ampionε.

²⁹ Ma Dii ma m̀ seela pó a to àò dō ké yá pó ma m̀ má yíawá gue beeu kuεn ke: ³⁰ Ma Dii ma m̀ má Egipiò kí Falaōo Ofela na aà ibεε pó lé aà wεε a oziε, lá ma Yudaò kí Zedekia ná a ibεε Babeli kí Nebukanεza pó lé aà wεε a oziwa.

45

Balukuyá

¹ Nelia né Baluku yá pó ānabi Zelemii òε k̀é láu. A gbεa ò Zelemii yá bee òè Yudaò kí Yoakiū, Yosia né kpalablea ẁε siiōde guu. ² Dii Isailiò Lua mé yápi òne Baluku. ³ Ni me waiyoo mpi, Dii yá'ia kãfine n yã'ōmaue, níle aauke e n kpasa, níle íampakli eo. ⁴ Dii m̀ mà onε á pó pó á b̀ò wíwi, í pó pó á t̀ò wole, baa bùsu búu guu. ⁵ Yãzōo níle wεεle nziaea? Nsu wεεleo, asa Diipi m̀ á yãmo gbépiie, āma gu pó n geu pii, á n misiε. Dii mé ò.

46

Yá pó a Egipiò le

(Isa 19.1-25, Eze 29.1-32.32)

¹ Dii yá'ò ānabi Zelemiiε buiò yá musu à m̀ε: ² Egipi pón la. Yá pó Dii ò Egipiò kí Falaōo Neko zīgōo musun ke, gōo pó Babeli kí Nebukanεza ziblémá

Uflatai Kaakemi sae, Yudaᵋ kí Yoakiü, Yosia né
kpalablea wè sîiᵋde guu.

³ A á sèngbaᵋᵋ keke,
a zᵋᵋ ní a nénao,
í gé zîu.

⁴ A àasîna ká sᵋᵋne, í di ní kpe.
A mò fùᵋᵋ kpákpa, í ze dᵋᵋdᵋᵋ,
à mò ulaᵋ dada, í á sᵋᵋnaᵋ leke.

⁵ Bó mále e wei?
Má è vía ní zîgᵋᵋ kû,
aale pᵋᵋᵋzâke,
wà zîblè má, aale tíle,
aale ní kpe gwao, vía pᵋᵋ liaarzi.
Dii mé ò.

⁶ Gbé kâsakasa i e bàaleᵋ,
gbé gbâa i e bᵋᵋ.
Aale gēmbᵋle, aale kwé
Uflata sae gugbântoo oi.

⁷ Deᵋ mé lé fele lán Niiliwa kee,
aale zâampapa lán í zᵋᵋwai?

⁸ Egipiᵋne! Aale fele lán Niiliwa,
aale zâampapa lán í zᵋᵋwa,
aale me: Wá fele da dúniaae,
wí wéleᵋ míᵋnzᵋ ní gbé pᵋᵋ kúuᵋ.

⁹ Sᵋdeᵋ, à dazeu!
Zikasᵋgodeᵋ, à gofi sᵋᵋsᵋü!
Zîgᵋᵋ, à bᵋ ní táo!
Etiopiᵋ ní Libiiᵋ sèngbao kûa,
Ludiᵋ sá kûa, aale ká.

¹⁰ Gᵋᵋpiá Dii Lua Zîgᵋde pᵋe,
tsia aà ibeᵋwa gᵋᵋe.
Fēnda a yémemiñgu à tā ní auo,

asa Dii Lua Zīgōde sa'oa vī
Uflata saε gūgbāntoo oi būsuuε.

11 Egipiō, à γε bō εσε wεεε Galada!
N beeo á εσεκεε pãε,
á gyã a kέwáo.

12 Buiō ma lá wà widàwá,
á pelemboa wii a li dúniaa.
A gōsaō kpákpakōa,
aai kwε sikōa.

13 Yá pó Dii ò ānabi Zelemiε Babeli kí Nebukanεza
mōa lélei Egipiwa musun κε:

14 A yáε bee o Egipiōνε,
à a kpàwakε Midoli ní Mεfisiō ní Tapanεsio.
A oné aa sōukε aa zī'opoo,
asa zī lé ní saεdeō bleε.

15 Bóyāi á negōnaō wúlεai?
Aai fō fēleo, Dii mé ní né.

16 Aa gēnaleεε aa kpákpakōa,
aa με, feλε wà ta wá gbέō kīi,
wà bàale gbāamōneδεō fēndaε,
wà ta wázia būsuu.

17 A tókpa Egipiō kí Falaōε,
Zōade pó à azia gōíkè.

18 Lá á Taboo dō gbèsisī ũ,
mé á Kaameli dō ísia saε,
ní ma kuao, màa á ibεε mōa sea vīo.
Ma Kia pó ma tón Dii Zīgōde máme má ò.

19 A Egipiō, à á pōō naaa.
Wa á kúkū wà táánεε.
Wa tesō Mεfisiwa à gō bezia ũε,
gbēε aō ku we lo.

20 Egipi de lán zununu kefenawae.
Fiona a bo gughantoo oi, i mo pewa.

21 Zigõ pò Egipio fiaboné
de lán zunebob mekpawae.

Aa kpekpa, aai tile sanu,

aa fi ze gio,

asa yamonegõ mé kà,

an idamagõ mé pila.

22 Egipio bà kpái lé lán mléwa,

an ibeé lélé má n gbāao,

aa sumá n moob lán yāawenaowa.

23 Ma Dii ma mē,

baa ké Egipi zigõ kpa

lán líkpe sisi pò wa fi geuowa,

wa n kwéé.

Asa an ibeepio dasi de kwaola,

wa fi n naoo.

24 Wa Egipio na gughantoodepione n õzié,

wi widamá.

25 Ma Dii Zigõde Isailio Lua ma mē má Tebesi táa

Amõni wetã n Falaõõ n Egipio n n táa kinio n n kiao.

Má Falaõõ n gbé pò aa aà náai víõ wetã, 26 mí n na

Babeli kí Nebukanéza n aà zòblena pò aale n weõne

n õzi. A gbea wa ea wò ku we lán yāawa. Ma Dii

mámé má ò.

27 Ma zòblena Yakõbu buio,

ásu to vía á kũo.

Isailio, ásu bílikéo,

asa má á bo búsu zãzãu,

á buio õ má n sí zòblewa.

Yakõbu buio ea aao ku kílíkili dõdõa,

gbëe a to vía n kũo.

28 Ma zòblena Yakõbu buio,

ásu vīakεo, asa má kúánεε.
 Bui pó ma ɔzðázi ní guuo
 baa tó ma buipio míonzō,
 má á míonzōo.
 Ama á bɔ pāo fá!*

Má á swágaga a zéwae.

47

Yá pó a Filitēo le

*(Isa 14.29-32, Eze 25.15-17, Yoε 3.4-5, Amɔ 1.6-8,
 Sof 2.4-7, Zkl 9.5-7)*

¹ Dii yá'ò ānabi Zelemiie Filitēo musu e Falaɔɔ àò
 gé lélei Gazawa à mè: ² Dii mè:
 I bò gughāntoo oi,
 àε su lán swa paawa.
 Ipi dà bùsua ní pó pó kú a guuo,
 à dà wéleɔla ní gbé pó kúuo píi.
 Wàε wiile,
 bùsudeɔ lé búbuape nípii,
³ ibεεɔ ś gbāa bàalekōfi yáí
 ní śgoɔ wuluu tɔɔelualuaa yáío.
 Maeɔ εa su ní néo séleio,
 ké an gāsí gð dòlɔɔ yáí.
⁴ Filitēo kea kélekele goɔ mé kà,
 wa gbé pó aaí dɔ Tiideɔ ní Sidōdeɔle kōnapio míonzōε.
 Dii mé a Filitēo ásooke,
 i Keleti bùsude pó gðpio dēonzō.
⁵ Gazadeɔ ní mi bò,
 Asekelonideɔ lé gð kpaaua.
 Gusalala gbé kōnaɔ,

* **46:28** Zel 30.10-11

áɔ ázia lili e bɔɛ ni?

⁶ A'a Dii fɛnda, nýɔ zewɛɛ bɔɛ ni?

Sɔɔ n kpéu! Káma bo! Ze màa le!

⁷ Dii mé fɛndapi dàu, kpelewa a ke à zei?

A díle fɛndapie àà yémemi Asekelonideɔ ní
isialededeɔgue.

48

Yá pʼa Mɔabuɔ le

(Isa 15.1-16.14, 25.10-12, Eze 25.8-11, Amɔ 2.1-3, Sof 2.8-11)

¹ Dii Zigɔde Isailiɔ Lua yá'ò Mɔabuɔ musu à mè:
Waiyoo, wà Nebo ásookè.

Wà Kiliataiũ sɪ wà a gbéɔ kùkù,
wà ní mɛɛwiadeɔ kù, aa gò bíli guu.

² Mɔabuɔ íandãa ví lɔɔ,
wà lekpàaíńzi Eɛɛbɔ wà mè:

A mɔ wà ge buipi dúuzɔ.
A Mademedeɔ sɔ á lé a gɔ kpaaũae,
wi péwá ní fɛndao.

³ Olonaiũdeɔ wii ma dɔ:
Wà wá dɛɔnzɔ! Wà wá ké dúuduul

⁴ Wà Mɔabuɔ dúuzɔ,
an néfɛnɛnaɔ ɔɔɔ ma dɔ.

⁵ Aale wiipe, aale Luiti sisi kú,
aale búbuape, aa pila lé gé Olonaiũ.

⁶ A bàale! A ázia mibɔkúí wɛɛɛ,
íɔ ku gbáau lán sɛ̀a zàa'ínawa.

⁷ Lá a á yákeɔ ní á àizeɛɔ náaikè,
a yáí wa á kúkúí,
wi táánɔ bùsu páleu ní á kíɔ
ní á táa Kemɔsio ní a gbàgbanaɔ.

8 Gudena a léle á wélewa píie,
 á wéle a bɔo.
 Wa guzule òkpaε,
 wi gusalala dúuzɔ,
 asa Dii mé ò.

9 A gàsiao kpa Mɔabuɔwa
 aa vua taò,
 asa an wéleɔ gɔ beziao ũε,
 gbεε aɔ ku a kee guu ɔo.

10 Gbé pɔ ɪ zike Diiε n zígbiaoá láaipɔε.
 Gbé pɔ gɪ gbēdei n a fēndaoá láaipɔε.

11 Mɔabuɔ ku dɔdɔa za n èwaasogɔ,
 aa zɔleεε mèteεε lán wēwa dàa guu.
 Wi n lile wà n ká dàa pāleu yāao,
 wi n bɔle wà tānɔ bɔsu pāleuo.
 Aa na e tiaε, an gɪ i lileo.

12 A yái ma Dii ma mè a gɔɔ lé mó
 ké mà dàalekulenaɔ zímá,
 aai n dàapiɔ lé kúle aa n bɔleu,
 aai gbasa n dàapiɔ wíwi.

13 Wí a Mɔabuɔ kũ Kemɔsi yá musuε,
 lá wí Isailio kũ Beteli pɔ aa aà náaikè yá musuwa.

14 Mɔabuɔ, kpelewa á e o
 neɔn zikan gbāaon á ũi?

15 Wa si Mɔabuɔ wéleɔu wà n dēonzɔε,
 an èwaaso maao i gaga gbēdeɔεa guu.
 Kía mé ò, aà tón Dii Zígɔde.

16 Mɔabuɔ kea kélekele káikũ,
 wa yáyiamá zεzεsaie.

17 A bui pɔ á liaañizɔ

ń á gbé pọ a ń tọ màọ píi
à ázia gbēgbē ń yáí,
í me an gopana gbāa làa,
an kpala gawi kọ'è.

18 Dibōdeọ à á kúkii gawide to we,
í pila zōle būsuu.

Asa Mọabuọ kàalenaọ lé mó léleiwá,
aa á wéle bíideọ gbooe.

19 Aloeedeọ, à ze zé sae àọ gudā,
íọ gōe ń nọe pọ aale kòso fáọ la
àọ me, à kè kpelewa ni?

20 Wí Mọabuọ kù, wà ń dúuzòe.

A wiile! A búbuape,
í oné Aano sae we,
wà Mọabuọ míonzòe.

21 Lua yákpalekè ń gusalaladepiọe,
Olonadeọ ń Yazadeọ ń Mefaadeọ

22 ń Dibōdeọ ń Nebodeọ ń Bediblataiüdeọ

23 ń Kiliataiüdeọ ń Begamuludeọ ń Bememonadeọ

24 ń Keliodeọ ń Bọzeladeọ
ń Mọabu būsuu wéleọ píi,

a pọ pọ kú káiọ ń a pọ pọ kú zāọ.

25 Wà Mọabuọ gbāa kọ'è,

wà ń gāsa wíwi.

Dii mé ò.

26 Mọabuọ kuabii Diiwae.

A íkakané,
aa léle ń pisi guu blatau,
aa gō láanipọ ü.

27 I Isailiọ láanike yāa nolo?

Tó ále ń yá'o,
iliọ mikené déüdeü

lán kpáí wa kùwao lé?

28 Mɔabuɔ, à á wéleɔ to we,
í ge àɔ ku gbetoɔu
lán bã pɔ í né da wewa.

29 Wa Mɔabuɔ yɔɔ yāmà,
an kàamai ní ní zazao kè zài.
Aa ziasɛa lesí ní ìandāo vī,
wala mé lé ní é ní sɔ guu.

30 Ma Dii ma mɛ,
má nízia sɛa lesí dɔ, kási pãɛ,
an yãbole lí gbesuo.

31 Ayãmeto mále ɔbo Mɔabuɔne,
mále wiipe ní yá musu,
mále búbuape Kilalesedeɔne.

32 Mále ɔbo Sibema vɛɛbuɔne,
ma wiipi de lán Yazɛɛdeɔ pɔwa.
Sibema gɔna ɔtà yãa e ísialei
e à gè kà Yazɛɛwa.

Ɔ gbɛkaalɛna mɔ̀ lèlɛ
a vɛɛ kó pɔ màɔwa.

33 Wà pɔna ní yaabo bɔ
Mɔabuɔ kaaɔu ní búwaɔ.
Má tò vɛɛ lé bo a fɛkíi bo,
gbɛɛ lé ɔzɔ vɛɛwa ní wiio bo.
Wii dɔ, kási pɔna wii no.

34 An wii dɔ za Esebɔ e Eleale ní Yaazao,
za Zoaa e à gè pè Olonaiũ ní Egala Selisiaowa,
asa baa Niũliũ í bà boɛ se.

35 Gbɛ́ pɔ aai sa'o gulesiɔwa,
aai tulaletikateɛa ní diiɔneɔ,
má ní midɛ Mɔabu búsuuɛ.

Ma Dii máme má ò.
⁴⁵ Olo'olobonaɔ yèèè làa,
 aale mikpakii wεεε Esebõ uei,
 õ té fèle Esebõ,
 tèlepio bõ kí Siõ wélepiu,
 àle kú Mɔabuɔ miwa,
 àle kú zɔakanapio dɔwa.
⁴⁶ Waiyoo á Mɔabuɔ!
 Kemɔsi gbàgbanaɔ mĩde!
 Wà á negɔɔ kũkũ zìzɔɔ ũ,
 wà á nenɔɔ nàaa wà tàrínɔ.
⁴⁷ Ma Dii ma mè gɔɔgbεzãzĩ
 má su ní Mɔabuɔ ní pá ziu.

Lá yá a zõle Mɔabuɔwan we.

49

Yá pɔ a Amɔniɔ le

(Eze 21.28-32, 25.1-7, Amɔ 1.13-15, Sof 2.8-11)

¹ Amɔniɔ yá musu Dii mè:
 Isailio negɔɔ vɔ lé?
 Aa túbiblenaɔ vɔ lé?
 Akea táa Mɔɔku gò Gada bùsu vii?
 Bóyãi aà gbàgbanaɔ ku a wéleɔui?
² Ma Dii ma mè,
 a gɔɔ lé mó ké má kúkua dɔ
 Amɔniɔ mεεwia Labawa,
 i gɔ bezia ũ.
 Isailio i tesõ a zɔεwiaɔwa,
 aai gbé pɔ ní yá yãapio ya sɔ.
 Ma Dii máme má ò.
³ Esebõdeɔ, à wiile,

asa Ai kàaleε.
 Labadeo, à búbuape,
 í zwànkasao kákaála,
 í ázia gbēgbē,
 à bàabāabo á wéle bíidepiu,
 asa wa Mɔbku séle taò sànu
 ní a gbàgbanao ní ní kíaoε.

⁴ Bóyāi ále íanadā

á guzule táaedeo yá musui?
 Pòbòzākenaο, i á àizeε náaike
 à me: Deo mé aa fĩ lélewái?

⁵ Ma Dii Lua Zígōde,

má tó bui pò liaaázio gili gēáguε,
 aai péwá ápii,
 gbēε ku à á gbé pò fáaaaο káaaο.

⁶ Gbezā má su ní Amōnio ní pá ziu,
 ma Dii máme má ò.

Yá pò a Edōu le

*(Isa 34.5-17, 63.1-6, Eze 25.12-14, 35.1-15, Amō
 1.11-12, Abd 1-14, Mal 1.2-5)*

⁷ Edōu yá musu Dii Zígōde mē:

Ṣnōnae ku Temani bo lé?
 Laaideo ledama làa yà?

An ṣnō gēzεa yà?

⁸ Dedādeo, à εa ní bao,

í γε ule gbè'εο guu,
 asa má tó á Esau buio yā'e
 á wetāgōpie.

⁹ Tó vēekōzōzōnaο mé mò sī á vēebuοu,
 vēε kōna ò aa tóéo lò?

Tó kpáio mé gēázi gwá sō,
 pò pò an pò dōwà ò aa se adoo lò?

10 Mapi s̄ má Esauo p̄o pilimá píie,
 má b̄má ní ulék̄iio guue,
 aa naalek̄i e guei bo.

An néo ní ní daeo ní ní gbédeeo gaga,
 an bui ao ku bo.

11 A tone p̄o gwana v̄ioo to we,
 má olian̄zi.

A gyaa gbẽandoo i ma náaike bo.

12 Ma Dii ma m̄e,

tó gbé p̄o aai ka ma p̄okūma í miaoo s̄u wa m̄i,
 ápiio s̄o á bo p̄ae?

A bo p̄ao, á mi s̄e.

13 Ma Dii má si ní maz̄iao,

B̄ozela a ḡo bezia ūe,

io da gii lán gbáawa.

Ao de lánip̄o ū, láaip̄o ū,

a z̄ewiao io da gii ḡopii.

14 Ma baomà Diiwa,

wà z̄inae z̄i buiowa aà oné,

aa k̄o k̄aaa aa ge lélewá,

aa fele gé z̄ikaiáno.

15 A ma! Má tó à ḡo k̄pee buio guu,

w̄ilio sakaágu.

16 A n̄ose p̄asi ní á k̄amaio mé á s̄as̄a.

A gbé p̄o a gbe k̄e á k̄p̄e ū,

á z̄leá gb̄es̄is̄i musu,

baa ké a á sakpe dà musumus̄u lán baewa,

má á b̄aee.

Ma Dii m̄ame má ò.

17 Edoũ bùsu a ḡo w̄aiwai,

ȳapi i di gbé p̄o lé ḡe weowa,

aaiio a lánaike w̄et̄ea p̄o w̄a m̄òe ȳái.

18 Aɔ de lán Sɔɔɔũ ní Gɔmɔɔɔ*
ní wéle pɔ kú ní saeɔ míɔnzɔawae.

Ghɛe a zɔle weo, baa do.

Ma Dii máme má ò.

19 Lá nòɔmusu ì bɔ Yuudẽ dàou
à gè bualou ò àizεεdeu,

màa má Eɔɔũɔ ya mà ní bɔle ní bùsuu gɔ̀ɔ,
mí gbé pɔ má sè dile we.

Déme muaamanɔi?

Déme a fɔ ma gbea a yáii?

Dɔaana kpele mé a fɔ ze gimεei?

20 Ayámεto à yá pɔ Dii zèò à ke Eɔɔũɔne ma
ní yá pɔ a ðile Temanideɔ musuo.

Nòɔmusupi a ní néɔ naaa taò lán sãɔwae,
i ní bualoupi ðéɔnzɔ ní yái.

21 An kwea a tɔle lualua,
wa ní wii ma e Isia Tɛai.

22 A ma! Ibeε a fele kúu'omá,

i a gàsía poo Bɔzela.

Gɔɔ bee sɔ a kɛ Eɔɔũ neɔɔnaɔgu
lán nɔe pɔ lé ne'i wãwãkewa.

Yá pɔ a Damasi le

(Isa 17.1-3, Amɔ 1.3-5, Zkl 9.1)

23 Damasi yá.

Amatadeɔ ní Aapadadeɔ gee gò kpá ní wéi,
ké aa bao íi mà yái.

An sɔ zεa tεεεo lán ísia íwa,
an nòse daa doũ.

24 Damasideɔ kúsu kwè,
aale olo'olobo,
aa lèkɔwa ní bao.

* **49:18** Daa 19.24-25

Pɔsia ní wāwāo tòmá,
lán nɔɛ pɔ lé ne'íwa.

²⁵ Bóyái aai bɔle wà wéle tɔdepi tò weo ni?
Mεεwia pɔnadepi.

²⁶ Wélepi èwaasoɔ kwe a zeao guue,
wi a zīgɔɔ dede zibeezi píi.
Ma Dii Zīgɔde máme má ò.

²⁷ Má tesɔ Damasi bíiɔwa,
kí Benadada zegikíi i tékú.

Kedaaɔ ní Azoo b̀̀sudeɔ

²⁸ Kedaaɔ ní Azoo b̀̀su pɔ Babeli kí Nebukanεza
l̀̀lemáɔ yá musu Dii m̀̀:
A fele gé lélei Kedaaɔwa,
í gukpɛdepiɔ d̀̀ɔnzɔ.

²⁹ Wa ní zwàakpɛɔ ní ní pɔtuoɔ símá,
wi tá ní ní zwāa pɔ aai da ní kpéuɔ
ní ní yiongoɔ ní ní pɔɔ píi.
Wi wiidɔmá: Via pɔɔ liaaázi!

³⁰ Azoo b̀̀sudeɔ, à bàale fáaa,
í ge ule gbè'εo guu.

Ma Dii máme má ò.
Babeli kí Nebukanεza yāsèáno,
à lekpaaiázi ní gbéɔ à m̀̀:

³¹ A ge léle bui pɔ kálea dɔdɔa,
aale nízia náaikεɔwa.
An wéleɔ gbaɔ ní gbáaɔ vɔ,
aame ká we nt̄ε.

Ma Dii máme má ò.

³² Wa ní yiongoɔ naaa,
wi tá ní ní zuɔ dasidasi.
An gbé pɔ aai mizɔiɔ,
má tó yá bɔ gupiiu à ní le,

mí n̄ fāaa dún̄ia gola síīṣu.

Ma Dii m̄ám̄ε má ò.

³³ Azoo b̄usu a ḡṣ gb̄ēgbonaṣ t̄òò ũε,
iṣ da w̄áiwai ḡṣṣpii.

Gb̄ēε aṣ ku we ɓo, baa do.

Elaũ b̄usu

³⁴ Dii ȳá'ò ānabi Zelemiiε Elaũ b̄usu ȳá musu
Yudaṣ kí Zedekia kpalablea daalεḡṣṣ à mè:

³⁵ Ma Dii Ziḡṣde ma mè,

má Elaũṣ sá é'ε,
asa sápi ṣ aale gb̄āa'ewà.

³⁶ Má dún̄ia gola síīṣ íana gbaεmá,
mí n̄ fāaa gupiiu.

B̄usue ku k̄é an lala'onṣ gí tauio.

³⁷ Má Elaũṣ k̄āδε n̄ ibεε p̄ó aale n̄ wεṣne,
mí ȳáyiamá n̄ p̄ṣf̄ē p̄āsio.

Ma Dii m̄ám̄ε má ò.

Má p̄émá n̄ f̄ēndao
e mà γε n̄ midεε.

³⁸ Má Elaũṣ k̄ía n̄ n̄ d̄baanaṣ d̄edεε,
mí a kpalabaa kp̄áε an b̄usuu.

Ma Dii m̄ám̄ε má ò.

³⁹ Gb̄ezā má su n̄ Elaũṣ n̄ pá ziu

Ma Dii m̄ám̄ε má ò.

50

Babeli d̄utuz̄sa

(Isa 13.1-14.23, 47.1-15)

¹ Ȳá p̄ó Dii dà ānabi Zelemiiε a ò Babeli n̄ Babiloni
b̄usuo ȳá musun kε:

² A baoε bee kpa buiṣne,
à dàlapoo da, í kp̄àwakε,
ásu ȳāe ulenéo,

à mε wà Babeli sì,
 an táa Bēli gεε gò kpa a wéi,
 an táa Melodaki gò zε yèεε.
 An pó pó aa pī dii ũ gò ní wío,
 vía ní táapio kù pīi.
³ Gugbāntoo oi bui mé lèlεwà,
 aa a bùsu kè yáiyai.
 Gbēε ku we ɔo,
 baa nòbɔɔ se, aa bàalè bòlεuε.

⁴ Ma Dii ma mē
 zībeezi Isailio ní Yudaɔ su sānu,
 aa ma Dii ní Lua kíi wεεε ní ɔɔɔo.
⁵ Aa Siɔna zé gbεa, aai mipεwà,
 aai naa, ma bàa iɔ kúńno gɔɔpii,
 a yá a sáńguo.

⁶ Ma gbéɔ de lán sã sãsaɔwaε,
 an dɔaanaɔ mé tò aa liaaliaa,
 ɔ aa pòbɔɔzākè mεε gbèsi siɔ musu.
 Aa gè gbèsi siɔ musu le,
 aa sù si si musu la,
 e aa gè zà ní kúkiwa.

⁷ Gbé pó bòmáɔ ní mɔmɔ.
 An ibεεpio mē wa tàae vío,
 asa aa duunakè Diiεε.
 Dii mé ní kaa si ande
 pó an deziɔ wé dɔi ũ.

⁸ A bɔlε Babeli,*
 à Babiloni bùsu to we.
 Aɔ de lán blesana

* **50:8** Zia 18.4

pó d̄baaa kpàsa p̄ó̄n̄ēwāe.

⁹ Asa má bui z̄ó̄ k̄aa gugh̄antoo oi bùsuu,
mí n̄ sóike aa ge léle Babeliwāe.

B̄oa we aa gé z̄í'̄p̄ooi, aai sí.

An kāo de lán n̄eḡōn̄ ònade p̄ó aali su asiōwa.

¹⁰ Aa Babiloni bùsu p̄ó̄ naaa,

p̄osēlenap̄io i k̄á.

Ma Dii máme má ò.

¹¹ A gb̄é p̄ó i ma gb̄é̄ p̄ó̄ naaāo,

lá ále tid̄ōn̄la, ále p̄onake n̄ n̄ p̄ó̄,

lá ále vív̄í lán zununu p̄ó lé p̄ó̄wenagb̄ēwa,

lá ále wiile lán s̄ōsāwa,

¹² wí a á da k̄ū maamaae,

n̄oe p̄ó á í gee a ḡō kpa a w̄éi.

Aà buīo i ḡō kp̄ee buīo guu,

aà bùsu i ḡō gb̄áa gii w̄áiwai ū.

¹³ Gb̄ēe āo ku weo ma p̄of̄ē ȳái,

a ḡō da ȳàaa píie.

Ȳápi a di gb̄é p̄ó lé d̄o Babelizīwa píi,

aaīo lesuik̄ewà ía p̄ó wa dàwà ȳái.

¹⁴ K̄azunāo à z̄í'̄p̄oo Babelizi,

ásu á kāo weḡwao, à z̄ōi,

asa à duunak̄è Diīēe.

¹⁵ A k̄úkua d̄owà gup̄iiu!

A mikp̄amá sa,

a bí̄o kw̄è, a ḡí̄o gb̄òo.

Lá Dii mé lé t̄osiwà,

à t̄osiwà,

à k̄ēè lá à k̄en̄éwa.

¹⁶ A p̄ot̄ōnāo mí̄on̄z̄ō Babeli n̄ p̄ok̄ek̄enāo.

Baade b̄ole tá a gb̄é̄o k̄íi,

gbépii bàale ta a bùsuu,
gbāamonedo ní ní fēndao yái.

17 Isailio de lán sã pó fāaaaowa,
nòomusuo mé sǐngu.

Asilio kía mé ní mòmò káau,
ṣ Babeli kí Nebukaneza ní ké kélekele gbězã.

18 Ayāmeto ma Dii Zigōde Isailio Lua ma mē,
má Babeli kía ní a bùsudeo wētã
lá ma Asilio kía wētãwae,

19 mí su ní Isailio ní dádákekíi.
Aa poble Kaameli ní Basanao,
aai kã Eflaiũ ní Galada sǐsǐo musu.

20 Ma Dii ma mē,
gòo bee wa sãa wēele Isailiowa, wa eo,
wa kpáleke Yudaò duunai, wa bòwào,
asa má gbé pó ma ní bópio duuna kémáe.

21 A léle Melataiũ bùsuwa,
í Pekodio dede à ní míonzò.
Ma Dii mámé má ò.
A yá pó má ðiléé ke píi.

22 Zikakōfi ma do bùsupiu,
a wíwia zòo.

23 Masana pó dúnia wíwi píi yã gwa wíwia sa sõe!
Babelipi gò sòkēngu pó ù bui píie.

24 Dii baikpàne Babeli,
ní a yá dōo, ṣ à n kũ.

Wà zámakēne wà oðíema,
asa n sòlekè ní Diiøe.

25 Dii Lua Zigōde a làasi zé wē,
à bò ní a pofē gōkeboò,
asa a zǐ vǐ Babiloni bùsuu à gé keie.

26 A bɔɛ gupiiu à mɔ léɛwà,
 í a dɔɔ wɛwɛ,
 í a pɔɔ káaa zùuuzuuu,
 í a míɔnzɔ, a kee su gɔɔ.

27 A ní swanaɔ dɛdɛ,
 à ní kòlokpakpa!
 Waiyoo ampɔɔ,
 asa an wɛtãgɔɔ mé kà.

28 A gbɛ́ pɔ́ bàalè bɔ́ Babiloni bùsuu,
 aa sù Siɔnaɔ yãma, aale me,
 Dii ní Lua tɔsímá a kpé yá musu.

29 A kàzunaɔ káaa Babelizi,
 sadeɔ i bòokpa wà liai.

A gbɛ́e su bɔɔ.

A flaboè aà yákeawa,
 à keè lá a kènéwa píi,†
 asa à kuabliae,

à bänkù ma Isailiɔ Lua pɔ́ ma kua adoawae.

30 A yáí tò a èwaasoɔ kwe a zɛaɔu,
 a zígɔɔ gaga zibeezì nípiiɛ.

Ma Dii máme má ò.

31 Ma, ma íbɛɛsɛ̀nnɔ kàamaide.

Ma Dii Lua Zígɔ̀de máme má ò,

asa gɔɔ pɔ́ má díɛ mà n wɛtãwà mé kà.

32 Kàamaide a gẽmbɔɛ à léɛ.

Gbɛ́e ku à ɔkaaàzio.

Má tɛsɔ aà zɛɛwɔaɔwae,

pɔ́ pɔ́ liaiɔ i tékù píi.

33 Ma Dii Zígɔ̀de ma mɛ,
 wà gbãamò Isailiɔne ní Yudaɔ píi.

† 50:29 Zia 18.6

Gb́é ṕo tàrínɔ zìzɔɔ ũɔ n̄ k̄ūa,
aa ḡi n̄ gbaei.

³⁴ Ama an Bona gbāa v̄i,
aà tón Dii Zīgōde.

A zeh̄nɔ, i to an bùsu íampa,
i gili ḡē Babelideɔgu.

³⁵ Wa léle Babiloniɔwa n̄ f̄endaoe.
Ma Dii máme má ò.
Wa léle Babelideɔwa
n̄ a d̄oanaɔ n̄ a ònɔnaɔ.

³⁶ Wa léle ānabi egeɔnaɔwa,
wi n̄ d̄ō s̄ōɔ ũ.

Wa léle negeɔnaɔwa,
an nis̄ina i na líwa.

³⁷ Wa léle n̄ s̄ōɔ n̄ n̄ zikas̄goɔwa
n̄ bui ṕo lé zeh̄nɔɔ,
aai ḡō lán n̄oɔwa.

Wa léle n̄ làasiɔwa,
wí n̄ ṕo naaa.

³⁸ Wa léle n̄ swaɔwa, a í i ba,
asa t̄aa di n̄ bùsuue.
P̄ov̄áipiɔ mé tò aa ḡō m̄isai.

³⁹ Gh̄ēgbonaɔ n̄ maiɔ mé aao k̄álea we,
kooh̄h̄ūnaɔ iɔ z̄ōz̄ōu.
Aɔ da bezia ũ ḡoɔpīe,
gb̄ēe aɔ ku we bau l̄o.

⁴⁰ Lá Lua S̄oɔɔ ũ n̄ Ḡom̄oɔo suump̄à‡
n̄ w̄éle ṕo kú n̄ saeɔ,
m̄aa gb̄ēe aɔ ku Babeli l̄o, baa do.
Ma Dii máme má ò.

‡ 50:40 Daa 19.24-25

41 Gwa! Zigɔ̀ b̀ gugb̃antoo oi,
bui zɔ̀ n̄ n̄ k̄iaɔ̀ f̄l̄e dasidasi
za d̄unia l̄ewa, aale m̄o.

42 Aa s̄aɔ̀ n̄ s̄onaɔ̀ k̄úk̄ua,
aa p̄as̄i, s̄osobisaideɔ̀ne.

Aa di s̄oɔ̀ k̄pe,
an k̄ia d̄o l̄an ísia k̄ɔ̀fiwa,
aale m̄o z̄i'ɔ̀pooińzi, Babeli.

43 Ké Babeli k̄ia n̄ bao mà,
a d̄o ké yá ḡiwaɛ, ɔ̀ à ḡò d̄òl̄o,
w̄aw̄a aà k̄ù l̄an ne'iw̄aw̄a.

44 Lá n̄oɔ̀musu i b̄o Yuud̄e dàou
à gé bualoũ àizeɛdeu,
m̄aa má Babelideɔ̀ ya
m̄a n̄ b̄ole n̄ b̄usu ḡo,
m̄i gb̄é p̄o má s̄è dil̄e we.

Déme muaaman̄o?
Déme a f̄o ma la a yáii?
D̄oana k̄pele mé a f̄o ze gim̄eɛi?

45 Aȳam̄eto à yá p̄o Dii z̄èò
à ke Babelideɔ̀ne ma
n̄ yá p̄o a d̄il̄e Babiloniɔ̀ musuo.
N̄oɔ̀musupi a n̄ néo naaa taò l̄an s̄aɔ̀waɛ,
i n̄ bualoũpi d̄eɔ̀nz̄o n̄ yáii.

46 Babelideɔ̀ k̄úk̄ua k̄ɔ̀fi a t̄oɔ̀le lualua,
bui pii a n̄ wii maɛ.

51

1 Ma Dii ma m̄è, má tó ían p̄okaalena f̄el̄e,
i Babelideɔ̀ séle n̄ Babiloniɔ̀ pii.

2 Má bui z̄iloɔ̀ gb̄aɛ Babeliwa,
aa b̄o gupiiu,

aai lélewà yáyiawagɔɔ,
aai ní fáfã e an bùsu gɔ da gii.

³ Asu to an kàzunaɔ ní sá káo,
ásu to aa ní mò ulaɔ dao.
Asu ní èwaasoɔ wɛnagwao,
à ní zígɔɔ míɔnzɔ.

⁴ Aa kwɛ gɛɔ ũ Babiloni bùsuu,
wa ní zɔzɔ aa léle a zɛaɔu.

⁵ Isailiɔ ní Yudaɔá gyaaɔ no,
Dii Zígɔde ní Lua i pākparíziɔ,
asa tàae pɔ wa kè Isailiɔ Lua
pɔ a kua adoae Babiloni bùsuu kè zài.

⁶ A bàale bɔle Babeli,
á baade i a mibɔkii wɛɛɛ.
Asu to à gaga wélepi tàae yáio.
Dii tɔsimagɔɔ mé pila,
a fiaboné a zéwae.

⁷ Babeli de lán vua imibɔwa Dii ɔziɛ,
a tò dúnia bui píi a igbè kà.*
Buiɔ a vɛɛ mĩ, ã aa gɔ̀ mĩsai.

⁸ Babeli a kwé kándɔɛ, i ga.
A ɔɔbè, í ɛɛ maè aà bɔwa.
Wiliɔ dɔo, a gí gbágbãia?

⁹ Wa ɛɛ màma Babeliwa, i gbágbão.
Wà aà to we sa,
wá baade a taa ke a bùsuu,
asa aà tàae luabɛpuana lè,
à gbà zɔ̀ luawae.†

¹⁰ Dii tò yá bòwanɔ na.

A mɔ wà gé yá pɔ Dii wá Lua kè dau siuiné Siɔna.

* **51:7** Zia 17.2-4, 18.3 † **51:9** Zia 18.5

11 A á kaɔ lé keke,
 í á sèngbaɔɔ séle!
 Dii Mede kíaɔ sóikè Babeliwa,
 asa à zè ní aà kaaleaɔe,
 i tɔsiwà a kpé yá musu.

12 A dàlapoo se à mipèð Babeli bíiwa.
 A zígɔɔ gba gbãa,
 í gudɔanaɔ gbae aa gé ní kúkii!
 A gbéɔ zezε aa bɔnsae kené!
 Yá pó Dii zèð a keε,
 yá pó àle yá Babelideɔ yá musupi.

13 N kále swa zɔɔ saε,‡
 àizeε tɔma,
 ní beeo n ka kaalea sa,
 n ɔvã'i'ea lé kà.

14 Dii Zígɔde sí ní aziaɔ à mè
 má tó wà li Babelia lán kwaɔwa,
 wi kúkua dɔwà.

15 Dii mé tɔɔle kè ní azia gbãao,
 à dúnia kàle ní azia ònoɔ,
 à musu kpàle ní azia wezεo.

16 Tó Dii pùna,
 í pó kú musu í kɔfike,
 ì to lou sisi za dúnia léwa.
 Dii ì bɔ ní íanao a làasiu,
 ì to lou ma ní píleao.

17 Gbɛnazinaɔ ɔɔũ, aa yãe dɔo,
 siaɔ gee a gɔ kpá ní wéi
 táa pó aa píɔ yá musu.
 Pó egeɔaɔne, aa wɛni vío.

‡ 51:13 Zia 17.1

18 Pó gianaone, láanipone,
yákpalekegwozi aa mide.

19 Dii pó de Yakobu buio baa ũ muaarino,
asa ũme pópíi kè
ní bui pó à ní sé a pó ũ.
Aà tón Dii Zígode.

20 Babeli, ní de ma gbéwiwibo ũe,
ma gōkebōn n ũ.
Mi n se mà buio wíwiò,
mi ní kpalaō midennō.

21 Mi sōó ní ní dikpenaō wíwinno
ní zikasōgoō ní sōgodeō.

22 Mi gōeō ní nōeō wíwinno,
néfēnen gbēzō,
èwaasoō ní wéndiaō píi.

23 Mi sādānaō ní ní sāō wíwinno,
zōeō ní ní zù zikenāō,
dōaanaō ní gbāadeō.

24 Má fiabo Babelideone
ní Babiloniō píi á wáa
vái pó aa kè Siōnae yái.
Ma Dii máme má ò.

25 Gbèsisi būsudena,
ni dúnia búu òkpá,
ō ma felenno sa.
Ma Dii máme má ò.
Má okàa kpanzi
mà n zu yātēue,
ní gō lán gbèsisi tékūawa.

26 Wa n gbēe se kpedōgbēō mide ũ
ge ēdaalegbē ũo,

asa ñyɔɔ de bezia ũ gɔɔpiie.
Ma Dii máme má ò.

27 A gudɔkɔɛkii dile dúniau,
à zì kuupe bùsu ní bùsuo.
A gbābɔ buiɔne,
aa gé lélei Babeliwa,
Alalata kía ní Mini kiao
ní Ase Nazi kiao sóikewà,
í zígɔ badeɔ dile aa gé léleiwà,
í sɔdeɔ gbaewà lán kwasutɛɔwa.

28 A gbābɔ buiɔne aa géwà ní zio,
Mede kiao ní ní dɔaanaɔ ní ní gbāadeɔ
ní bùsu pɔ aale kiblewàɔ gbéɔ.

29 Dúnia lé dee, àle pelembo,
yá pɔ Dii lé yá ní Babelio gi kuɛ.
A tɔ Babiloni bùsu gɔ bezia ũɛ,
gbɛɛ aɔ ku we bo.

30 Babeli negɔnaɔ fù zíwa,
aa gɔ ye ní zegikíiɔ.
An yèèè làa aa gò lán nɔɔɔwae.
Wà tesɔ ní beɔwa,
wà ní bole gbáaɔ è'ɛ.

31 Zinaɔ lé dadakɔle,
baokpanaɔ tekɔi,
aale gé baokpai Babeli kíaɛ,
aa oè wà aà wéle búu síwà,

32 wà swabuakíiɔ sí,
wà tesɔ dǎnaɔwa,
gili gè zígɔɔgu píi.

33 Ma Dii Zígɔde Isailiɔ Lua ma mɛ

Babeli kekεgɔɔ kà,
 a de lán pówena pó wa kàle zeu,
 wàle go keèwae.

³⁴ Babeli kí Nebukanεza wá taitai,
 à wá ké kélekele,
 à wá tó lán dàa giiwa.
 A wá mɔmɔ lán kwāsawa,
 à kà páupāu ní wá pó maaɔ,
 ɔ̃ à ɔ̃zɔ̃wázi.

³⁵ Siɔnadeɔ mè
 gbāa pó Babelideɔ m̀néné aa ní só,
 to a yá wí ní musu.
 Yelusaleũdeɔ mè
 ní bɔɔ'i pó Babiloniɔ mi,
 to aa a gbe'e.

³⁶ A yái ma Dii ma m̀e,
 A ma! Má zeánɔ, mí tɔsié.
 Má tó an swada í ba,
 má tó an nibɔnaɔ gɔ̃ gii.

³⁷ Babeli a gɔ̃ gbèze ũe,
 gbēgbonaɔ tòo ũ, s̀kēngu pó ũ,
 láanipɔ ũ, gbēe aɔ ku weo.

³⁸ Babelidepiɔ pūna s̃anus̃anu lán ǹɔmusuwa,
 aa ɔ̀ɔɔ lán ǹɔmuɔu néɔwa.

³⁹ Gɔɔ pó an me w̃a,
 ɔ̃ má m̀néné ní í gbāao,
 mí kákané, aai gɔ̃ d̀ɔsai, §
 aaiɔ i'o vusai gɔɔpii.
 Ma Dii máme má ò.

⁴⁰ Má ní pále lán s̃anebɔɔɔ
 pó wàle mó ní kòlokpaibwa,

lán sāsakaoo ge blesanaowa.

⁴¹ Wa léle Babeliwaε fá!

Wa dúnia wéle tɔdepi sie,
Babelipi i gɔ sɔkɛngu pɔ ũ buionε.

⁴² Isia a da Babeliaε,
a ikooa kɔfideɔ lélewà.

⁴³ Àà zɔewiaɔ gɔ beziaɔ ũ,
aà bùsu i gɔ gbáa gii ũ.

Gbɛε aɔ ku weo, gbɛε a pãao.

⁴⁴ Má fεε ní Belio Babeli,
mí tó aà pɔ pɔ a mòmoo pisipisi.

Buiɔ siu we lo, aà bíio kwé.

⁴⁵ A bole a guu ma gbéɔ,
baade azia mibokii wεεε
ma pɔkuma pásí yái.

⁴⁶ Tó a bùsupi baœ mà,

ásu to sɔ kéáguo,

ásu to vía á kũo.

Yápási a fεε bùsupiu,

kpaladeɔ fεε ní kɔo.

A yápi feena ma wɛa,

í a feena ma zii.

⁴⁷ Asa a gɔo lé mó

ké má fεε ní Babeli táao.

A gbéɔ kwε gεo ũ a guu,

bùsupideɔ gεε i gɔ kpá ní wéi.

⁴⁸ Luabedeɔ ní zíledeɔ gulake

Babeli yá musu mípii,*

asa bùsudeɔo bo gugbántoo oi,

aa mo lélewàε.

Ma Dii máme má ò.

* 51:48 Zia 18.20

49 Lá Babelideᵛ gbéᵛ dèdε dúnia guu dasi,
Babelipi a wiε sa

Isaili pᵛ aa ní dεdεᵛ yá musu.†

50 A Isaili pᵛ a bᵛ an fēnda lézᵛ,

à bᵛ we, ásu zεzε weo.

A to Dii yá dᵛágu za zàzā we,

í Yelusaleᵛ yāda á sᵛu.

51 Wà yá liwēε, ñ wí wá kú,

bui zᵛiloᵛ gè Dii kpéu e aà kúki,

wá gεε gò kpá wá wéi.

52 Ma Dii ma mē, a gᵛᵛ lé mᵛ

ké má fεε ní Babeli táᵛ,

gbé pᵛ kè'ia Babiloni bùsu bᵛu guuᵛ aaᵛ aaukε.

53 Baa tó Babeli gbà zᵛ luawa,

mé à a bᵛi lesí gbāa kǎfi,

ma bùsudεnaᵛ gbaε aa gε lélewàε.

Ma Dii mámε má ò.

54 Babelideᵛ wii ma dᵛ,

Babiloni bùsu wíwia zᵛᵛ.

55 Asa Dii a Babeli dúuzᵛε,

i to aà sᵛu zᵛᵛ mide.

Zigᵛᵛ lélewà lán ikooᵛwa,

an zᵛa iᵛ dᵛ lán isukaawa.

56 Bùsudεnaᵛ mᵛ léε Babeliwa,

aaí aà nεgᵛnaᵛ kúkᵛ,

aaí ní sáᵛ é'ε,

asa ma Dii mi tᵛsimá

má fiaboné a zéwaε.

57 Má íkaka aà kíᵛᵛne

ní aà ñᵛᵛnaᵛ ní aà dᵛaanaᵛ

† 51:49 Zia 18.24

ń àà gbāadeo ń àà negōnao,
 aaio i'ò vusai gōōpii.
 Ma Dii máme má ò.

⁵⁸ Ma Dii Zigōde ma mē
 wa àà bíi gēele daaí,
 wa tesō àà bōle lesiowa.
 Gbēnazinao ì ìada níziawa pāe,
 buio isimagakpaa gbε a gō té pō ũε.

Gεa ń Zelemii taalao Babeli

⁵⁹ Nelia né Selaia, Maasea tōuna gè Babeli ń
 Yudaο kí Zedekiao kíapi kpalablea wè sīiōde guu.
 Selaiapi mé kía bōokpakíi dōaana ũ. Yá pō Zelemii
 dàèn ke. ⁶⁰ Zelemii yāvāi pō a Babeli lepio kè taala
 guu pii, ⁶¹ ò a ò Selaiaε: Tó n ka Babeli, wetā ñ
 láε bee kyokené pii, ⁶² ní me, Dii mé ò á guε bee
 míonzōε, gbēε ge pōtuoε aο ku a guu bo. Aο da bezia
 ũ gōōpiiε. ⁶³ Tó n lápi kyokè ń làa, ba yewà ñ naaa
 ń gbεo, ní zu Uflata guoguo, ⁶⁴ ní me, màa Babeli a
 kpáε fusai‡ yá pō Dii yìawà yáí.

Zelemii yá lén we.

52

Yelusaleū dūtuzōa (2Kia 24.18-25.21)

¹ Ké Zedekia kà wè bao ń mēndoo, ò à kía blè,
 à zòle kpalau Yelusaleū wè kuεdoε. Àa da tón
 Amutali, Zelemii né, Libena gbéε. ² A yá pō Dii yeio
 kè lá Yekonia kèwa piiε. ³ Dii pōkūma mé tò yápi
 Yelusaleū ń Yuda būsuo lè pii e à gè ń yá à ń goala.

‡ 51:64 Zia 18.21

3 Zedekia b̀̀ Babeli kía yáú. 4 Zedekiapi kpalablea wè kèokwide guu, a m̀ kwide g̀ kwide zí 5 Babeli kí Nebukanεza m̀ lélei Yelusaleūwa, àpi ní a zíg̀ píi. Aa b̀okpà a b̀i saε, 5 aa gbà lεs̀o dà aa liai. 5 Wa liaa wélepizi màa e kí Zedekia kpalablea wè kuédode guu. 6 A m̀ síiõde g̀ kèokwide zí 5 ǹana gbãakũ wéleu, gbèe p̀blea v̀ lo. 7 Ké wà b̀i f̀, 5 Yuda zíg̀ lèk̀wa gwá, aa b̀le ní b̀le p̀ kú b̀i mèn pla_ zānguoo kibe kaa saε, aa p̀le Yuudē guzule zéu. 8 3 Babiloni zíg̀ p̀le kíapi gbεu, aa aà lè Yeliko gusalalaa. Zedekia zíg̀ f̀aa aa aà tò we, 9 5 wà aà k̀ t̀ò Babeli kíaε Libla, Amata bùsuu. We wà yād̀uaàla, 10 5 Babeli kía aà néo k̀lokpakpa aà wáa. Libla we lo 5 à Yuda kía_ d̀deu. 11 3 à Zedekia wé b̀b̀, à aà yè ní m̀daonao à t̀aàn_ Babeli.* 3 à aà dàkpεu e aà gε ga we.

12 Babeli kía kpalablea wè bao m̀ndosaide guu, a m̀ sode g̀ kwide zí 5 aà iwa Nebuzaladã m̀ Yelusaleū. Àpi mé Nebukanεza d̀ai_ gbèz̀_ ũ. 13 3mε tεs̀ Dii kpéwa ní kibεo ní Yelusaleū kpé_ píi. Kpé z̀_ píi lé, à tεs̀wàε. 14 3 a tò Babiloni zíg̀ Yelusaleū b̀i gb̀o píi.† 15 A taaside_ ní gbé_ p̀ g̀ wéleu_ nàaa t̀r̀n_ Babeli ní gbé_ p̀ gè_ nà Babeli kíawa_. 16 3 à taaside_ tò we a_ v̀εbu_ ní bugbε_ sēwa.

17 3 Babiloni_ Dii kpé m̀gotē p̀le_ ní tadib_ ní íkakiio ẁwi,‡ aa t̀ò Babeli píi. 18 Aa t̀fukab_ ní p̀eluo_ ní filiadeb_ ní au'eléb_ ní g̀_ n_ ní m̀gotē_ p̀ p̀ ẁ Dii kpé_ z̀ kὲ_ nàaa t̀ò lo.§ 19 D̀ai_

* 52:11 Eze 12.13 † 52:14 Eze 33.21 ‡ 52:17 1Kia 7.15-26

§ 52:18 1Kia 7.45

gbēzōopi tao ní tésibōo ní au'elebōo ní tífukabōo ní dauo ní gōōnao ní imibōo pó wí v̄ēē kauo ní pó pó wa pí ní vuao ge ní ánuo sèle píi. ²⁰ Mòpèle mèn pla ní íkakiipio ní mōgotē zuswana pó kú a zíēo ní tadibōo pó Salomōo pí Dii kpé pó ūo, gbēe mōgotēpi gbia lé dōo, a gbia kè zài. ²¹ Mòpèlepio lesí gāsísuu bao plaplasaie, a gbène s̄o kuεplapla. Mōpio gèele kà oñe síiōs̄iīō, mé aa ε v̄iv̄i ní guu. ²² Fùa pó kú ní musuo lesí gāsísuu s̄ós̄oε. Mōgotē mōdaona t̄aa ní gōina pó wa kè lán gbēafu bēwa liaa fùapiōzi píi. Mòpèle mèn plapiō douē. ²³ Gbēafu bε gōina pó liaipio basōo síiōs̄iīōsaie, mé a ku mōdaona pó wa tàpi musu mèn basōobasōo.

²⁴ D̄oaiō gbēzōopi mé sa'onkia Selaia kù ní aà plaade Zefaniao ní bíibōledōanaō gbēōn àaō. ²⁵ A gbēzōo pó de zīgōo d̄oana ū kù w̄éle guu ní kía ìwa gbēōn sopl̄a pó à b̄omá w̄éle guuo ní zīgōo gbēzōo lakēna pó ì gb̄éō t̄s̄ dalauo ní gōe gbēōn b̄aaō pó wà b̄omá w̄éle guuo. ²⁶ Nebuzaladāpi mé ní naaa t̄año Babeli kíaε Libla, ²⁷ ÿ Babeli kía ní d̄ede Amata b̄usuu we.

Màa wà Yudaō n̄aa ní b̄usuu wà t̄año. ²⁸ Gb̄é pó Nebukanēza ní naaa à t̄año dasilen ke: Aà kpalablea w̄è soplade guu ÿ à t̄año gbēōn òaa ḡeo ní bao ní àaō (3.023). ²⁹ A w̄è bao plasaide guu gbēōn òaa síiō ní baakwi ní plao (832). ³⁰ A w̄è bao ní àaōode guu ÿ d̄oaiō gbēzōo Nebuzaladā gb̄éō n̄aa t̄año gbēōn òaa àaō ní basoplasōo (745). An dasi f̄ele píi gbēōn òaasōo l̄eε síiō ní òaa àaō (4.600).

Yekonia gbaea
(2Kia 25.27-30)

³¹ Yudaɔ kí Yekonia taa Babeli wè bla àaɔsaide mɔ kuεplade gɔɔ baasɔo ní plaode zí ɔ Babeli kí Evili Melodaki aà bɔ kpéu a kpalablea wè sɛ́ia guu, à aà gbà gbãa. ³² A yãmaa òè, ɔ à zɔlekii pɔ de aà kía dee pɔ kuaàno Babeliɔ pɔa kpàwà. ³³ Yekonia a dakpεunake'ula lilɛ, ɔ ɔ pɔble ní kíó sãnu e a wɛni léu. ³⁴ Lá gu lé dɔ Babeli kía ɔ pɔ pɔ a ni lé aà de kpawàe e à gè gàò.

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

cxliv

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9